

ત્રીસે પુતળીમાંની વાતો

(ભાગ ૫ મા.)

K. S. Patel

ગુજરાત રજીસ્ટ્રાર મેડીકલ, ડીપાર્ટમેન્ટ—અમદાવાદ.

(વાંચો) સચિત્ર ધાર્મિક પુસ્તકો.

નરસીંહ મહેતા ભાગ ૧-૨ સચિત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

મીરાંબાઈ ભાગ (૧-૨) સચિત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

રામલીલા ભાગ ૧-૨ સચિત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

વીજાવેલી ભાગ ૧-૨ સચિત્ર દરેકના ૦-૧૦-૦

સતિ દ્રૌપદી સચિત્ર ૦-૧૦-૦

મહાલક્ષ્મી ભાગ ૧-૨ સંપૂર્ણ સચિત્ર કી. ૦-૧૦-૦

રાજ કઠીઆરો સંપૂર્ણ ૧-૬-૦

રક્ષક કે ભક્ષક ? ૦-૧૦-૦

સતિ સીતા સચિત્ર ૦-૧૦-૦

પતિનારાયણ વૃત ૦-૬-૦

સત્યનારાયણની કથા ૦-૬-૦

વારાંગના કે દેવાંગના ? ૦-૧૦-૦

મત્રીસ પુતળીમાંની જુરી જુરી વાનો ૧ થી ૧૦

સચિત્ર દરેક ભાગની કી. ૦-૮-૦

સચિત્ર ૦-૮-૦

૧૨ ૦-૧૦-૦

નારામતી

૧૦-૦

મતાપી પ્રમિલા કી. ૦-૮-૦

ફિરિજનાં પદ સચિત્ર કી. ૦-૮-૦

ચતુર સ્ત્રી વિશ્વાસ ગરબ

(સંગતનાં ઝે)

જુહમી જનેતા

હિંદુ સંસાર સચિત્ર ૦-૮-૦-૦

જીવતી ચુડેલ સચિત્ર ૦-૮-૦

રાણ હરિશ્ચન્દ્ર પરિગીતમય સચિત્ર ૦-૮-૦

બોહાણા ભાગ ૧-૨ સચિત્ર દરેક ભાગના ૦-૮-૦

પવિત્ર કુમાર સચિત્ર ૦-૧૦-૦

પારસમાણી ૧૬૨ પાનાં ૦-૮-૦

બક્તશીરોમાણી ૧૫૬ પાનાં ૦-૮-૦

ઝેરાં ઝેરી સચિત્ર કી. ૦-૧૦-૦

એકજ પેસો સચિત્ર કી. ૦-૮-૦

બક્તશીરોમાણી ૧૫૬ પાનાં ૦-૮-૦

પવિત્ર લીલાવતી (હરીગીતમાં) ૦-૬-૦

સતી તારામતી વાર્તામાં સચિત્ર ૦-૧૦-૦

કોણુ ચાલાક ? સચિત્ર ૦-૧૦-૦

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોંપ્યુટરિઝેશન વિભાગ]

ક્રમિક્રમાંક ૬૨૫૩૩ : કળીક

પુસ્તકનું નામ : ગ્રામીણ ગુજરાતી સાહિત્ય

વિષય ૬-૩

૧૨૭૭૭
મત્રીસ પુતળીમાંની વાતો.

ભાગ ૫ મો.

પંખીની વાર્તા

રણુસ્થંભ ગઢના રાજની વાર્તા

બાબા રામની વાર્તા

વૈતાળની વાર્તા

પ્રકાશક :

બુકસેલર રણુછોડલાલ મોતીલાલ શાહ

રીંગીરાડ—અમદાવાદ

પ્રથમાવૃત્તિ

::

પ્રત ૨૦૦૦

સને ૧૯૨૫

::

મં. ૧૯૮૧

[સર્વાધિકાર પ્રકાશકને સ્વાધિન]

કિ. ૦-૮-૦

“સર્વપ્રકાર પ્રિન્ટિંગ પ્રેસ”માં મુગ્ધદર્શી ત્રીક્રમવાલે બાંધ્યું.

૭૦ કાળુપુર ટંકશાળ—અમદાવાદ.

વારતા ૧૭ મી પંક્તીની.

(પંક્તનયનિ નામની સત્તરમી પુતળી બોલે છે તે વારતા રાજ બોજ સાંભળેછે)

શ્રી ગણેશાનમઃ શ્રી સારદાયનમઃ દોહરા—સીંદાસન જોઈ દીલ કર્યું, હાંડે બાલી
હામ; લીધું મહુરત મુલ અરકનું, કરવા રૂકુ કામ. પુજ્યું આશને પ્રીતશું, તથા
મહાક્ષણા દીધ; હિંદુ દેવ આરાધીને, બેસવા મન તે ક્રીધ, જમણા પાય લુગતે ધરે,
રીઝી બેસે રાય; પંકજ નયના પુતળી, બોલી કહે ના નાય બોજરાય ભડ બુપતિ,
અતુર ધરોમાં ચરણ; એ આસનછોઈંદ્રનું, કહુ તે સાંભળો કરણ. અતિકરૂણાધીઆપીયું
વિક્રમ કેરા હાથ; તે સરખો દાતા થશે, સ્પર્શ કરે તે સાથ, ભાગે દુખ ભુતળ શીખે,
નવખંડે રહે નામ; એ આશન બેઠા તણું, કરે સરસ તે કામ અવરબેસે એ આશને,
ઉઠે બીહીને તરત; દુખ પામે તે દેહમાં, મોટમ કરતાં મરત. પુન્યવંતા હોતો પ્રિછલું
પુરપતી પોહયો પાટે બેઠા તો બળ ભાગશે, ચેતાલું તે માટ, ચોપાઈ—કહે સાંભળ તું
કામની ભલી વાત કહિ ભામની; ચણાં પ્રાક્રમ તે ક્રીધાં ચોર, લુગ બાધાનું જીત્યું
જેર. કોણુ ઇંદાની ક્રીધી સેવ; માનવરૂપ થયા એ દેવ; એકે વાત નવ રાખી નુન્ય,
શાં પ્રાક્રમ શાં ક્રીધાં પુન્ય; વીક્રમ કહેવાણો મહાવીર, રાખ્યું નામનું જેણે નીર;
તેના પુન્ય પ્રાક્રમ કહો તમો, અધીક હેતથી મુછીએ અમો; પંકજ નયના કહે પુર-
પતી માલવ દેશ તણો મહી પતી; ગુણ સાગર ઉજેણી ગામ, નઉતમ નીર્મળ વીક્રમ
નામ. ઉત્તમ શોભા આટે આંક, અવનીમાં વરતાવી આણ; મુક્તિક્ષેત્ર કહેવાયે સાત,
તેમાં અવંતી દેવી ખ્યાત સ્વરગ નામની ક્ષીપ્રાગંગ, સ્વરગ મારગ કરતાં શુભસંગ;
જમના દુત રહે દુર, પુન્ય પ્રવાહી પરમારથ પુર. નીરમળ નરપત નીરમળ કામ,
નીર્મળ શુભ નીરંજન નામ; વીધાવંત વીપ્ર વેદીયા, બ્રહ્મ કરણ તણા બેદીયા.
ક્ષત્રી ક્ષત્રવટને જઈ અટે ગડિ બ્રાહ્મણનીવારે અટે; શુદ્ર કરે ક્ષીજવરની સેવ, દીલથી
વીપ્રને જાણે દેવ. સવાલક્ષ હસ્તી માતંગ, જુલે બહાર અને અતી રંગ; પંદર લક્ષ
પાખરીયા તરી, ખરી ખાંત વીક્રમની ખરી, ભારે આણુ ભરતખંડે કરે, દોશી વીક્રમને
દેખી હરે; એવા સમે વડ વીક્રમ વીર. ધરી ધ્યાનદ્રવતા મન ધીર. પરીબ્રહ્મ પુજન
કારણે, નીકળ્યો છે નરપત બારણે; શીવ પુજન કરી પાછો વળ્યો, દુખીયો કો વાહારે
નવ મળ્યો. ત્યારે હરખ ધણેરો હોય, મારા ગામમાં દુખીયો નહી કોય. એમ કહી
મહાક્ષણા કરે, ધ્યાન ઇશ્વરનું મનમાં ધરે; દેવાંશીનું દુખડું ગયું, તે સ્થાનકે એક ઠંડિ-

તક થયું વડ વરૂણ ગાંડા ગંભીર, બેઠેકા વીકરમવીર; એક પંખી બીજી પંખીથી,
કરે વાત તરતી બે બધી; નારી કહે સાંભળરે કંથ, નીત્ય ઉડી હું બેઠું પંથ; મારે
તો બાળક રાખવાં તારે તો નીત્ય ફળ ચાખવાં; બાળક પાસે હું બેસી રહું, વાત તે
માટે તમને કહું. કંઈક વાત કહેાને કથી, અણબોલે કહેવાતુ નથી. શામાટે દિસો
અણચણા, પંખી હો પણ ડાહ્યાં બધાં; પંખીમાં પોપટ છે ભુપ, રૂડું તારૂં રાજ સ્વ-
રૂપ. કરમાયું દીસે છે મુખ, તે મારે સાલે દુખ; મુજને કહેા મેલીને લાજ, અધીક
દુખ પડયું છે આજ. પોપટ કહે સાંભળ પંખીથી, શું પુછે વેતક મુજ તણા, આજે
હું ગયો વનમાં, પંખી એક મળ્યો તો ત્યાંહ તેણે રૂદન કરી દુખ ભણ્યું, તે મેં
બેઠાં શ્રવણે સુણ્યું. તેથી દુખ આવે સાંભરી, જાણ્યું પ્રાણ જાણે નીસરી; ભારે દુખ
ખમ્યું કેમ જાય, દુખી દેશમાં કેમ રહેવાય. તેનું દુખ સાંભળી શું કરૂં, પંખી જાત
સુરીતે મરૂં; શું કરીએ જ પંખી જાત, શીકલીએ વકરમને વાત. કહે છે વિકરમ ભાગે
દુખ, જે જન જાય તે પામે મુખ; હું મન એવી હું શજ મરૂં, વિકરમ આગળ વાતો
કરૂં. શું કરીએ નવ સમયે વાચ, તો કેમ રાજ માને સાચ; પંખી કહે સાંભળ
પંખીથી, શી વાત કહું મુજ દુખજ તણી; મારે પીત્ર મુરો એક સાર, આજ મળ્યો
તો વન મોઝાર; તેણે દુખ મુજ આગળ કહ્યું, તે મેં મારા મનમાં લહ્યું. તે દુખે
રહેવાતુ નથી, મર્મની વાત કહું શી કથી; તવ પ્રત્યે બોલી નાર, વીનતા મનમાં કરી
વિચાર. તે મીત્રે કહું જે તુને, મનશા શીલ સમજાઓ મુને કોડયડી વાતો કીજાએ
હેતે હું કારો દીજાએ. વળતો પોપટ બોલ્યો વાણ, ચતુરા સાંભળ ચતુર મુજણા; હું
ગયો તો વનમાં આજ, રૂડા વનફળ લેવા કાજ. મીત્ર મુરો સામે મળ્યો, વનમાં મુજ
સામુ બેઠું રહ્યો; મારો બાળપણનો મીત્ર, પંખી જાત પણ પરમ પવીત્ર. મન મેલીને
બે મળ્યા. વીજેગ બાર વરસના ટળ્યા. મેં પુછી કુશળની વાત, તેને કીધો આંસુ-
પાત; ઘણું ધુશકે ઘાટે રોય, નેણે ધાર ન બેચે કોય; દુઃજ સાગર આવી મન ચઢ્યાં,
અખંડ આંખે આંસુ પાંડ્યાં; રહય તેહનું ફાટી જાય, અતીશય દુખથી નવ બોલાય;
મેં તો કહું તું છાનો રહે, તારા દુખનાં વાતો કહે, એવડુ દુખ તમને શું પડ્યું;
મુડાને શું સંકટ અડ્યું, ગર્થ ઉપર રાજ ગયો, કહે પુત્ર કુંવારો રહ્યો, કે કંઈ બુડ્યાં
જળમાં વહાણ, ગયો ગરથ થઈ જે હાણ, કે રાજાએ ઠંડ્યો આપ, મંદીર મોઢોર
કરી છે આપ, કે વેપારમાં ગઈ છે ખોટ, મોટું દુખ એવડી શી મોટ, એક પહોર એર
કરતાં થયો, ત્યારે કાંઈક રોતો રહ્યો. તેણે કહ્યું હું વાત કહું, હું પાપી અહીંયાં
નહી રહું. પાપીનું શીલ જોશો મુખ, તમે પામશો અહકુ દુખ, સાંભળશો પાપીનું
પાપ, હાંડી કાઢાશો આપો આપ, ફટ ફટ કહેશો ચીતમાં ચઢી, નહીં રહેવા દો ઘડી,
તે માટે કહું તમ ઘડી, મુખ નહીં લુઓ વળતી નહી, સાંભળતા મુકે સાગરનીર,

ફરતી તો ઝીંલ ધીર, કુંઝર ડાલી હોઝ પડે, સહુકાને મન અમરત ભાગ્યેયે કહકું
કહયાથી પણું, બીજું ચિંતન શું કહું તે તણું.

દોહરા—ચારે હું ચરણે તમે, એ સુડાને આજામન મેદેલીકલે વાતડી, લોખે
સપળી લાજ; લસણ સઘળાં હું લહું, મનતો મેલું મોડ; દાવાવળ દુખતુડી પડયા,
જણુડું હું કરજેડ. કુખ ભંજન તો રામ છે, બીજે વિક્રમ સમ મેતો કાને સાંભળ્યું
એ વીતક કેરી વાત-પરમ વાત અમે કરી, એ વિવેક વિચાર; દેવ આજ્ઞા દેડે તુને,
પ્રિતે ન આપે આપ. આવ થકી અંત લગણ, એ વિત્યું દોષ જુજારામ કપાકડેડે
તુને, સાચુ મતાવો મુજ, શુક તે સાચુ બોલીઓ, ભાગી મનની કારાંત; પીત્ર વાત
કહું તુને આપણ છીએ એકાંત; નર પોપટ કહે નારને, મીત્રે કહી છે એક. દેઠળ
એકો સાંભળે, રાજ વીક્રમ તેહ. નરનારિ વાતો કરે, બેઠો વડચંભીસ ભુપતી બેઠે
મન ધરે, વડે ભાગ્યાં વડધીર.

ચોપાઈ—શુક તે શામા પ્રત્યે કહે, પંખી પંથ ઉતાર એક રહે, હીમાચળને બેઠે
વન, બેતાં પરવન પામે મન, વનસ્પતી ન્યાં ભાર અદાર, વખાણતાં તો લગી વાર
બહ બુધ અંપારી કળી, માલતિ મરજો વેલજ વળી, સીતાકુળ દાડમ કહળી દેવ,
અખેડ પસ્તાં નાગરવેલ, મુખડ કેસર કેરાં છોડ. દ્રાક્ષ ચારોળી બહામો મોડ, પ્રેમલ
ચારી ભતકતું વન, કેવડે કેતકી અંબુજ અન્ય, ગુલાબ અરગબ કેરી બેઠેક. પર-
વાળાં વસાણાં લેહક, બાયફળ ભવંચી સુંડ, બરાસ બેઠેક આવે છે કુફળજ લખાલ
ચત્ર લર્વાંગ, એલચી કુમખા સારંમ સંમ. વડ પોંપર અધીકા બહુ સમ. અંબા
આંબુ બહુ લક્ષે લાખ; બીજુ ભણે વંદાવન. તેને ઉપમા ન હો અન્ય. જોવા સર-
ખી ને વન ભત, મુદ્રિત ક્ષેત્ર અધ નહી રજ માત્ર; તે વનમાં રહે પંખી પણ, ને આ
હારિ ઉત્તમ કુળ તણાં. લવાર તેતર મેના મોર. પોપટ સુડા હંસ અકોર, કપોત
કામ કરંજન કોલ, ચક્રવા ને ચક્રવી અમોલારેવા પારેવા અંજન મીત, લેડી લુક
આલબર લીન; અનંક પંખી બીજા પાસ. પવિત્ર પંખી ચતુર છે આસ. હું પણ વ-
સ્તો તેણે હામ, શુભ સારંમ મુજ નીરમળ નામ; કરોડ પંખી ત્યાં કરે કલોલ, ઝાડ
લતામાં ઝાકમચોળ; ભર્યાં નવાણુ ત્યાં નીરમળ નીર, રહેતા અમે તરવરને તીર;
એવે સમે એક શુક આવીયો, તે મારા મનમાં ભાવીયો. પ્રાકરમ તો તેનાં પબીજ,
જેળાપણુ થયો મુજ મીત્ર. આમતા સ્વામતા ડીધી પંજી, પ્રીતે પેરાણામત ને તળી;
નીત્ય ફળનો આપુ આદાર, રહેવા આપ્યો મારો ઠાર, સખ્યા પેરાણ એકજ માસ
તેના મનમાં પોહોતી આરા, જવા માંડ્યું પોતાને પેર; તેને મન વિચારી પેર; મી-
ત્રને ઓર્સીમલ થાઉ, પછી હું મારે મંદીર બાઉ. એણે બહતી પાણેરી કહી. તેણે
અયો છું ઠંડી; તેણે મન એવું થાપીયું, અમરકુળ મુજને આપીયું; કું નામ અમર-
કુળ તણું; એક કુળ આપું મુજ દાય. હું વળાવા આલેસ સાથ. એનો એના વનમાં

મથે, હું મારા ઠેકાણે રહ્યો. મેં તો મારા મનમાં ધરયું, અમરકુંજ કેમ ભણજ કરે; અમરકુંજથી શો લાભજ લેઉ; મોંઘી વસ્તુ મહીપતને દેઉ; ધણુ લવીને શું કાજયે, કોઈક રૂઠાને દીજયે; ઉત્તર પંથ ઈદરજતરાજ, લાખેણી લોકમાં લાજ. તેણે જેજે કીધું કામ, પંચી પાવક ધરાવ્યું નામ; તેણે પુન્યનું કામજ કર્યું, સોણ જેજનનું વન અનુસર્યું. વનસ્પતી નીપજે છે નેહ, તેને વેડી ન શકે તેહ. તેના કુંજ તે પંખી ખાય, આનંદ ધણે તે વનમાં થાય; પંખી ઉપર એવી પ્રિત, રાજ્યે કરી એ રીત; નવાણુ કરાવ્યાં તેની તરિ, સીતોદક ભરાવ્યાં નીર; ને સૌ પંખો પાણી પીયે, આશીરા ધણી રાજને દીયે; મેં તો બધું રૂઠીયા સાથ. આપું કુંજ રાજને હાથ; અમર થાય તો પુન્ય આચરે, પ્રિત પાલન પંખીનું કરે, એવું વિચારી નગર આવીયો, અમરકુંજ તેતો લાવીયો. સભા સરવ બેઠી છે જ્યાંહ, મહીપતી આવી બેઠો ત્યાંહ, શુક કહે હું જઈ બેઠો હાથ, શુક કહે સ્ત્રીની સાથ. દેઠેથી વિક્રમ સાભળે, નેમ નેમનો સંદેહ ટળે, કિહું શુકનું ભારે રૂપ; અચનત પામ્યા ભારે ભુપ, ઈદરજત અચનત હવા, કિહો પંખી અવનવા; કહે પંખી ક્યાંથી આવીયા, સમાચાર તો શા લાવીયા; કોહો તમને મુખકે દુખ, પ્રકાશ કરો સભામાં મુખ. બોલ્યા શુક સભા સાદમ આપ્યું કુંજ નાય હાથમાં. તારે પુન્ય પ્રતાપે કરી, અમુક વસ્તુ તુજ આગળ ધરી, હરી ભક્ત તારા છે હાડ, પાળો છો પંખીનાં લાડ. તમ ઉપર હેત છે ધણું, પ્રિત પાલન કરે અમનનું; હેતે શું કુંજ આપું અમે, હેતશું આરોગી તમે; અમરકુંજ છે એનું નામ. એવી થાય તે કહું તમ કામ; સદા તમે રહેશો જેજન વેશ, ધાળા નહી થાયે તમ કેશ, શુભ સ્ત્રીના કરો સંજોગ. દેહ ન વ્યાપે તારે રાગ; દેહ દોહલીદુરજશે. નેથી કામ તમારું યશે; પવિત્ર બધી લાવ્યો પાસ, સદા ભોગવો લીલ લીલાસ હરખ ઉપન્યો રાયને ધણે. સુખિયો મહિમા અમરકુંજ તણે; મુજ સાથ તો મિત્રાઈ કરી, ભોજન આપ્યું થાળી ભરી; કહું નાત રમવા આવજે, સમાચાર વનના લાવજે; શીખ માગી ગયો હું ઘેર, કહી પંખી આગળ જઈપેર; પંખી માટા વનના ધણા; ધરડા ટાલા છે તે તણા, તમે કામ માહુ કર્યું. કુંજ રાજ આગળ જઈ ધર્યું. રાજ કોઈનો મિત્ર નથી, પુરાણ કોડ કહે છે કથી હવે આપણે કામજ ટળ્યો; રાજ રાતર ચારો ભણો, રાજ કરવતની એકજ ટેવ. ભાતાં વળતાં વહેરે જવ; હાલે એમ વીચારી ઘેર. પછી શું કરી રાયે પેર. એકલો જો હું એ કુંજખાઉ, અનર એકલો બને થાઉ; તેણે અવસર એકે નવ સેર, મુજ આગળ જીભ કેમ મરે; માટેબુદ્ધિ એક મનમાં ધરું; અમરસઉ સહોદર કર, તેને એવી ઇચ્છા ધર, સંબુ કુંજ વાડીમાં જઈ. શુભ પ્રકારે લીધી સાર; વાવ્યુ હેતે વાડી જઈર; મોકી મુકી છે ત્યાં ધણી, પ્રિત જાળકરે કુંજ તણી; તેના મનમાં પહેલ્યોડ, ઉચ્ચે શુભ અમરકુંજ છોડ. શુક ઉપર તે વાવ્યું હેત, મહીપત માન દે સભા સમેત; ઉચ્ચું કુંજ તે તારો પાડ, એમ કરતાં થયુ તે

ઝાડ. એમ કરતાં તે ફળ થયાં, દિઠે દુખ સૈકાનાં મયાં; અચરત એહ કળી કાળમાં, ફળ બેઠા તેના ઝાડમાં; પાકયું ફળને સાખજ પડી, વધામણી ચાલી તે ઘડી; કરાવ્યું રાજાને જીમને બાળ, સાંભળ રાજા ચતુર મુબાલ, બીજા ફળ છે કાળ વીરોક્ત પાકી હેઠે પડીયું એક. જે કહે તે અમે કીજીએ, હુકમ તમારો શીર લીજીએ. અધીપતી કહે લાવાની આંહ. ભરી સળા તે બેઠા બ્યાહ. મનમાં ડિલટ મળી આવી-એ, રાજા પાસે ફળ લાવીયો; દિઠુ સહુને નજરે ભરી, બેતાં આંખ સહુકોનિ કરી; હેતથી એ ફળ કાપીએ, પ્રથમ તે બ્રાહ્મણને આપીએ. તેડયા ગોર તે પોતા તણુક મહા પર્વાત્ર વિદ્યાએ ઘણા; નાદાનાં મોહોટાં આવ્યા બહુ, ઘર કુંઠ સલાએ સહુ રાજાએ પાસે તેડયા પુત્ર, જેથી શોભે છે ઘરમુત્ર. લાડકવાયો એકજ એક, પાસે કરી તેડયા વીવેક, અધીકાર વરપતણે અગીઆર, પુરણુ વરસ થયાં છે બાર; તે ઉપર છે અધિકા નેહ. સમીપ મૃત બેસાર્યો તેહ.

દોહરા-મહીપતીયે કર છુરી ધરી, મેહેલી ફળને લાગ; મુકમ મુકમ તેહના કરચક પુરા સત લાગ. પ્રથમ આપ્યો ગોરને. પછે પંચ પ્રધાન; કોડે આપ્યો કુંવરને, સાચે જે સંતાન. કયા કરી દાસ પોતાને, એ બચક જન લાગ; એવું બાણિ બુખને, આપ્યો એકજ લાગ; બોલ કર્યો બીજાકને, સાંભળજે સહુ લોક; માસે તમે સહુ પામશો, સેહેજ ન કરશો શોક. પંડીત આદે પામીયા, સરવને પામ્યા મુખ, પુછવા કોને નવ રહ્યા, તરતજ મેહયું મુખ; ચાખ્યા તે ચીત ચળચળયું; લાગી સહુને લહેર; અમૃત ફીટી વિખ થયું, સડોને ચઢીયું ઝેર, શીંગડુ થઈ સડોડો પડયા, બાળ પામ્યા મરત; અચરત વાત અધિક થઈ, વાર ન લાગી તરત; દેવાંગત તો શી થઈ, કોઈએ ન બળ્યો મર્મ; રાજા કોપે પુરણુ થયો, મેલ્યા મનનો ધરમ, બાળું પંખી બતને, ટાણું તેમનો કામ; ક્રીયા દીવસનો વેરવી, ક્રીધું એ કામ. મેં માઠું હાથે કરયું, પડિત મારયા પુત્ર; પ્રધાન દીશોદીશ બહુ દમ્યા. બાગ્યાં ઘણાં ધરમુત્ર, જુઓ એ શુકે શું કરયું, શી વિચારી પેર; અમરત કહીને આપીયું, જેમાં ઝાઝું ઝેર; ક્રીયા દીવસનો દાગીયો, કયા દિવસનું વેર, કપટે આપ્યું મુજને, અમૃત કહિને ઝેર. ઝાલુ એને જીવતો, તોડુ પાંખજ આપ. માડ પંખી સરવને, એને માથે પાપ. એમ કહી કોપે થયો, આપ વિચારયું મન; કરો એક ઇશ્વર તણો, બાળો બાધું વન; ઝાડે બાળ નંખાવીએ, મુતાં ઝાલો રાત; સાંકડે આણી સરવને. પોકાટ પરભાત. લક્ષ હબ્બરો કોટીધા, પંખી આણી આંચ; બળવા તત્પર થયો, દીવસ ચડ્યો ઘડી પાંચ. જીવ ઝાલી કરોડો ગમે, આણી અદકી દાઝ; વન બાધુ વીંટા વીયુ. પંખી મજાણુ કાજ. ચોપાઈ-જે નરપતી નમેશ હોય, તેને વારી ન શકે કોય. થયો કોષ કેતાંતજ કાળ, કામ કામ નંખાવી બાળ. પંખી નાશી કો નવ શકે, બાળી એલે વાંકજ પખે, હતો એક ઘરડો પ્રધાન, મહિપતી અમળ માગ્યું માન. સહસા કામ

રખે એ કરો, કહુ વાતને મનમાં ધરો. સહિ માણસ બહાલો છે જેહ, હજુ માણ એને છે દેહ; આયુષ્ય હોય તો ઝેરજ વળે; ઇશ્વરની મત કોણજ કળે; દીવસ એક એ જોઈએ વાટ, પછી ધડીએ પંખીનો ઘાટ. કદી આપણા તો જીવરો; પંખી સહિ કાઠે ઘરો; પછી વીશામણ કરશે તમે, કહુ વાત એ કોપર અમે. દોહરા-રાબની નગરી વિશે વસે વહેવારીયો નર એક; વેપાર વહાણવટી તણા, શાવટ ન્યાવટ નેક, પાંચ વરસનો પુત્ર છે, વરષ અઢારી નાર; અલખત તેણે અતી ઘણી, વીદેશ તણે વેપાર; ભરતાર ગયો પરદેશમાં, વીત્યાં વરષજ બાર, તરણી મુકી ધર વિષે, ઘોડીલો જે કુમાર. બહાદુર બત્રીસ લક્ષણો, મુખ કરમાં મુબલ; પ્રચંડ દેહે પ્રોટો શ્વેષ, શાં કરે મુખ વખાણ; અંગ આભુશણ અતી ઘણા, રાજ તેજ મહા રૂપ; દેહ સંકરમી દીસતો, બહે બારે ભુપ. ખાય પીએ બુળી કરે, ઘણા દેતથી ધેર; પીતા પરદેસે ગયો, શી થઈ તેની પેર. તેર વરષ તરતિબશું, ઘણા કમાયો ગરથ; દેશ આવ્યો પોતા તણે, અલખત અદકી અરથ, છીપ્યાં વાહાણ સરીતા ત્રો, કહી નવ કોને પેર; નીશ અરથા જોવા ગયો, ઘણા દેતથી ધેર. વેશ વધુએ પાલટયો આવી બેઠા બહાર; જાણે ઉભો જાણીએ, નીરખો ત્યારે નાર; પુત્ર મેલ્યો તો પાંચને શયો વિશને વેશ; અરસપરસ નવ ઓળખી. જે પરકયો પરદેશ; હુએ આંખ કુંવર તણી, હુએ. પીડા અપાર; લોચલોચના કરે ઘણું જોડે નદી તે દાર. સંહર સેહેજે વસની, હોંશે હિંચોળા ખાટ; મસ્તક ખોળે માતને, મુકધું હતું તે માટ. નીંદ્રા આવી નારને, નીંદ્રા પાગ્યો પુત્ર; શેઠ બહારથી નીખરતો, સમજતો નદી ત્યાં મુત્ર, જીવંતી જોબન તને; જોબનવતો તન; કરી કલ્પના કારમી, મુરખ તેનું મન. કમાઈ કરે તે કારમી, જોખ કરે છે જર; દાવાનળ લાગ્યો બહુ, કણુ કણુ લાગે ખાર; યાપ રૂપ થઈ પરવર્યો, લોહ કટારી હાથ; જઈને મારયા ભરને; રાખીતિ જે સાથ. જ્યાં ઉતર્યો તે ત્યાં ગયો, વિપરીત કરીને વાત; ખીંછે પેર પછે પુત્રની, પો ફાટે પ્રભાત, ક્રતક પુત્ર માએ લહ્યો, નીમિશ રહ્યો નહિ નેહ; કાયા પછાટે કામની, દેવસોક મઈ દેહ, ધેર આવ્યા પછી ધરધણી, દીઠા કારમો કોપ. ત્રાહ ત્રાહ કરી રચ્યા, ક્રીંધી લગ્ન લોપ. ઘણું વિમાસ્યો મન વિશે, ખેડી હત્યા બાળ; દેહ ત્યાગ પાતે કર્યો, કાયા પછાડી કાળ.

બોપાઈ-પોપટ કહે સાંભળે નાર, હુખ મિત્રને અપરંપાર, એવી એણે વાતજ કહી, તેથી મુજને ચિંતા થઈ. નારી તું કહે તે કરે, તે સાથ સહેજ સંચરે; મુજને કાંઈક આપે મુજ, ધરવાત પુછુછું તુજ, મારો મિત્ર તે જશે મંગ. હું પણ કરીશ તે સ્થાયે સંગ. ત્યાંજ જઈને પાડીશું દેહ, મારે પ્રોટો સનેહ; દુઃખ આપણથી બાજે કેમ, સાચું ન કહે તો મારા સખ; નારી કહે સાંભળે ઘણી, મારે તુજશું મિત્રજ ઘણી. તાવ વિતા જે જીવે નાર, ખીક ખીક છે તેનો અવતાર; નારી જીવતાં નાચજ

જશે, કાયા કામે આવશે. પાંચ બચ્ચા તે છે, માદારાં એ પણ છે. છે તાદરશ તેને પણ સાથે તેડશું, મિત્ર સાથે પંચ ખેડશું. મંજા સ્નાન કરીશું જઈ, દેહ પાડશું નીરમળ થઈ; દુખ થકી મુખ સાંપડે, જનના દુત તો નહીં આવડે. એથી મુખ આપણને ફીચું, જનની બત થકી હું બીહુ; જનના દુત સામુ નવ બેય, માંછ ન રહે આપણને કાચ, કોઈ એક વહતો હોય જન, વળગે વરણ જિખરવા મન; સમરથ હોય તો રક્ષા થાય, નહીં તો તેની સાથે જાય. રૂઢ જનની એતો રીત, પાળે પાતે પુરણ પ્રીત; માટે મીત્રને તેણે ધેર, આસ્વાગત કરીએ બહુ ધેર. મળ્યાં એકઠાં તે તો ત્રણ, વાત રૂઢી સંભળાવી કરણ; વીક્રમ રાય ઝિજ્જી ધણી, ચાલી જ્યાં તુમ માંહે ધણી. આપણે તેની પાસે જશું, ત્યાં જતાં મુખીયાં બહુ થશું; પવીત્ર રૂઢે તે પ્રમાણ, તેને જુગતે કરીએ જણ. લક્ષ વરાને દુખ ભાગશે; જલ્લ વીના તે શું જાજશે; યુદ્ધે કહે શું કરશે રાય, ભારે કામ એથી કેમ થાય, પરદુખભંજન એનું નામ. મમતા એ રાખે છે મામ; ભુખ્યા તરશે આવે જન, તેને શેર અપાવે અન્ન ભુખ્યાની ભાજે છે ભુખ, રાગે તેનાં દેહનાં દુખ, બાચક જન નવ ખડે કરે, બલો બલો લોકામાં કરે; તેથી નામ દુખ ભંજન પડ્યું, અધીક જનને અચરત અડ્યું; ગમે એવો પણ માનવ બાત, પુત્ર્ય કરતાં વાર્ધ છે જ્યાં; એના થકી સરે નહીં અર્થ, બલો થાય તો આપે ગરથ; ભાટ ચારણનાં સારે કામ દુખ ભંજન પાડ્યું તે નામ મુખ દુખ લજી હોય છે છાપ, અમો દેહ પાડ્યું આપ; માથે તો નવ બેસે પાપ, પંખીનો નવ લેવે આપ; પ્રાણ તબ્બું જઈને વાશીએ, ભાગીરથી ગંગા કાશીએ. પંખી એવિ વાતો કરે વિક્રમસેન રૂઢેમાં ધરે; કદાચ પંખી ઊડી જશે, તો મુજથી કેમ પેદા થશે; માટે હું છતોરે થાઉં, કપા સમ પંખીના ખાઉં, ભાગુ દુખ મનાણું મન, ઉમારૂં તે પંખીજનકુ એમ વીચારી બેડયા દાય, બાલ્યો મરૂપતી પંખી સાથ, દ્રઢ દર્ઢ રાખજે મનમાંધીર, મારૂં નામ તો વીક્રમવીર, પ્રધાનને સોંપ્યું છે રાજ, આવ્યા નીશ ચરચાને કાજ. બેઠા પોહોર થયાં હું ત્રણ. સાંભળી વાત તમારી કષ્ટ. તારા મીત્રનું મેઢું દુખ, શીર પ્રતાપ થશે સૌ મુખ. તે રાજની પાસે જઈ, તુજને તો આર્શાંગલ થાઉં, ઉમારૂં પંખીના જન, ત્યારે મુખમાં મેલું અન્ન, ઊતારૂં મુજ શીરથી ગાળ. અંશ માત્ર ન રાખુ માળ; નીરમળ કરે હું તારૂં નામ, ઇશ્વર આણુ કરે એ કામ. તેનો રાખે દ્રઢ વીશ્વાસ, આવી બેસો મારી પાસ; વચન તમો ત્રણે બે કલાં, આપ અંત મુધી મે લલાં. સંધળો પાખ્યો છું હું પાર, વાત કરતાં લાગે વાર; ધેરીને બાંધ્યું બધું વન તથે તેથી હમારૂં માન.

દોહરા-પંખી અચરત પામીયાં, જ્યારે દીડા ભુખ, એપાણે તો એજખ્યાં રૂઢે રાજ સ્વરૂપ. અંજે અંજે એજખ્યાં, સમુદ્રિક એધાણ; ધન પતાકા છત્ર કર, સાથે રવસુભણી, શુક કહે રાય સાંભળો, હું એવા આણું ત્યાંહ; વણ પુછે તો મુજને નાણે

અગ્નિમહાં. ત્યાં ચાલે નહીં તમતણું, જેવી તેવી રીત; અપજ્જશો છે અતી ધણે, તે કેમ લેઉં શીરા, કટકટ સજિ પંખી કરે વળાતિ દે સૌ શાપ, નજરે કેમ દેખી શકું, મમટે મોઢું યાપ; અમે મંગાજી જશું, પાડીશું ત્યાં દેહ; નજરે દુખ ન દેખું તો, દુષ્ટે ઉઠ્યા મેહ. મરજ હોય બે તાહરે, બાંહિતરની વાંટ; સાથે આણું તમ તણું, ધેડે અમારો ધાટ; તો તમને હું શું કરું, ખોયા પુડે માણ; માટે કરમરી કહું તને, જીવતે કર છું જાણ. જીની ખરો અન્યા ધણે, હાણ હરામી નામ; અરણ્યવ અપલક્ષણ તણે, તેહ કર્યા મેં કામ. ચોપાઈ-નરપતી કરે ત્યાં જાણું અમે, મુખમાં આ સ્થાનક રહેા તમે. ગામ કામને કરે મુજ નામ, બાઉ એકલો કરવા કામ. તમે ઉડી જાઓ આપો આપ, તમને ધણ હયાદિક પાપ, કદાચ મુજથી ન રહે રંગ, તો વળતો તું જાજે મંગ. માટે વચન એ મિથ્યા થાય, વચન જતાં તો જીવજ જાય, કોટી કરમ પ્રતીજ્ઞા કરી, રાખ્યાં પંખી સ્થાનક કરી, સમરયા શીવ સમરી હરસીદ, પંથ પવન વેગથી લીધ, મન વેજે બેતામાં જાય, તે વેળા એક કઉતક થાય, આગળ ઉના આબુ ગામ, અજેપાળ રાબતું નામ, તે ગામ ગયા જાહરે, અરધી રાત ગઈ. તાહરે. વાટે નહિ માનકો જાત, વળી અધારી માજમ રાત, પુરૂષ એક જાય છે ત્યાં, બાળ એક ઝા-લ્યો છે બાંહ-ભેટા ભેટ આબ્યા જેટલે વીકમને વળગ્યો તેટલે, રાખો મારા દેહમાં પ્રાણ, દીસતો છે ચતુર મુજણ. અરજ શુણી બાળકની કણું, હું આબ્યા તમારે શર્ણુ. શરણાંજત સરખા છે તમે, એણું જાણી વળાતું અમે. એમ કહીને વળગ્યો જઈ. રગઝમ ઘડી બે ચારેક ઘઈ, વીકમસેન અચરત ભાખીઓ, તે બાળક ધણું ત્યારે કોપ્યો રાય. અદ્યા રહેરે વેગળો, સાંભળવાદે વાત, તે પહેલો આટે તેહને, તો કરી-યા તારી વાત. કહાડી ખડગ ઉભોરહો, રાય કરીમન રીસ, સમીપ આલેએ બાળને, છેહુ વાડીશીશ અજેપાળે એકલો, ચડીધણેરિ રીશ, કોપકરીને શું કરે, પંથી છેહશવીશલાગી રાહ ઘણી તીક્ષ્ણં ચડ્યો રાયને કાંધ, એટલે ધાધ આવીયા, ચોકી કરો બેહ. એમ કરતા અજવાણ થયુ, પોણાટ્યો પરભાત, ત્યારે રાબતે નીરખીયા, કૌતક સરખી વાત. એક રાબત તે ગામને, બીએ રૂંડે રૂપ, વીરમે પામ્યા લોક ત્યાં, કોઈએ ભારે જીપ, દીકો રદીયાળો રાજવી, જાણે વીકમ વીર. પાયે નમ્યો તે પુરપતી ધારણ ન રહી ધીર, તેજ પુજ તરતીજશું, દેવત કામ, માગ્યુ આપો મુજને, કહો તમારું નામ. પ્રહક્ષણ દેહને નમ્યો, તે નમરનો રાજ, જાણે પધારયા અહીં તમે કરવા રૂડાં કાજ. કોણ નગર કોણ બેસણું, કોણ કાજ કો જીપ; કોણ કામે અહીં આવીયા, રદીયાળુ રાજ સ્વરૂપ, રૂડી રિતે રીઝમાં, તેડી લાબ્યા ઘેર. આસ્વાગત રૂડી કરી. પુછવા માંડી પેર, આસન આપ્યું અતિ ધણું, બેઠા જઈ એકાંત; પગે લાગીને પ્રણામ, ભાગવામનની જ્ઞાંત, બાળક બાહ્ય ધરી રહ્યો, શુભ પ્રકારે શર્ણુ; પ્રતી ઉત્તર પાછી કર્યો, તે સંભળાવો કણું.

ચોપાઈ-પંચી કહે સાંભળે સય, સંક્ષેપે સમજે મનમાં; મામ નામ પુછા છે તમો. પરંદેશી પંચી છું અમો; મારા મનમાં કહિત-ધણું, દુખ કેદેવાદો બાળક તણું, મંથરાને કયાંથી આવયા, બાળકને કયાંથી લાવીયા. રામ દુખે એ બાળક રૂવે. મુજ સામુ શા માટે જુએ, પછી લેવાદો પાર, પછે કરિયું આપ વીચાર. કહેવાદો બાળકનું કરમ, ઇશ્વર રાખશે સડિનો ધરમ; ચીંતા ન કરેશો તેની ધણી. લાજ રહેશે સડિ આપણી વીકમન-યે આહ્યું નહીં, સકટ ભારેનડીલામાં હી બાળકને પછે આદ્યો બાંહ, ખાંને બેસારયો ખોળામાં હાથે ફેરવ્યો પાંને હાથ, વાટે કહે મુઠ્ઠાને લાજ; સુખેવાત વીતકની કહે. વરતી નવોત ચઢને રહે. બાળક કહે સાંભળે તાત, કહું સંક્ષેપે વીતક વાત હું નથી બાળખતો તું ને આત્મજ્ઞાન મોટું છે મુને. મોટા બાળકને આવ્યો શયું, કહું વાત સાંભળે કરણ; અજેવાળ રાજનું નામ, રાજ કરે છે આણે હમમ એના કરમ તણું જે બાગ, એય દેહ બાંધ્યો છે રાગ; રક્ત પીતલે કોડે મળે, બધી જાત ને બાંડે બળે, બેસતાં ઉડતાં નવ રહેવાય, ભારે દુખ તે નવ કહેવાય. બધા દેહમાં આંત્ર દુખ; નાંદ્રા તરૂંપા ગમ છે બુખ, બાળ કોણે જે એકલો રાત દીવસ કદ છે હું બળપો; રોગ એવો થયો રાખને વેડે દુખખળું કાયને, વઢમાં તેણે અપીકાં પ્રાપ્ત, એક કાજ નેનું નવ સીદ; એકવૃથ આવ્યો તો આંહય, ભરી સભા રાજની માંહનાડી જેમ નરપતિ તણી, દેહની પીંડા દીડી ધણી, રાજ લાગ્યો તેને પાય, એસક આપી આલવને દાય, આપું તુને અલેખે ધન, ત્રસ કરે તમારૂં મન.

દાહરો-વઢકે શાસ્ત્ર વધજ બણ્યો લીધો તેનો પાર, એસડ બતાવ્યું તેહને, કરી મન વિચાર. પુરૂષ ગર્જીશ લક્ષણ, તેની પાસે જાય. મમાઈ કાંટે તેહની, તે તરતી એ ખાય. બાકી ઉપાય બીજે નથી, રોગ કયમ નહીં જાય; એ ઉપાય હવડાં કરે, દાયા સીતળ થાય. બત્રિસ લક્ષણ પુરૂષ વીણ, થાય ન તારો કામ, ગરજ હોયતો ને કરે. મુકો મનની હામ ચોપાઈ-એવું કહીને વઢજ મથો, રાજતો ચીંતાતુર થયો; એક અરથ એવી નવસરે, અનૂર પુરૂષ કોણ પેદા કરે; બત્રિસ લક્ષણ કયાંયો મળે; ભાગ્ય અપણું કયાંયો બળે ખોળ કરવા માંડી ને તણી, એની દેહમાં પીડા ધણી; પુરૂષિવ ત એક બ્રાહ્મણ ધણો, બણ્યો શાસ્ત્ર સામુદ્રિક તણો; તેને તેડી દીધાં મન, વીવીચ મહાર કમ્પુ સન્માન. ગર્જીશ લક્ષણ પુરૂષ હોય, તે બતાવો મુજને કોય; ગાર કરી તમને શાપશું, વડાં દાન દેને આપશું; રાચના બોલથી દરખ્યો બ્રહ્મ, તેણે એ બતાવ્યો મર્મ; જાંજે તેણે પ્રાધું કામ લીધું તેણે માફનામ, તેણે લણું, માફનામ રાજને મળું, લોભી નર થયો આપ. ને તું શાનું ધરમને પાપ, પ્રથમ વેદ તમરોયજો, આપ લોભી કહીને મથા; હયા શાની વઢકને મન, અનેક જાડ કપાશે અન; અનેક એવા કરે છે કાજ. હયા કરે હઠધી તાજ, થોદો રોમને જાજો કરે પાપે પેટ પેટાણું ભરે; આપ સ્વાસ્થ્ય તણી છે ગરજ, કરો મથો રાજને અરજ. વઢક સમજુકો નહક

અન્ય, શ્રાવણી દયા પાપીને મદ. જ્યાં જાણેના રાનો વાંક, જે પ્રદે તેનો કહે આંક
 સારા આપને એકજ પુત્ર, દુરબળ પછે આવે ઘર મુત્ર, જતીરાલક્ષ્મી તેને ઘેર; પુછ્યો
 સર્વે ખાંતે પેર; હેત પ્રીતને બિલક ધણે, આઠવો ઘેર મુજ તાતજ તણે; કંઈતક સડિને
 લાગુનું બહુ; સનમાન કર્યું અધીક તે જણું, મહારાજ મહિપતી કેમ આવીયા, લાભ
 ધણા અમને લાવીયા. રંકે બ્રાહ્મણુ તમે નામ. કાંક દિગે અમને કામ, અમ ઘેર
 આજ એમ્મલવને સદીવસ, અમ ઘેર આજ બ્રાહ્મણુને ઇશ અમ ઘેર આજ એમ્મલ
 આ જાગ્ય, છુપતી આવ્યા મોટું ભાગ્ય; રાજ કહે આવ્યા માગવા, બીલું તો પાચે
 લાભવા. આપે તોતો એકડું હાથ નહિતો સીંહ માગુ તમ સાથ, એવી સાંભળી રાચની
 વાત; વધતાં માતને તાત. શી પ્રોટી માગે છે ઘેર, શી છે વસ્તુ અમારે ઘેર; વસ્તુ
 હોય તો માગે તમે, વચન સહિત તે આપુ અમે, ના અક્ષર કહિએએ આપ; પ્રણે
 હાથનું પાપ, છાની રાખીએ તમથી વચન, તો નરક પડે અમ અસ્ત. એવી પ્રતી-
 જ્ઞાતો તે કરી, તેથી રાજ બોલ્યો ફરી, મારે માગવાનું છે મન, બેઠાંએ છીએ તમારો
 તન. જગજીવન છે જેનું નામ; આપે તો તેનું છે કામ; પુત્ર આપતાં કારજ થશે,
 હજાજ સાત જનમનું જશે. તે બ્રાહ્મણુને પુત્રજ આર, તેણે ઘરમાં કર્યો વીચાર;
 એક કાની મેરો છે દેવ. કરે ગડિ બ્રાહ્મણુની વારે એકે, પુજ્ય પહારથ હર્યોએ, રાજ
 જાગ્યકને લઈ જશે, છુકુશું આપણુને થશે, ખવરાવે પહેરાવે બહુ, તેજ વધારસે તન
 તણું. આણુબહુ પહેરાવે અંજ, રાજને ઘેર રૂંડા રંગ; આપણુ રંકને ઘેર શુ ખાય,
 છુપતિ ઘેર છુડુ શુ થાય. આપણુ બને તે છું બ્રહ્મ. નહી કરે એકડું કરમ, બીલું
 વચને બંધાણા આપ, ના દેતામાં બેરો પાપ; પ્રીતે પુત્ર એને દિહએ, દક્ષણા આપે
 તો લીલએ. ફરજેડાંને બ્રાહ્મણુ રહ્યા, કોડે વચન રાજને કહ્યાં, એ પુત્ર રાજ
 તાહરો એમાં અંચ શો છે માહરો તું છે આપ નગરનો ધણિ, સહુકો પ્રજા છે તમ
 તમી; પ્રીત થકી આ પુએ ઘેર, તેડી જાએ તમારે ઘેર, મહીપતી કહે કરે કાંઈ તુલ,
 સુતલીધાની કરીએ સુલ; બ્રાહ્મણુ ભરાંત નથી આણુતો, વિચાર બાળક નથી જાણુતો.
 ફર એડી કહે સાંભળ, મુલ, કરતાં આપે લજ્જતય, એ વાતે મુજ માનજ ધોડે, એતો
 નહી બ્રાહ્મણુની વડે, રાજ કહે ઉપબંધ મુખ. એવા ને નવ ધરશે દુખ; દશી વીમ
 વળનો બોલીયા, પડેા મન તણો બોલીએ. લાભ મોહાર રોનાની સુલ, કર્યું પી-
 તાએ પુત્રનું મુલ. મહારાજ મધરાંને આવજો. ગાંક ગરથ બાંધી લાવજો, જાણે નહી
 પાડારસી પ્રીત, રાજ તેવી કરજો રીત. પુત્ર હાજર છે લઈ જાએ, તમે મારમતમારો
 થાએ, પરડીને રાજ ઘેર મયા; કુડ લાજણુ પીતાએ ન લહ્યાં; મધ્ય રાત થઈ જાહેર;
 મહીપત આવ્યો તાહરે નજાં મોહારતનાંએ સર્થ, આપે હાથ સરે જેમમર્થ, આપે
 જે ઘેર, પોહ્યો પુત્ર લે નીક જો; જેને ધનમુલાઓ વાહ, સુત જમાડી દીધો સાક,
 જાએ સુત સાવધાનજ થ. એ, જાજાન કેડ લુગતે જાએ, કરાવશે ધણેરાં બહુ,

જાલ દરેકે ઝાઝાં તમ તથાં. ધરશે હેત સગપણ સાંકડા, ઘડાવશે કંઈ વાંકડાં;
 ઝટે હાર કાને કઢી, દરમ રેખા તપાસી વઢી, આપણુ દુરબળ બને નેટ, પુરૂ નવ
 ભરાયે પેટ; શાલુ પહેરવા ન મળે વસ્ત્ર, ધાતુ પ્રાત્ર મળે નહી વસ્ત્ર, અલખતોતો
 આપણે ઘેર નોય, તુંબીપાત્ર પીળે છે તોય કુસને આસને દીસો તમો, તે કુખે દાઢીછું
 અમો, હવે તો રાબા દારે જશે. ધણુંક મુખીઆ આપે ધરશે. કપટ વીચાર તો
 તેણું ભહે, રૂકુ રૂકુ મુખથી કહે; રાબા તો મરજ વશ હોય, હા ના ત્યાં કહેનારો
 કોય, કું ત્યાં બાંધે નીકા તણ, વીચાર દરથો મનદરને ભણ; રાબા આંચો છે
 મધરાત, એતો અસંભવીત વાત. અલેખે આપોછે અર્થ મારો જરૂર પડ્યો દીસેછે
 અર્થ એકલો આંચો છે થઈ મુબલુ, પ્રીત કરી લેવો છે પ્રાણ; ખત્રીસ લક્ષણો માઈ
 નામ, કાંઈક કરણ દીસે છે કામ. કામ બત ન હોય પવીત્ર, મહીપાત કોઈનાં હોયન
 મીત્ર. હેતે આપી પીતાને માય, મારે માટે ન કંઠુ બાય; મા યાપનું મારજ ધરો,
 છવ વઠકુટે મારો જરો, એને અગે વાપ્યો છે રોમ, આંચો છે કરવા સંગેગમુખી
 ધરો માનાં માળાપ; થયો ઓશીંમલ એતો આપ એ આવઁડા પુરો થયો તો તો કું
 એને ઘેર યથો; માંકક આયુષ અધુ; હોય, તો તો વાટમાં મળશે કોય, એવો વીચાર
 કરી મન આપ, મધરાતે આંચો એ સાથ; વરસ થયાં છે અરધી વીસ, લક્ષણ પુરાં
 છે ખત્રીસ, સમજી સવળો એ મર્મ, પણ વીધાતા એ લખ્યું છે કરમ; વીધા
 વીનય વીવેક ને રૂપ. કરમ વીના પટ્ટીયાં જઈ કુપ ઝુણુ લક્ષણ ચતુરાઈ કાઠ. કરમ
 વીના ઉઠી છે વાટ; ડાઢાપણ પુઢી નીર્મળ નેટ, કરમ વીના ઠઠી છે વેઠ. કવિત
 ચતુરાઈ રૂણ બહુ મળ્યાં, કરમ વીના એ સર્વે મળ્યાં; પ્રપંચ એક બાધતા બગ,
 કરમ વીના તે ઉઠી આગ. કાળે કરૂપ અને મુરખ મામ, છત્યો તે બે. વર કામ,
 ઇશ્વર સમરનો આંચો આપ. સમજ્યા નાંદ મારાં માળાપ, મને મારવાના ઉચાટમાં
 એવે દીકા તમે વાટમાં, નીકટ સમીપ આંચો જેટલે, રાબાએ ન દીધા વેટલે; અંબુ-
 જ દલ દીકાં નયન, પ્રથવીપતી તણાં એ એન, દિરખ બાહુ મનોરમતી, અણ્યાંનાં
 પ્રથવીપતી; તે બીજે નવ બાણે કોય, વીસવસા તે વીકમ હોય; એવુ બાણીને
 કોટ. આવીને વળ્યો તમ કોટ. પછે પ્રીત થઈ માહો માંદ, આપણુ સહુકો આંચાં
 આંદ; દાહથો હોત તો મનમાં ચેત, બે મુજ ઉપર દોષે હેત, એસડે વનસ્પતિ વડા-
 વસો; મારી મનાઈ કદાવરો; એ રક્ત પીત જે થયુ, ને લક્ષણ નેતાં મે લણું. પોતાને
 અરથ સાધવા; મુજને આપ્યો છે મારવા, મુજને નિરથે મારે વાટ, લેંટેડીપડાળે
 આંક; માટે તાઈ રુંદરૂપ. દીસો કો નયર ના રૂપ. ઉમારો તો તપર રાઓ, નહી
 તો જેમ આંચા તેમ બાંધો; કું તો કંઠુછું છાની વાત, રાબા નથી લેતો જ્ઞાત.
 એતો બીક નથી આણતો, બાણે વીકરમ નથી બાણતે; મારા મનનો જે છે પાર, શું
 બાણે એ બાળકુમાર. માટે કાંઈક પાડો મુજ, કરી દેખાડો ને મુજાવીચારથી લાવે

એ આપ, તેને માથે એનું પાપ; વીધા હાથ તો વાયક બન્યો, નહીને! આર અગ્ની આરા મળ્યા. ઊંઘે જીવસરે એ અરથ; પંથે પીઠ મારાને ગરથ; રાજા છતાં રાજાજ અપ, તો કામ અમારું થાય. કોઈક જાણે એનો વાત, સજ પામે પીઠને માત; ઉંઘે હવારે સાથે એક. સાજી સેવા પોતાની રેક. એક પ્રપંચ કરવા છે કામ. આપે ગરથ મળી બહુ દામ; નત કવો તેને નિરાસ, એના મનની પેચાડે આશ. એની દેહનો જાણે રોગ, ત્યારે રહે સંજોગો સંજોગ; હિમત હોય તો એ ક્ષમ કામ, નહીં તો વાત અર્ધયાંથી રાખ. પકાશ વાત કો એ આપ, મુજ સંખ્યા કેટલી વર પાપ; મારી તમારિ મુ મજ હોય. ને અન્ય વાત ન જાણે કોય. રહે દોષીને આપે દુષ. એ રી કરો નીચારી બુધ, તો તો એ ધડાજે ધાટ; નહીં તો જાણે તમાગી વાટ.

દોહરા-રાજા તો સંકટ પડીયો, વારે વળગ્યું વચ; એ દુષ છે દેખમાં બીજું અડીયું અંગ. એનું દુષ બ્રાજ્યા વિના, મુજથી કેમ જરાય, એ બાળકએ ઉમરે, કાયા શીતળ થાય. રાજાને કહેવું નહીં, ટાળવો એનો રોગ. પં ની પાતં પડી જઈ શો મળીયો સંજોગ, વારે કહી છાનો રહેવો, થયા એકકા વળ; વાત રાખી મનડા વિશે, ન કરી તોજે કરાવું. તે નમરનો રાજાઓ, તેણે કરવા પરજામ; પુછી પાર ડીધો તમો, કહો હવે કાંઈ કામ.

શિપાઈ-સાંભળ એા નમરીના રાજ, તમ નમર રહેવું છે આજ; ઉતરવા આપો એક કામ, થોડું શેક અમારે કામ. એકાદ ટીકું મોટું વર, અન્ય પાડી ન લેવું તર ન; એટલું કામ દેહીછું તુને, બાળક આજ આપો એ મુને. સાજી જાતી પુત્ર કરે, ચાલ્યા મરત લેઈ મુસ્તક ધર; એક રાત વાનો કોજ એ; રમત સને પડાઈલ એ, ફરી વાત પુછી એ વાણ. તો આવે યજ્ઞીની તુજને આજ; કાન નાજ પુછે એ મુને, તો બાળ વધાઈક પાતી; તુને એકાંત જિતારો આપો કામ, રાત તારો તમો કામ; કપરા સમ દીધા છે તહીં, ફરી વાત પુછાઈ નહીં. મુન્નત રેડ એક ત્યાંક, અગા-અર સ્થાનક મંદિર માંક; તેણે વિચાર્યું રૂઢિયા સાથ, ઊંઘે માત્ર ન જાય આજ; વડાણું તો વડાણામાં જશે, એતો એને મારે એ જશે, જાણજી વળતી જશે ત્યાંક, મધરાતે નાંખુ મધ મંદિર, રતીભાર નીત્યે પાઈશું. જાશે રોગ સખીયો યજ્ઞશું, વળ-તી પુન્ય કરીશું ધણાં, ટાળીશ પાપ એ દત્તા તણા; વેચાશે આપે માબાપ, સાજું મારે માથે પાપ. એની મનમાં વીનાસજી થાય, રાજ એકાંત ઊંઘે જાય; સ્નાન કરી જઈ આશન કર્યું, વાન માત હસી દ્રવુ ધર્યું; પેલાડી મુક્યો તે બાળ, એવે ધણ છે મંદિરમાં; અરે માત મુજ માથે તું, ધણું કંઈ વેઈ દુઃખ; મારે માથે સંકટ પડે, ત્યારે આવી વારે ચઢે તું મેંધારાની આધાર, મારે દુષ તે મુજને ભાર; રો પડ્યો છે મારો વાંક, પીઠાય છે ધણું તારો રાંક. મારે તો વાંસી હિમત, પુછ આવેને મેં તો રાત; માતા તાત મોસાજાજ તમો, તારા એરથી માજી અમે; દુષ જાંજળ પડાવું

નામ, પથર એ શું કાંઈ કામ. કાંઈ તો ઉતારો પાર, રોવક બહી કાંઈ સાર. ધરજી
 આરમ આજી પાંસરો, એક તારો આશરો; મારે માથે તારું જોર, નહીતો હું અકરમી
 જોર. એક ઇંદ તણો પ્રતાપ, કહેવાઈ હું અતલીબળ આપ; રાખો બાળક પેતાનું
 આજ, તો રહેશે રોવકની લાજ લાજ, જ્યાં તો જીવજ જશે. તેહ કલંક તારે શીર
 થશે; એમ કરીને સાદજ ઇંદ પાળી કર પેતાને લીધ, પળે પળી પીડાયે વણાં,
 અતિ ઉચાર એ બાળક તણા; માતા મમાઈ કીજાએ, એસડ રાખને દીજાએ; છાતું
 રાખવું તેનાસમ, એ વાતનું કરવું ક્યમ, એકે વાત નમુકે બને. ઉઠા ઉઠા ભવાની
 તને. સંભારી ઉમીયાપતી ઇશ, કરે માપવા માડયું શીર, હાંકાં કરીને ઝાલ્યો દાય,
 બાલી માત મહીપતની સાથ; સાક્ષાતકારકો શાન્તી સ્વરૂપ, તેજ નીરખતાં હરખ્યો
 ભુપ. તેજ પુજ રૂપે છે ઘણી, વિનતા સોળ વરસ તણી. અષ્ટ ભુજને રૂપ અપાર,
 કહે મુક્તાશ્વનોહાર; રક્તાંબર પેઢેરયાં છે વજ, અષ્ટભુજએ ધરયાં છે વજ, વિ-
 ધ ભવાનક વાહનરૂપ, જાણું માનું દીવ્ય સ્વરૂપ; સુંદર પાવ કરમાંહે ધરયું. દરશન
 માપનાં દુખડું હરયું, વેણા પુરતક ધરયાં પાણ. વેદ મત મુખ બોલે વાણ; નમેજે
 જેની દેહને, સનકાદિક સંવેનેદને, રોવક સાથે દિલથી આદય, પલક એકમાં વહારે
 ધાય; કલ્પવ્રક્ષ જે સાધનતણી. આવી ન્યાં ઉઠણી; ઘણી ઉ. ઉઠર અદિથી જમ,
 મન વાંછીત વરદાનજ માંગે, વિઠન કહેછે બણો છે તમા. શાને મોટે માગુ બનો;
 સંકલ્પ મનના બેઠ, સરવે તું બળે છે તેહ. એ રાખનો રોમજાળ, જીવતદાન આ-
 દાણને આલ; દુખી દુખીને તુ છાંડવ, મુજ સેવકને લાડ લાડવ. બાળક પીતાને
 રહે ગય એટલે સરે સરવેના અ થ; કોઈ કોમના ન બણે મરમ, એટલે-હે સહી
 કેના ધમ. કહે માતા સાંભળરે તન, એનો પાપી છે રાખન; પેઢા ભરનાં છે એને
 પાપ, એને શીર ધેતુનો આપ નહિ હન્યારો એની જોડ, રક્તપી. થયા છે કોડ; અ-
 બય બનાયક પાપી એવ, મારે રોમ વાળાં છે દેહ; અજ્ઞાન નીદાન આક્રીતા ભેગ,
 તેથી જશે ત્વને રોમ; બીજા ઉપાય નથી કાંઈ અન્ય જશે રોમ કરશે જેમ પુન્ય-
 સત દસ્તી સોનાના કરે, ઉદર તેની મોતી ભરે. નહિ વચે સમરપે વ્રજ, ત્યારે છુટે
 પેલા મરમ; પેઢેલાં મુણના ન આવે પાર, કહેતા પાપ લાગે બહુ વાર; એટલુ પુન્ય
 જો એથી થશે, તો રાખનો રોમજાળશે; બીજો વળી કહું એક ઉપાય, તેણે કોઠનાં
 આઠાં બય; તેલ મ્હાઉ કળેવણુ, રૂપીર ભઝીશલક્ષણ તણું; નવે નાડથી મટે ત્યાં
 દ, ન ખે ઉાળા માંડ; નેક તેહજવટાકુ થાય, રાખ કોડીયા તેમાં નાદાય. પુન્યકરે
 થી પાવજ ખસે, જોળે તેથી આઠાં જશે, વાન એટલી હમડે ધરે, જેને મરજ દેાય
 તે થા મરે; બીજો ઉપાય તો એકે નથી, ફરી ફરી શું મ્હીચેકથી. કશ્ચા કરીકયન
 એ કહ્યાં, અંતર્યામન તો અંધા થયાં; મહીપતીએ નીચારયું મન, એથી ઉપાય
 બીજો નહીં અન્ય, કશ્ચ નીચોએ કહું જોઈ, મારે તો કરવું તેહજ; મરીખ રાખ

કયાંથી કરે, એથી અરથ એકે નવ સરે. એને માથે હત્યા થાત, એ રોમ કેમ નવ
જાત; કારણુ તે કુવામાં પડે, અરજે પાંચળો મેડે થડે. એને અગ્નિ આડો આંક, સો
મરીબ રાજનો વાંક; તેલ મંગાવ્યું વેગે કરી, મેલ્યું ચુલે માટજ ભરી; પુરણ ઉત્તું
થયું બહારે, નવે નાડ છેદી તાહરે; વેહના લસ વિછી તણી; વેહી ત્રથા રાજએ ધણી.
ત્રણ ત્રણ તાસ છેદતાં તાપ, આવરદાથી છવ્યો આપ; ધકોમળ જાતે લાગી શ્વેર. થયે
જાલ થકે જેમ ઝેર. ચેતન રૂંદેથી ગયું, ઉગ્યો સુરજને વહાણુ થયું; વીકમ કેરી એ
થઈ પેર, શું નિપચું બ્રાહ્મણને પેર. વિદ્યારથી બાળકના મીત્ર, આળ્યાં તેડવા
પરમ પવીત્ર; નીશાળે મોકલો જેમ જાત, બોલ્યા તેનાં માને જાત, નીશાળે નહી
આવે બાળ, વળાવીયો એને મોશાળ; ત્યારે બીજે બોલ્યો તન વીચાર કરી પોતને મન,
નારે ભાઈ એ જુઠાં જાત, તમ આગળ કહું સાચી વાત; ચેવ્યો માટી જાળ્યો ભાઈ; માહું
કાંધુ એમ સમાઈ. એમણે ગાંઠે બાંધ્યો અરથ, રાજ લેઈ ગયો કાંઈ અરથ; શું જા-
ણી શા કામે આજ; લેઈ ગયો બંધવને રાજ, માને બાપ નમેરા થયા. સુત વેચેક
ચીંટ્ર ગયાં; એટલી વાત જાણી એટલે, વીદ્યારથી બોલ્યો તેડલે; સાંભળારે તું પે-
લા બ્રહ્મ, તે તો માહું કીધું કરમ; કાં બાગ્યું કાન્યુ ધર સુત, ગયો હાથથી તારે
પુત્ર. મધમાં નાંખીને મારશે, મમાઈ જોસડ તે કાહશે; પુત્ર બોલ્યો તે માહું કીધ,
બાળકની બ્રહ્મહત્યા લીધ, એતો બ્રાહ્મણુ તું હારીયો, વીક ધીકાર રહી ચાલીયો;
જોલી ગરથ કાયા જેહની. હવે આ મુકો તેહની; એકું સાંભલ્યું મા ને બાપ, પાયે
લાગ્યાં આપો આપ; કેહેરે ભાઈ કોણે કહ્યું તને, તે વીસ્તારીને કહો મને. કયાં સાંભ
જ્યું તારે કાન, તે અમને સાંભળાવો વાણ. વીદ્યારથી બોલ્યો તે બાળ, તમે એનાં
જો કાળ, મુજ પીતા પંડીત બણે, તે પુરો દિત રાજ તણે; તેને મન છે અકકી સુ-
ચ, એકાન્તે રાયે પુછી શુંજ, મારોતે કહેને કેમ કહું હું આપ. રાજ કહે કહું કેમ
કથી, એક વસ્તુ મને મળતિ નથી, બત્રીસ લક્ષણા પુરપજ હોય, તેની શોધ મળે ન
દિ કોય, હોય તો કોઈ વરણુવો આજ, આપી અરથ કરોયે શુભ કાજ; મોં માગ્યું મુ-
લજ દિહ્યે; એસડ આ સર્વત્ર હીલ્યે. મારા વાતવું ચરખ મન, તેણે બતાવ્યો તા-
રો તન. પાપી પેટ મોટી એશીયાળ, બતાવ્યો બત્રીસ લક્ષણો બાળ; તે વેળા હું પાસે
હતો સાંભળતો હતો અણુ છતો અણુ છતો; ત્યાંથી મેતો દીલમાં ધરયું, આપ્યો પુ-
ત્ર મેં માહું કરયું એવું મુન્ય પાપી હારશે, તારા બાળને મારશે, જે કોઈ હકડે હો-
ય હેત, તો તો હું ચેતાવું થત. એમ કહિ ગયો તે બાળ, માબાપને તો લાગી આળ,
અબર દેહ તણિ વીસરી પગની આળ માથે નીશરી ઝડીયાં એવે નરને નાર વેગે
આળ્યો રાજહવાર, અરે રાય તું જુડો કુદ, કેમ દે છે બ્રાહ્મણને કહ; આ અવતાર છે
કોડ અનંત; હવે જીવતાં પડશે જંત, પાપી પતીત છે તારું મન, કેમ લીધો તેં મારો
તન, પાછો દ્રવ્ય લેને તાહરો દેખાડ મુત્રકયાં છે માહરો; પાળવા પુત્ર આપ્યો સર

વધી શેને મારવા આપ્યો નહીં ઓસડ કરવાને કારણે, કપડે કેમ આવ્યો મારણે; પાણી મારી પીડે કાપશું' પ્રજા હત્યા તુજને આપશું, પુત્ર મારો પાછો દિલ્લે, નદિતેજ અમારી હત્યા લીલ્યે; બીજા પાંચ છે મારા તન, તેનું મરવા ઉપર મન, માત પી તાર અમારાં મરે પ્રતી પાવણુ તે કોણુ કરે; માટે અમે તજશું પાણુ, એવી બાળક બોલ્યો વાણુ. અત્યારે તેતો બોલ્યા રાજ મનમાંહે પરતા બહુ લાજ, લાજ; કેમ વેચાતો આપ્યો તન, ત્યારે વિચારયું મન કોકટ વઢવા આન્યાં તમે, પાણીએ પાણી પીલીશું અમે; વેચી ઘોડા હાથગઢે, આપ્યો મરથ પાછો કોણુ લે, બધા નમરે ચાલી વાત, રાજાએ કીધી ઉત્પાત; પોતાની દેહને કારણે બાળ હત્યા આંધી બારણે. ફટફટ સ ઉકોએ કહ્યું: હવે નમર રાજાનું મયું; જે દેશે પ્રાણુ પીકાય, તે દેખે કયાંની મુખ ધાય ભુંડું. જુંડું સહિડો કરે, તે રાજ રહેમાં ધરે. આવ્યું જ્ઞાન વિચારી પેર, એ પ્રાણુ છે મરશે મુજ ધેર; કરોડ પાપ ક્યાં છે કથી ભુંડું પ્રજા હત્યાથી નથી, કાયા કાળે મા ર બાળ, જીવણુ છે કેટલાએક કાળ રાતે દેડ બળેડેઆમ, નથી રહેવાની એક બજ માટે હત્યા શાનેકરું જળસાઇ કરીને મરું ધરી એક એમ કરતાં યદ વીકમસેનની મુરજા મઠ ઊંચો એવા આવ્યો બારણે પંડીત રવે છે પુત્ર કારણે વિલાપ કરે છે એ ની માત, કરવા બેઠી આત્મધાત વણુખુટે શા માટે મરો પુત્ર તે શાને કરો; જે ર વળાડું તારો તન, એથી બમણું આપું ધન ધરી એક બે ધીરજરાખ, તે વચન મા મુરજ સાખ; તેને ધીરજ હઈ વળ્યો; મામ તણા અધીપતીને મળ્યો તેનું છે કર માયું મુખ, ધણુકે દિલમાં કિંદુ દુખ, તેને જઈ રાણીને કહ્યું, મારું આવખું પુરૂ થયું હું પ્રાણુ તણું માફરો ટેક, સંભાલે તું તાહરા પ્રજા હત્યા લીધે બહુ ભોમ, એ વાતે સાચો સંજેમ; મુજ વીના તો છુટ્યા નથી, સાચું કહું તુજને સરવથી ત્યારે રાણી થાલી સતી, સાંભળો સ્વામી મારા પતી; દેહને રાજે મરશે તમે, કેટલા માળ જીવશું અમે. સો નારી વારી હુ અમે, સાગ્યવાન મુણુ કહું જે તમે; સત રાણી ને બે શતકાસ, તે વેળા હતિ તે પાસ તમ સરખાની સકાય એ જઢે, શી મત આજ અમારી ધરી અમે બળીયે તમારી સાથ, એવું વચન તે આપ્યું હાય; પાસે હવે તેના પ્રધાન; મહીપતે દીકું બહુ માન, પ્રાણુતણું એમણુવેશ તું સંભાળને તારો દેશ. તમે ર કરિને મરશું અમે, રાજ રીધ ભોમવએ તમે, પ્રધાનને તો આંમુપડ્યાં રાણી રાજ હઈડે ચડયા; તાર હુણુ છે પેટ; તમ વિના જીવણુ તે વેઠ તેમ પહેલે; હું કાઢાડીશ પ્રાણુ. ઇષ્ટ દેવને મુરની આણુ; કદપાંત કરે એમ મોલની માંદ વેગે વીર આવ્યો છે ત્યાંય શા માટે સહિ દુઃખજ ધરો શાને નમણું આંમુ બરો ધીરજરાખી ઉભા રહો સ ત્યંવાત મુજ આમળ કહો. મહેલવાત ન પરશે લાજ; સાચાને બેલી મધર આજ લુકે રહે વેગળો જીમદીરા, સાચાને સાની છે ઇશ વીકત વાત કહો મુને હેત કરીને પુણુકું તુને.

દોહરા-કુખીએ મન વીચાર્યું, પાસે આવ્યું મરણ. જુદું શાને બોલયે સાચું સુ
 જાણે કરણ. મારા દેહમાં રોગ છે, ઉઠે અંગે બહુ આગ; કંઈપણ નહીં કોડીયો. નહીં
 રહ્યાની જગ. વડે મારગ આવીયા. વધતું અમરે ધેર; તે શું પ્રીત અમે કની કહી
 જાસતી ધેર. બચીસ લક્ષણપુરુષને મધસંગાથે જોળ; તવ શીતળ થશે. નીત્યા અંગે
 ચોત તેનો કહી મારગે ગયા, પંડીત તેડ્યો પાસ, બચીસ લક્ષણભણે, વસતો કીધે
 વાસ તેણે એ બતાવીયો, બ્રાહ્મણ કરે. તન અરથી તો પ્રીછે નહીં, મરણ લેખતું મ
 ન લીધા દ્રવ્ય આપી અમે છાનો તે મધરાત; મારગમાં મળ્યા તમે, નવ કહી કોઈ
 ને વાત એવે સુરજ ઉઝીયો ચેત્યા માને આપ કરવા કારણ આવીયાં દેતાં મુજને આ
 પ ત્યારે જ્ઞાન આવ્યું (વિષને, દુષ કેમ દેઉં; જીવેશ કાલકું) કેટલા સાત હત્યા શીર
 લેઉંરોગ ખમાતે મેં નથી. દેહનો ક-શું વાત તે અહુ આગળ મેં કહું વીનતા આગળ
 વાત શતનારી ધેર સામગ્રી બેસત તેની દાસ પ્રધાન આદે પીછવાપ્રાણતમેમુજપાસ.

ચોપાદ-તેડણું પડે છે સહુ સંગ. કરવો નીરમય દેહનો ભંખડેશબંધા દેહવટમાં
 જશે. રાજ કાંઈ દુરમનતું થશે. પરખાવો અધીકારી અંશ, અપુત્રવંત માટે નહીં
 વંશ; માટે કલ્પના કરીએ અમે, પુછાછો તો મુજાને તમે. ત્યારે બોલ્યો વિક્રમવીર
 રાખો ભાઈ રૂઢમાં ધીર; સાચી વારતા કહીછે મુને, તો મરણ નહીં પડશે તુને, બ્રા-
 હ્મણને વળાવો ધેર. ભમણે આપ્યાથી ગરય, પુનઃપ્રજ્જી સરે સરવે અરણ; મનાવ્યું
 રાખતું મન, તવ સોંપ્યો વિષનો પત; દ્રવ્ય આપી પગે લાગીએ કરજેડી મેહતલ
 માગીયો; રમે દેતા કાંઈ મુજને આપ, અપમંથ લખા કરાજ આપ. એમ વચન રા-
 જને કહું બ્રાહ્મણ સહને શીતળ થયું; ત્યારે દેહથી રોગજ જાણે, કુશળ કલ્પણ
 તમારું થયે, પથીને દીધી આશીશ; ગયાં ધેર ભજમતે દીધ; સહને ધીરજ દહને
 નમ્યો, આનંદ માંહે રમ્યો ને જમ્યો; પછે પોને બેઠો એમાં, ભુપત મન વીચારી
 ભરાંત; બેઠો પગી જેની જમ, તે રાજ જઈ લાગ્યો પાય. વીચાર તમારો મેં જા-
 નીધો, વિષ ઊમારયો તે પ્રાણીઓ, કરી વાત રૂઢી તે ધણી, ઉતારી હત્યા મુજ શીર
 તણી, મારા કરમ તણા છે ભોગ, તે તમથી નવ જાણે રોગ, લાલચ શીઠ જુદી
 દીલએ, કહો તે કામ અમે કાળએ, આત્મચાત કરવા દો, તમે પંથ તમારો લો
 જવડું છે તે સરવે કૌઠ. હાસ્ય હસારત કરશે લોમ; વિષ ઊમારવા માટે કહુ. તે મેં
 મારા મનમાં લઉં.

દોહરા-ત્યારે પથી બોલીયો, સાંભળ સાચું રાય; તારો રોગ-દેહવટ જશે. હત્યા તે
 નહીં થાય ધીરધરિ ધીરજ ધેર, ધીર વહી ચીત રાજ; ટાકુ રોગજ તાહારો શી
 સુરજની સાજ. ખાઓ પીઓ ખુબી કરો, મરમાં જઈને આરુઢમંડી આસર પુરી થતો
 આવજો મારી પાસ, અમરત પાશ્વિ કોડીઓ ગયા મોહલની માંક; વાત કહી સુખ
 ઊપજ્યું, આનંદ અંગ ન માય.

ચોપાદ-વંકમ મન વિચારજ કરે, માંદપ । મેલેતો નહીંસરે; મનમાં એક વાચ્યા-
રથે મરમ. દરેક રાખ માહારા ધરમ, તેડયા વીમ તે મામ તણ, આપ્યા પંચ
વીરથી ચોમણ, જેવા સરખી એતો જત, વેડ વિચીત્ર પુરાણ પ્રાત, પગે લાગીને
દીર્ઘ માન; કપુલ કરો એક માફ દાન, સુપ્રી હોલેક લુખી માફરી. હરવેડ અમો તા-
દારી; દામજ લખી અમે દીલજ્ય ઉજણી માંદે લીલજ્યે; વીકમ સેનનો છે પ્રધાન
દામજ જતાં દશે માન; દામજમાં લખી આપુ જેટલું, તરત હાજર કરશે તેટલું,
વીમ કહેલ ખોલે તમે, પ્રમદ કરોતો જાઉં અમે, પથી કહે દાનું લઈ જાઓ, તથી
આગળ સુખ થા કાઓ. સીવઆજ્ઞાની સાચું બાપું સરે અર્થ એવું હું લખું કહે
વેદીયો સજ્જ નહી. જે લખો તે કહેની અદી; છુપત કહે રાખેલ બાર. વીચાર
કરતાં લાગેવાર ગાદાણુ કહે કમ દિસે તું તારે લખ્યું કેમ માનું હું સરવે વેદીયા પે-
લા જાત, માની નહી પંખીની વાત, ઉધારે લખતું તે સાથ ચોડના માન પ્રતીયહ
દાય રીસાઈ આલ્યો જવાહર, પથી પગે લાગ્યો ત્યાહરે રવામી ખેસામે મન લાલુ લખું
પત તમને મહું કોઈ કામજ કહે આણે દીશ, બ્રહ્મદયા તમારે શીશ હરતિહેમ સ-
વાસો કરે, ઉઠરે અમુલખ મોતિ બરે, જતાં વાંત તમને આપશે. ગુરૂની અધીક કરી
ચાપશે માટે શીધ થઈ જાઓ ત્યાંહ. કામા નહ ઉજેલી માંચ કૃષ્ણારવ્ય અદીથીકર,
આમજ તમારા હરમાં ધર, વાર લાગે વેગે જાઓ, ગંગા સમાન શ્રીપામાં નાહો.

દોહરા-સત ગાદાણુ સાચે હસ્થા, ખડખડ આપો આપ, હીસતો કે રાજવી જુઠા
કરે જવાબ; આપે તેને અર્થકિ એ લખતાં શાનીવાર; ઉજણી થઈ માર્ગીએ દે કોઈ
મોહોદમ માન. વારે લે કોઈ જુમડાં દુખાડીએ બેઉ પાગ, કે પાસે જઈ માર્ગીએ જ્યાં
રહેવા બગ દવડાં અદિ કાળીએ દેહેણું બીજ દાય સત ખેડુ પેતાતણું લેડું હા-
મોહાય, એતો સત્ય માનું નહી નીરચે જુઠી વાણ; જાડું પથે વેગણું ત્યાં થાડુ ઉપ-
માન ત્યાં મચે આપે નહી કહેશે લખીયુકેક; પાછાવળીનેઆવિએ. હસેમાનનાલોક થાહુ
કેયતોમાર્ગીએજામતે વાતજણાય; અપ મારે કે તું ધણિ નેતો કેમ મનાય કુટીમરીએ
કસદ, એકાએક ધરતું કામ; તું અદિથી અમીયાના અણે. તો તેમાં કોણ જમાન.
દાય એકાએકો અદી, જાડું જીલ જાગ; આશરજાત આપો તમો વળે કયાંથી
જાગ્ય ના કહી ગાદાણુ નિસરયા દાય ન એડુ આહ; લખી આપી પંચે પંડા. ખો-
જ્યા લાવો કયાંહ. કોણ જમાનજ તાહરો, કોણ મનાવે મન, કેને ઉધાર ધીરીયે, જે
આપો એટલું પડ.

ચોપાદ-પથી કહે નાસોએ કેમ, કહે તેવા હું ખાજે રામ. નવ પામી તે દગ્ગે
આપ, દહો નેવાં શીર લેલ પાપ. ત્યારે ગાદાણુ હમિ રહો, વળતી સમ રાંજએ જે
કે આપે ચોમણું તોલ, જુઠાં મહેણાં બોલ, ખેડા લખે પ્રણામાં ખત, આપી પાછી
લે છે વચ્ચ; આદ તમે પંખીની જાત, ગાદારી એ ખાધે અન્ન; જે કન્યાનો વીકમ

કરે; ત્રીસા રૂપી બેઠી વરજ પડે આમડછે શીવને અડે, વણ વોકે સાધુને નડે
 બ્રાહ્મણને કહેવાયે સેડ. પાપ ઉઠરે ભરશે પેડ; પુન્ય તણી જે નરસે રાસ છુલુ હરામ
 ને કવચે દામ; શીવ પુલ વણ આપે અન્ન, દાનનગે જે જાળે વના વત ન કરે
 જે નારી થડ, આપે નહિ જે આશા દેડ. એમાં પાતીક લાગે મને. એ દ્રવ્ય ના આપે
 તો મને એવા સમ રાખે કલા, તવ બ્રાહ્મણ રળીયાતજ થયા. એના પાતીક લેણો
 તમે, તોઘશીદુકરશું અમે, નાદાણુંસિખા કરે નીર, નીરખશું વોકરમ વડ વીર, સુંદયા
 બ્રાહ્મણ અજા સાથ, પત્ર ધખીને આપ્યું હાથ, ખરચી આપી વાટે ધણી, ચાલ્યા
 વિક્રમ ઊગ્રેણી ભણિ, દહાડે કુચ રાતે મુકમ, આન્યા તે ઉગ્રણિ મામ. સઉ સાથે
 બ્રાહ્મણની સનાર. ગયા વંચે જ્યાં રાજ દરબાર. અઘ્યા બ્રાહ્મણે બીજો કયાંય. મહી-
 પતિ કેરા મોકેલ માંહ. એટલે ત્યાં બેઠો પરધાન, ૧૪૫ અગ્રીને દીધાં માન; અરે
 પ્રધાન આ કાગળ લે, લખ્યું મારે ને અમને દે; ના કહે તો પાછા સદુ અડે, કણું
 એક ખોટી નહી થાડે; લખના નારાં કે છે કુંડલો, રૂપ રૂપ દીધતો રૂડલે; વછરે
 પત્ર લીધું હાથ, વાંચી બેસું સખાની સાથ.

દોહરા ન્વસ્ત શ્રી ઊગ્રેણી પતિ કેરા ન માન, લખનારે લખ્યું લહે, પિછે તું
 પરધાન. ખોટી કરશે વીમને, ફરી બોલશે વાણ; નીરચે. ચાણું માનજે, નજવા પડશે
 પ્રાણ. છવ મથે નહી છુડીએ આ લોકે પરલોક; આ પહેલું મુકિત હશે, સરવ ધારો
 ફેક. લેખે છવ ધાકીશમાં, વાચો ન ફરીશ મરથ; કામગદિ આપસો સરે, આમરા
 અરથ પ્રધાન તે તો મરણ પામ્યો લાગ્યો બ્રાહ્મણને પામ. માદારાજ સદુ બોજન
 કરો, આપું રહેવા બજ; તમે લખાવી લાવીયા, તે મારહલ દેવ. આપું સરાયુ તે
 થરી. કર સરવની સેવ. ચોપાદ-અચરત પામ્યા સવળા બ્રહ્મ. મુજ્યે નહી માંડ તેને
 મરમ, અપરો તો વેદશું અતો, પ્રસન પુત્રુ તે કહે તમે. તે લખનારાંનું શું નામ.
 એને કહે કેમ આપો દામ, માલ અનંગ છે અતીવણી, સદેહ લાગો મનડ તણી,
 તમે બ્રાહ્મણો ઉત્તમ વરણ, કહુ રૂપી સાંભળ્યો કરણ; સમ દીધારી સાચું કહુ.
 તમારે મનતો કડિતક હતું. મારા બંજકે સારસીક ધીર. અછત છાંયો જેણે વીર;
 સહોદર પરનારી તણી, પુરેમ પુન્ય ઉપર છે ધણી; શકચતી એકત જે કરે, છવચમર
 પંચ દંડના ફરે, લખનારો મહારાજ એક, એરે પુન્ય વરસે મેક તે વીના કાણ
 આપે દાન માટે તમને આપુછું માન; સંદેહ ભાગ્ય બામણ તણુ મેટુ ભાગ્ય એ ત્રી
 શીમણુ બોજન મરણ બામણ ગયા, બીજ પોતાને કામે થયા તેડયા સાની એક હ-
 બર, હસ્તી વડયા નવ લાગી વાર અમુલખ મોતિ ઊઠરે ભરથા, તે ઉપર આણુપણ
 તેનું મુલકરે નહી કોય તે મોતી તે સ્થાનક દોય બોજન કરી આન્યા બેટલા હબર
 હસ્તી દીધાં તેડલે આપ્યો ઊપર એકો દાર બીજા પુરથ તણુ શશુમાર વજ પેડેરા
 વ્યા હેતે ફરી ઊર આઠણીને પામરી અજાન્યા બામણ તે પરવ શુભ સવચો આ

ધો દ્રવ્ય, આખા જ્યારે પોતાને જામ, લીધું વિક્રમરાયનું નામ જ્યારે વિપ્રકેતે ફી
મયા, રાજ તો તે મામે રહ્યા; એ વાત અડીધાથી રહી, વિક્રમરાયની શી મત
ચઈ. વીપ્રવળાવી પત્ર લખી, પછી થાલ્યા રાજ મુખી; તજે સોકને તત્પર થાએ;
તેણે કદા શીતળમાં નાહો- તણ વચ્ચે તેણે ન્હાય, જાંઝ અંખથી શીતળ થાય;
ચુન્ય થઈ તે પાતક મધુ. કોડ ટળ્યાને ટાકું થયું. કંચન જેવિ કાયા કરી. પંજ
જરાની ઇચ્છા ધરી; રાજ લાગ્યો પંખીને પામ; તમે જાણવી મારી આમ. મારા
મદોલમાં વાસો રહે, નામ કામ તમારું કહે; પ્રાક્રમમાં નથી કાંઈ મણ, ધનવંતરથી
દીશે છે થણા. શકે ઈંદ્ર તજ્યા છે અંશ, વીરાવશા વીક્રમનો વંશ; કે કો દિશે
મોટા સીક; કળા બોલોને રી પાસે લીધ. કોઈ કારણ અવતરીયા તમે, તે પ્રીછવ
ઇચ્છુતું અમે; ભોમને વધલવ માહરો, આ સઉ સેવકને હું તાહરો, રાજ થેસાર
સેવા કરું, એવી હોશ હઠડામાં ધરું. પંખી કહે સાંભળે વાણ, મુજને સેવક
શીવનો જાણ; ઉતાવળ છે મારે કામ, ધડી એક નહી રહું આ કામ; ખરખરો મનમાં
નવ આણુશે, આપે નામ મારું જાણુશે; એક પત્રક રાખે મુજ આપ; તો મુજને
માર્યાનું પાપ. એમ કરીને પંખી પજારા. પંખીના વનમાંહે વળ્યા; રાજથે વન ધેણ છે
જ્યાંદ. મહારાજ પંજારા ત્યાંદ; ઈચ્છુતો હીથે અંખાર, નાખી જાળ બહુ કારો
કાર. સત ગદગરે લક્ષકરોડ, આણુયા પંખી બેડાબેડ. ચીમુરે પક્ષી બેડાં હુખ; ટાંક
તડકો નિંદ્રાને જુખ. મહા કલ્પાંત સરખું તે થાય. તેતો દ્રષ્ટે દીકું રાય. જાળ
નાંખતાં હતાં જેક, મહા પાપી હરહરડો દેહ. તેને પુછ્યું રાથે જઈ, માળથે મારેક
ચુખથી કહી; પાપી એવ કયમ માથે લો, પંખીને કયમ હુખજ દો. પ્રમદાની નથી
ત્યાં આગ, તે રાજ વીક્રમનું જાળ, મન માંહે મોટા ઉચાટ, કહન વન; કરશે ને
માટ. ભાઈ વચન કહુ એક હમે, પંખીને મુખી દો તમે, ત્યારે પેથો બેઠ્યો તાણ;
અરે મુરખ શું કહે અજાણ. કયાવંત દીસે એ ધણો, રાતર છે રાજજ તણો, એવી
વાત રાજ જાણશે અંત દીમાતીના આણુથે. પંખીએ માહુ કીધું પરમુખ; મારથો છે
રાજનો પુત્ર. મારે હરને હુકમ કરથો, પોને તો પુરમાં પરવરથો, કરો એમાં પંખી
જાત, પરજાળી મેડો પરમાત; રાતે પંખી બેસે કાડ, નાખી જાળ કરાવો વાડ, માટે
અમે અહી આવીયા, પંખીને કાસી લાવીયા; કાસીદીન થારો તો પાંચ, કરાવશે
અમનીની આંચ; જ્યારે પરજાળીશું વન, કરશે રાજ કેરું મન; દાઝ પેટની છુડી
ધણી, હત્યા બેડી જામણ તણી, તે પંખીનું લેશે વેર, સ્તેનજ થાસે તારે ધેર. એક
સાંભળી વીક્રમ વળ્યા, નગર માંહી મહીપતીને મળ્યા, શુભ શોભીતી તેહ સમાય,
વચે બેઠા પુરનો રાય; ત્યાં પંખી આહીને જયા, રાય આદે સઉ ઉભો થયા. ધન
ભાગ ધરતનું હોય, આવો પુરુષ ન દીકો કોયદેવતાઈકોલિસેરૂપ, કેકો ભારે નગરને
જુખ. કેકો દિસે પ્રવીનતિ, દેવરૂપ સજ્જરની મતી; માનવરૂપ ધર્યું છે વેશ, વીસવચ્ચ

હીસેહે એરા, એમકહી કાપાં સનમાન, હાજર કીધાં ફાફાપાન; ક્યાંયો આવ્યાને ક્યાં નહોત, હાંધક કામ સેવકને કહો નહત જાતને કહો તમ નામ, કેમ પધારયા આજી કામ, રાજ પધારયા હેને વણુ કન્યમાળ્ય ને ધરતી તણુ; વીકમ કહે સાંભાગે ભુપ, જોવા આવ્યો છું તારૂંપ, એમો પંખી કંઈકુ યાત્ર જોયા દેશ અનેક ભાત ફરતોઆ વ્યો અહ, ન ધરતુ આદેરડી ક્યાંક; જલ કંડળતા દીક્ષ બહુ, નાખી જાળ બલે તે સહુ, સીના ઘડ તે પંખી તણી દયા ઉપની મનમાં ઘણી; હેત જનાવરશુંલાવી શો, અધિપતિ બધાં કહેવા આવ્યાં, સત્ય રૂપ સત્ય શોધાટ પંખી પંડિહો શઘ મા-ટ માંડી વાત પુઠે નવ કરશે રીસ, સાફ કરશે શ્રી જુગદીશ; સરવ કામ તમારું હશે, પંખી સઉની પીડા ભરે.

દોહરા-તારે મહીપતી બોલીશો, કોરકરી તે કામ; તમે આવ્યા બલાયક, શી આખળને કામ; ઘડયો નહોતો નમરખાં મારેમાથે જાય, બલે તમે પેદા થયા પંખીનુ કુખ ભય, એકવાર સાંખી રહશે જીજી બોલાવાણુ; ફેલી વાત પંખી તણી નીચે થ ખોસો પ્રાણ, મારે પ્રતીજ્ઞા એટલી, એકકરે હીમાત.નાંખુ તેને વનમાં જાણુ પંખી સાથે, તમે અજણે આવીયા, પરમુલકપી આંક; મોટા માણસ બહાણે નાંખુ કું મનમાં, દરમ કર્યુ એ પંખીયે ન કરે જીજી કોય, મારનમર ઉત્તર કરે પંખી પા-પી હોય મેં વન કીધું કોરશું રોપાવ્યા બહુ કાડ; ફળ લેવા કીધાં નહિ પંખી પા-વ્યાં લાક, કરયા વાટ પંખી તણા, નીરમજ ત્યાંના નીર; કોહર ભરાવ્યા કણ ત-ણા; માપયા તેને તીર, અને ચોરીગલ તે થતો. આવ્યો મારે ઘેર; અમરત ફળ કરી આપીયું તેમાં અહકું જોર, વાડીમાં તે વાડીયું, ઉગ્યા તેની અંશ; જેરકળ આડે થયાં વાંધ્યા છે બહુ વશ પાડે શઘા હેઠે પડી, આવી મારે દાથ; મેં મુરખપ જુકરયું, વંચારયું ન રૂદીયા સાથે, કાપો બેયુ તેહને ક્યાં નહી મેળા લામ; નાના નાના તેહના. સતતના સત કીધા મેં જામ, પ્રથમ આપ્યો પુત્રને, પછે આપ્યો પ્રધાન, પંડીત આદિ વખતે કોહને કાઢા જાત ખાંત કરી ખાણું સઉ; લાગીનેને લેહર સઉ ની રૂપ ટળીમઠ, ચડીમયું બહુ જોર, દેહ ભાજ મારો થયો; ભાગ્યું છે ધરમુત્ર અધો-રમાં સહુ તાંકડે, પ્રધાન પંડીતને પુત્ર; તેહ વાત માનો નહી, વેગે વાડીમાં બઝ્યો, દ્વિમત કરો પંખી તણી, તો ફલ ભે ચારેક જાગ્યો; એવી હકીકત અમતણાં અંતર માં ઉગ્યાટ બહાદુર્યા બેઠી બહુ પંખી મરે તે માટ.

ચોપાઈ-પંખીકહે સાંભાગે જાત, મહુ તમને મનમમતી વાત; દિવસકાલતો ધી-રજ ધરો, દહાડે મમેતે કરો જવાહુ પંડીત પ્રધાન, આપુ પુત્રને જલવહાન મરેજ-ની તુજને રેલ. પંખીને તું મરવામેનુ ત્યારે વણતો બોલ્યો ભુપ નિશોહો કો કમ-ટ રૂપ, મીઠમીઠા બોલ જ વણુ, એવી વીજા એમો નવભણ્યા; પંખીને જાવ્યા દિલ એ, પછી તમને અમે શું કીજીએ, તમને ચાલીનાંખું આજ. તેણે ત્યાગે નહી મુજ

દાઝ પંખીના જીવ ઉમારો તમો, તે સરવે બહુ ઝૂંઝૂંમ્યો ખોટા મુખ શા માટે માયો,
જીવડું આહો નો અહીંથી બચ્યો. ત્યારે પંખી બોલ્યો વાણ, સાંભળ રાજ્ય ચતુરસુંબ;
જી; કેમ પંખીને મુકે તું, તે ઉપાય કરી આપું હું. મનની વાત કહો નહીં આપ, તે
મહેકાજ તયુ શીર પાપ; તે ઉપાય ન કરું આવીશ, ચઢત જોવધ લેડે શીશ. મન
મેલી બોલ્યો રાજ્ય સાંભળ પંખી મારે મન સમ દીધા તો બોલું સાચ, કમરે
આણ નહોતું લીધી વાય, પડિત પ્રધાન સહિયવે તન. ત્યારે માફ માને મન ઝેર ફળ
તે અમરત થાય, એથી રોમ દુખીઆનો જાય, ત્યારે મુજને આવે નેહ. જવાહુ જના
વર દેહદેહ છે તેથી બમણું કરું, બમણા કણ કોઠારે ભરું; બમણું કરાડું મારે વન,
બીજાં જ રોપાડું અન્ય. માળા ફરવું જોડે ધણી, પાણુ લાડ બહુ પંખી વખાં, એકું
થાયતો રહેજે આંહ, નહીતો નાંખું તમને માંહ; એવી દાઝ વ્યાપે છે મુને, પ્રથમકળ
અવરાડું તુને, એકું તુને એનું જણી વચન આપને હોંશ હોયતોહીમત થાજે જી
હો નવ બોલે ફાયદો એ વાતે નથી ફાયદો પચી કહેતું મીરજ રાખ, તું મુજ વચેસુ
રજ સાખ, પ્રીત કરી વચન તું પાળ, બે દીવસની મહેતલ આપ; સાચો કાલમાને
માફરો. સહુ સાથે જીવે તાફરો, પંખી બે બે હલ્યા હોય, તાફાર માણસ નહવે કોય;
ઝેર કામ તે અમરત થશે, અપવાહ માણસથી જશે, નકંહુ નામ કોને ફાયદો, સંતોખી
દીધા વાયદો; કોઈએ જીવ કોઈએ માયું કંહયું તાર પછી વળતું શું થયું, સહુમાણ
સની ભાગી ભરાંત, પંખી ઉતરશે એ ઇંતરાતે બેતહીપત્તી કરી, સજસામતો ભરી
પરમેશ્વર ચીંતામણી નામ, પચ શુભ ક્રાંધા તે કામ જેના મહીમા કોઈ ના બળે, હસ
શનથી ગ્રહહત્યા ટળે, અંતિમને મહિહત્યા અહીં, વીધાતા ચીંતામણી ધડી પંચલક્ષ
જ્યાહરે જોદાવરી આંખ્યા તાફરે અંજા અંતિમાતનું નામ. તે વેળા આંખ્યા તે કામ
એવો પુજનનો પરતાપ. પારશ્વ ચીંતામણી તે આણ, પરવકાળે નીરવે કળે એક પુ-
જ એક લક્ષજ મળે; તે ઉપર જેને છે નેહ મનવાંછિત ફળ પામે તેહ, ઉપન્યુમદિપતિ
ને મન વ્હાલ, પંચામરત કર્યું પખાળ; એકાદશ દ્રીના ઠાંડ, સદજ નામના શીખનક
પાદ; માહાપુજ મધરાતે થઈ, રાજને તો ચીંતા મધ, મીચ્યાં નેત્રપરીને ધ્યાન કરી અ-
સ્તુતી માગી બહુ માન; આપ ૩૫ હો દર્શડા વિષે સાહક બીજે કોણ મુજ પખેતન
મન સોંપું થઈને બીન, એક ચીંતા થઈ દેહે દિન. જેવી શખ્ત થયો તે કામ, તજ
ચીંતા થયું તુજ કામ. માગ દુખજે તાફરે હોય, તુજને માંછ શકે ન કોય; મહારાજ
ઝેર તે અમરત થશે. માફારી ચીંતા ત્યારે જશે; મનુષ્ય પડ્યાં અડ્યું છે હેર. સજ-
વન થઈ સહુ જશે હેર; એટલું કામ સ્વામી કીજીએ શેવકને તો જશદીરાજ્યએ શ-
ખ એતથી બોલ્યો બેડ, મોહોતા તારા મનના કોડ; સંશેપે કહું તે સાંભળે, કહું તે
કારજ કરીને વળે; પંખી લાંબો તો એક ફળ, ધણું, મહે ઝેર એ અમરત તણું;
રાજ પુરણ મુરખ થયો, વાવવાકાજ વાડીમાં મયો. અમરત ફળે કામે હોય, પરે

ધેર ધેર દેખે નદી કાચુ-લોભ થયો એને મન ઘણું, ઝાડ અમરકળ તણું; ધમિરને એકું કેમ મમે, અદાંકાર સાથે હરી કયમે, મેટિા વાડી માંહે રાફ, તેમાં રહેતો મલ્લીધર સાધુ; અમરકળ ત્યાં જઈ વાવીયું, લખ્યું વિધાતા ત્યાંમાં આવીયું; નામ અઘ્નાથે આવ્યો બાહાર, વાવ્યું કળ દીઠું તે ધાર; મુળ હતું તે સરપે ડસ્યું, ઝેર હતું તે ઝાડે વસ્યું; જેવું બીજ તેણું કોય ઝાડ, તેમાં શો ડાઢાપણુનો પાડ, લખી મધ વીધાત્રા આંક, તેમાં શો મુડાનો વાંક; તે ઝેરનું અમરત થાય, તેનો તમને કહ્યું ઉપાય કર કોટ કેરો છે વંશ, મોહોટો નામ દેવતા અંશ; એ હામ તણ તે ગયો, એજન એક અ-દિશી જઈ રહ્યો, ઝાડ કદમ તણું છે બ્યાંદ. કીધો રાફ જઈ તેણે ત્યાંદ; જઈને ત્યાં વસ્યો તે નામ, બ્યાંદમાં નથી જાવાને લામ. તે સાપમાં મુણ છે બેષ, સક્ષેપે તુજને કહ્યું તેહ; એક ડાઢમાં ઝેરજ વસે, તે ડાઢે થઈ જને ડસે; માનવ હોય તો પામે મરત, શીલાં તરવર મુકે તરત; તેહ ડાઢમાં અગ્ની બળે, રાત દિવસ તો કરતલ કરે. અમ-રત વસતું કાંઈ રૂડી પાય, ત્યારે ડાઢ તો શીતળ થાય; બીજી ડાઢે અમરત વસે, બે-હેકે ડસતુરી મસમસે; તે ડાઢે તો જને ડસે, મુકા ઝાડ નવ પત્રવ ધરી; મરતક છવે નદી જન કોય, જેનો કાળ ખુટયો કોય તે માટે તમને કહ્યું ઉપાય, સાંભળેરે સતવાદી રાય; તેહ નામતો પરસન થાય, બધા કળ અમરત એ થાય, નામ આવે કહ્યું તે કરો પાળે પથે પોતે પરવેરો; આ વેળા મધરાતે મોહોટો મણિ; કરો સજવન તેને જઈ; એવા શખ્તમાં વાણી થઈ. પામ્યો અધીપતિ અંતરબ્યાન, બગ્યો રાય મુણિનેકાન; સમજ્યાની પેરે સાંભળ્યું. સંકટ દેહમાંથી ટળ્યું; તે વેળા આવ્યો સ્વસ્થાનક તણ. ઉતર કોણ અંબા મન બજ; એજન એક ગયો બ્યાંદરે. કદાંબ વ્રક્ષ દિઠું તાઢરે. રમવા નીકળ્યો બ્યાંદરે નામ, રાજએ થભાવ્યા પમ; નામ નદી કો ભારે ભુપ. ડગ-કે મણિ સાથે માઢર રૂપ, એની પાસે અબાળે જાઉ, ડસે હેર તો દુખીએ થાઉ; માટે સાઢ સંભળાણું કરણ, વળતો જાઉ એને શરણ, જુદાર માગા લેજે માઢરો, હું જાણેજ યેવક તાઢરો; શરણ આવ્યો હું તમ તણે, માઢા દુખ ને સંકટ ધણે; રાખી રૂડીયા માંહે ધિર, સમીપ આવ્યો વિક્રમ વીર; પરકસણા દેઈ લાગ્યો પાય, આપી નામે બેશવા ભગ. બોડી સરવે જનાવર તણી, જાણે પરીક્ષા મહીપતી ધણી; અષ્ટ સીધીમાં એ પાણુ એક, વીક્રમસેનમાં ધણો વીર; કાણુ હેરે કયમ આવ્યો આ-જ, શું ધારે છે મનમાં કાજ; સાધન કયમ જાણું માઢરી, કયમ હીંમત આડી તાઢરી; નહોય માનવી દેવજ રૂપ, સાંચુ થાકેરે ભુપ.

દોહરા-વીકો નામ જે માઢર, ઉજેણી ધડ વાસ; તમ સેવક હું આવીયો, હરસી-હનો કાસ; પરકમે હું નીસરયો, આવ્યો આણે હામ; ઘીકાં પંખી બહુ પાડતાં, બાં-ધ્યા હાંમો હામ. રાજને પુછીયું, શાને માટે ડિયાઢ; પંખીને પાડુ અમે કળ આપુને માટે, મેં ધરણુ બ્યાન હરસીધનું, પુછી સધળી પેર; ડસ્યું બીજાર કોટકે, ઝાડ અ-

ડીધુ જેર અમરત હાટે જોડશે; એ ફળ અમરત થાય, ત્યારે પંખી ઉમરે, મોઢ છાંટે રાય મુજમાં જાણું જેર છે, તારા અરણ્ય પ્રતાપ; હવડા હંમર વીરને, મુકાવું આપે આપ. બળ તોડી નંખાવીએ, ક્ષમને બળુ ન થાય; પંખીને એ શું કરે, હવડા ઉડી બાય. તે મારે કરક નથી, વચન આપ્યું છે હાથ; અમરત ફળ કરી આપણું, સલાહ કરવી તે સાચ. એમ વીચારી આવીયો, પ્રીતે તમારી પાસ; આવી ફળ અમરત કરે પોહોઆડો મુજ આશ. ચોપાઈ-નાગ કહે સાંભળે રાય, સંક્ષેપે સમજે મનમાં; ઉલટ ભર હું આભ. સરપ કહે મુજને શો લાભ હજી બીજ જઈ જેર તણું, દુખ પામું હું હાટે થણું, પડે વેઠ મારે પીડ, એવડી સી મારે છે બીડ જશ જમતમાં લેશે તમે, કેમ વેડના ભોગવીશુ અમે; રાજ કહે જ કહે તે કર વચન તમારું મુરતઃ ધર, મુજને કાંઈ આજ્ઞા દીલએ, એ કામ કર ફીલએ, નાગ કહે કહું તુને, અમરત ખાવા આપો મુને, કાશી હાટે વસે છે દુખ, જમણીથી પામું છું મુખ, જેર વીંદથી પીડા થાય, અમરતથી મુખ પામે કાય. તેહ વસ્ત દેખાડો તમે, તો ત્યાં મુધી આવું અમે; નરપતી કહે એ વાને નેહ. અમરત સરખી મારી દેહ; પ્રથમ આવીને ત્યાં વસે, કરી કામ પછી મુજને હસે. પંખી છુટયાથી પાતીક જશે, મુજને તેથી શીતળ થશે; નાગ કહે સાચા મુજ હાર, પરંતુ લેતામાં શાને પાડા; પરસ્પરે દેહ વચન, કરકાટ મનાવ્યું મન; વીચાર કરી બે મારગ વળે. આવ્યા બાડીના તળે અમર કાળે હસીયું બીજ, રાજ મનમાં પામ્યો રીઝ. વ્યાપી નામને પીડા થણી, હસ્યો જેર લજણી થણી; જેર તણું ફળ અમરત થયું; સંકટ રાય વીકમતું મયું; લાગી અમન પોતાને દેહ, અંગે જેરનો ઉગ્યો મેહ, કરકાટક ઠેકાણે કર્યો, પ્રાતુશાળ પછે પરવર્યો. સઉકે સુતા ઉઠ્યા લોક, સભા ભરી સખાંથો શોક. અંગે અંગે વાપ્યું જેર લાગી બહુ લાખેણી લેર. લીલું અંગ સરવે થઈ મયુ હઠાપણુ રહે જ્ઞાન નવ રહ્યું અડ્યાં નેત્ર ઉંચા વીકાળ, મુખથી પડવા માંડી લાળ; ટળી ગયા દેહનાં આચરણ, ધરણીપતિ પડ્યો તે ધરણ. અમન ખેતરમાં મુતો જેમ, રોમ રોમ જાણ્યો છે તેમ. અરે હરસીકી માવડી. પીતા કાં મેલી આવડી; વહતાળ ઉઠી ઓશીમલ થાય, ઉઠો છોડો ભવાની માય. બળે બળે હોવાઈ મયું, હેત થણું માતાને થયું; મુખમાં સંગ્રાથ બાંધી શ્રદ્ધ, દુખે સંગો તે એકજ ઇશ્વર; કહે ઇશ્વર સાંભળે વીર, બળે શીઝ હીમાચળ તીર, મ્હેરા રૂપ થાય છું મણી. તેના મુખની શોભા થણી. માતાની સુદા છે જ્યાંહ, મારી મણી પડી છે ત્યાંહ, આપબળ અંબા પ્રતાપ, મણિ મ્હેરો લાંબો તે આપ, વીર મ્હેરો લાંબો મટલે, શું વીતુ રાયને તેટલે; સભા મધે માગી આવીયો ખબર એક નવી લાવીશ; માલ પંથી જ આવી અડશે. જેર જાડની હેડે પડ્યો, કાને સાંભળ્યું તેનું નામ, જોવા આવિયું બહુ આમ; નાનાં મોટાં આંખ્યાં. માડીએ, જુવે દ્રષ્ટ કરી આડીએ. દોહરા-રાજ પોતે સજ થઈ, મથો બાડીની માંહ;

પંખી પેરાણો આવીશો. તે પાંડવો દક્ષિ ત્યાહ. લુહા બોલો એ પેરા કહુ મોદુ મવડ
પંખી મુકાવા કાચો, થયો વધદનો તન. નિદ્ર તણો હોય દિકરો, બોલ્યો એની પેર;
ફળ ખાધુ દીસે ગણુ, ચાંદીયું દીસે જેર, સરખો દોયે સીફનો જેમ હોય (વકમની
બલ, પરદુખખજન પેરની, કરનો તો એ વાત બહુ થયું જે એ પડ્યો નહીનર
સીફ એ થા, પંખીને એ મુકાનીને, વળનો નામી બન. છેતરવા આંચો છળ કરી,
આપ વખાણુ ફેર; બેળો ચાવતો બેળજન, લુહા આપણો લોક.

ચોપાઈ કરે વાંત તો બહુ ગમ, નીંદા કરે નર કામ કામ, રાબ કહે સોઠો મહિ
કણા સંકટ ભરાયો ઈંધણુ તણા. વેગવન મહિ પરવરો, પંખી સઉને પ્રતે કરો, દયા
ન કરશે! ફલનાં આપ, આપું ફળ તેને એ પાપ; સેવકને શીખ દીધી છે જમ,
વધતાળ આંચો લઈને તેમ; વાયુ વેગે તે આંચો હોય, અવર પુરુષ ન દેખે કાચ.
નીંદા કરે સઉકો સાથમાં, આવી મળી આપ્યો કાચમાં, લાખેણી વળી ગડ લેહર,
વાયું કંઈ વળગ્યો જેટલે, સુખ પામ્યો મહીપા તેટલે; સી તણ થયું છે ખાધુ અંમ,
બોલ્યો તે માલને સંગ, કઉતા સઉકો જેમ રહ્યા. બેગ્યો પંખી કહે સાંભળને રાય,
તારું દુખને વેગે બાય. દોહરા-ફળ ચુકા એક જાણી, ગામ સમીપે બગ્યો; જેની
દેહમાં રોગ જે, તે ફળ ભાવે ખાચ્યો; અધીક છે અમરત થકી પ્રિયો એની પેર;
ખાધાથી ચીંતા જશે ઉતરશે એ જેર. દરયા કોઠ તે ગામના, બોલે બાર વાટ;
તું કીયા જનમનો રાજિયો, જે થોડે અમારો વાટ પંખીનો પ્રપાન છે, કે છે પંખીનો
ખાપ; બેઠએ પાંખુ ફળ તણું, પ્રથમ ખા તું આપ, એકાકને તમે છેતરો. કવમ
છેતરશે ગામ; સઉ મળી તમને કહુ; પ્રથમ રો એ કામ. ચોપાઈ-ફળ માથે જે
જીવો તમા, ત્યાર પછી વાવરશું અમે; પંખી કહે મારે છે સમ. તે ફળ એકું ખાડિ
કેમ, પંખી વનમાંથી છુટશે, સાબ થઈ રાગી કિરો; ત્યારે લેતું મુખમાં નીર. ફળ
નવખાથે તેન તીર, અનેક પ્રતીજ્ઞા એકજ કરે; સકળ લોક લુહાં મન ધરે; ફળ એને
કહે એ ખાચ. સ્વરમ લોકમાં સેહેલે બાય, એક પ્રલપન કેરી નાર, કાચ રોગે પીડે
ધરખાર; વેઠે વહુ તે તો તન; ન મલે કિદર બરીને અંન; ફળ પામી થઈ સાંભળ
આર. ઉપર તો બહુ દેહો વહુ માર, અવડું દુખનો કોણજ ખમે, પડી મર જમ કુવે,
કયમે; લોક તમાસો લુલેખ્યાંક, સાંભળવા રહી વાડી માંહ; તેલીએ આપ વીચાર-
શું મન, તજવા નીકળાઈકું તન; રાનકુષ પડવાને બહિ. લાવભાઈ ફળ એ કું
ખાડિ, એમ કહી ફળ ચુટકું વરત. કાને જરૂરી ખાધું તરત; ફળ અંગે વાંચુ જેટલે,
બધો રોગ મથો તેટલે; સોના સરખી થઈ છે દેહ, નવ ચોવન તણી શી
તેહ; સતી સરખું લેતું ફપ. દેખી અમરન પામ્યો લુખ; ભાઈ ફળ એતું કયાં
મયું નારી અંમ નવ પલવ થયુ, પંખી કહે સાંભળને રાય, સીબ ફલ જાડે નહી
રાય, ઝાડે લાગ્યાં તે લીલએ, હેત હોય તેને લીલએ; આજ દીસ નરેલી થયો

તો તો આઠ સુકાઈ જશે; વરસી વરસા પડે હાથે, સભા અને આળે તડે લંકા; પંથી મહે ભેળી ફર ખાઓ લો લાખેલો દેઢમાં લાહે, લીમત નર ચાલે તેડની, એવી ભયા છે દેડની જે કા ફલખશે ને બો, કિંઈ છે તે ડેર; વદ રાવને પ્રધાન, સીનેર વરયતો પીપલપાન; પંચ દિના નહોતા ચેત, નમુને કાન દેખે નેન, ઝરઝર થશે છે દેહ, ગમે નેર જેમ વસ મેહ; દેહનું ચર્ચિત્ય જરે લાગુ, તે જીવસવી મરવું લાગુ; તેણે મહું કે ફળ હું ખાઉં, સ્વરત્ર ભોવતમાં સજે જાઉં, નાત જાત તેડે સહુ સાથ; આગળ બેડયા બેડે હાથ; રાખએ હેન સજને કહું; આયુષ્ય પુરું આવી રહ્યું, પ્રતને પ્રધાન પદે થાપએ. મારી પદવી એને આપને. બેડયુ કરએ સરવે માફ, સડિને પમે લાગુ આપ. મરણ ક્રિયા કરએ રૂડી પેર. જેવી સંપત હોયે પેર; આંખે આંસુ ધારજ પડે; સખત આવી હડડે ચડે. સંભાળે મોઢા વર મુખ. સંભાળે વાસનું કુશુ મલ્યા; સંભાળે શકે લુપ્ત વર તણું, લીમત પાલીન લડીયો, વળી બે બે જે હુ છુડીયો; શહુ લોકને મનવી મળે, પડે મથો ને પ્રસન્ન તમેલોધું ફળ પોતાને હાથ. બોલ્યો સકળ સહોદર આજ, હુમે ફળ હુમે ખાઉં છુ, સખત લોક માંહે જાઉં છુ, ગીબ દુખ મહાં છે કષી મરણ સમાન દુખ બીજું નથી. એમ કહીને અપીકુ રાજ, રાજ નિદરમ અચરત બેય; એવી દીકું તુ આડે આંક, તો ત્યાં ગરીબ નો રો વાંક. નિર્ગળ નિર નાહયો તે, કરયા મુદ પ્રધાને દેહ; અંજાજગ તું ગરીબ મુખ ધરયુ, તિલકા મોપીયંદતુ કયું, દર ભવ એવી કરવામાં રામ, રામ કી તડે રદયાં પમે ત્રાત સહુને ફરીને ફરી ફળ, શહુકો બોલે છે હરી હરી થા પા; જે તેના માત્ર, પાંચું દુખ સડે પ્રાણમાત્ર, ફળગળીને કરમાં પડે. પ્રમાણ શ્રી સુત્રને બે; ફળ ભક્ત મરણુ ન્યારે સાળ રોગ મથો ત્યાહરે, અખર મેહયું સયગ અમ; કનક દેહ કાવાનો રંગ. વિલાળ નેત્રને દીરવ પોળ, જેવો પ્રેમ હોય વરસાજ સાળ. મહા સુંદર વાંધું છે રૂપ, અચરત પામ્યા નમરનો ભુખ થયો રાખે દેહ (વંશસ, આળે પંચાં કેરે પાસ, કરી પ્રણામ પમે તાગીયો, મહા, અમરતવી મહેતવ માગીયે મહારાજ તમારી વાચા લેઉંને ફળ એ દુખીયાને દઉં; જંબી કહે ભુલે છે તુ, ખવ-સાવ સડને કહું છું હુ, કિંયા સો વર્ગ મન લેહેર, ફળ આરાયુ રૂપેર; કંચન સરખી કાચ થઈ, દેહમાંથી તો બ્યાબી મજ; વાંધું રૂપ ત્યાં વીચા વસિક; ફળ રહ્યું પુંજમાં એ; તે ભક્તરાખ મરણુ. હે ૧ મળેથી મુખમાંધરણુ, દિરમશીખો દીક દેહ; સહુને દુષે કિંયા મેહ. પંથીને સહુ લાગ્યા પાવ, બેસણુ રત્નમિદાશા જાન, દીસંતા હો મોઢાદેવ, હજરતણી કરીએ સેર; અમે સહુ કારજ કીલએ. અપમને આજ્ઞા દીલએ પંથોકડે નથી કાંઈલાજ મુજા હો જંબીને આજ. જાગો નેડી નાંખી ત્યાંદ કરે કલેત જંબીવન માંદ નાવ કાળગ પાણી થાટ મરમ તણી ચતાવી વાટ જે સડે આંધ્ર તું ફળ વળું અમરથી બળ, તેડશે તેને કડને પાન ને દીધું છે જીવ

તકાન ધન્ય આતુરી તારી જુદા નીમજ તારી અંતર શુદ્ધ કુંપજે લાગુ તાદરે મંદી
 ર નીત્ય રહેને માદરે, મુખથી રામ તથા મુખમાંથી, માન વાંછીત ભોજન ફળ ખા
 ઓ, લાગી પામ તેડથી પાંચરે, ધાકથી કનકતણે પાંચરે, પ્રથમ પાંચરે તે શુદ્ધ પડયો,
 ત્યાંથી લોકને મારગ જડયો શુદ્ધની ભેસેવા કીલ્લે અમરફળ લાવે લીલ્લે; પ
 વીતસ જે પાતીક કરો. રામનામથી પાવન થયે, પજે લાગીને પુકડું છુપ, ન હોય
 માનવી કારણ રૂપ, રાજ કે સાધુ સંત, ઉત્તમ ગુણ દીશે કે અનંત, ગામકામને નામ
 જ રહો, સદાગળ મુજ પાસે રહો; કહે ધેરો તું આજ, આમ બોલતાં કાંક લાજ; ન
 વે ખંડો નરપતિ. કહ, મહારાજ વિક્રમ તો છે એક; અધીકાર ઈંદ્ર પતિનો અશ
 મરત લોક માનવનો વંશ, બીજે કોણ જુગતે છે એક, તુજ સરખા કીંકર જે કરોડ
 એક કયાંથી તારે બારણે, આવી કુખલાંજન કારણે, ધન્ય ભાગ્યજે દરશન થયું, બ
 ધા નમર પાતીક અડું; પંખાની લીંબા આશીશ; વળયે રાય પછે આ હાંશ; ધેર જ
 વાને મનસા ધરી પ્રાણજી આંખે વેગે કરી, ઝાંઝે જસ આતા આવીયા, દિરત ભરી
 ભોતિ લાવીયા, નમર તથા રાજ બય, મુદખ મન દીશે તો રાય; રહ્યા છે એજ દ
 ન તેતો શ્રી વિક્રમ રાજન; કરે વાત ધસે બહુ દાય; થમનવ એજળયે તે નાય,
 ધરમાં તોડી કીધું દંશન, થયા નીમ સંજિકો પરસન; તુપુન્યવંત ભલેરો ભોલ તા
 રી માએ તું એકજે જુલુષે મુંઠ ખાધી તે તારિ માત બીજા નર કહેવાની વાત;
 મોટા બીજે કહિએ કીરતાર, એ ફલ બજે દાતાર. પ્રજાથી પોતે વીક્રમ વળયે; શ્રી
 ચોપન જુદને મેલ્યો; કલ્યાણ થએ રાજ તમ તણું, માંડ માન વધાર્યું ધણું,
 જિઆરયા પંખીની ભત, મારો પાડ માને સંજી નાત; માટે તાર રૂડું થયે, જશ ભાધા
 લોકોમાં થએ. શીશ નમાવીને સંચર્યો પુર પોતા માંહે પરવર્યો; થયુ પ્રધાનને જુ
 ગતે બજુ. શીવ પુજન કરવાને મયા, એટલા વિચાર તેટલામાં થયા નીત્ય નીત્ય કર
 વાં એવાં કામ. તારે પડ્યું કુખલાંજન નામ, દુરમત દેહ થકી છે તાજ; રામ સરીખું
 કીધું રાજ; રામ ચરિત્રકે વિક્રમ ચરીત્ર, પુન્યવંતને ધર્મ પવિત્ર.

દોહરા-શ્રી શુજર દેશમાં વેંમજીપુરમાં વાસ. શ્રીગોંડ માળવી વિમ્બ શુભ, કવી
 શ્રી શામળદાસ. ગુણ તેના શુજરાતમાં, ચાલે દીશ ચોપાસ માતર પ્રગણે મોહારવી
 શીકુજ શીરામણી વાસ, પોલ પવિત્ર પાવન ધણાં. દેહિવા લાયક લાજ મેહરામજી
 સુત મનજી તણે, પરિયા પુન્ય પ્રતાપ, પુછું પંડીત સરવને નીમેજ ન રાખી તુન્ય
 શામ સમજ તો શોધતા, વધુ પરમારથ પુન્ય. કવી તેડયા કોડે કરી, સોંપું સકળ
 શુભ કામ, અંથ કરો ગુણ આગળો, જેનું નિર્ભજ નામ, નઉતમ વાણુ મરી ધણી, અ
 ખુટ પુન્ય અપાર; તેમ પુરાણ પ્રાક્રમ કરો. સકળ ધરમનું શાહ, આપક સોગીધર
 તણે, શુણ સામર શુમાન; વિવિધ પ્રકારે વાંચરો, દાતા દેવજી દાન માગે જે મહીલા
 વહો, કવિએ કાળીદાસ; ભોજ રાજ મન ભાવિયો, વાર વિવિધ વિલાસ. ભોજ સજ

જાણે મુજબે, કંઈ પુતળી કર્યો; એવા જાઓ તે એસમે જય જય થી રચ્યોડ. એમ કહીને ઉતપતી, આપેનાં આકારાએક કયા પુરુષથી કહે કવી સામજાસ

ચારતા ૧૮મી રણસ્વંમ મહના રાજની.

એકની નામની અઢારમી પુતળી બોલે છે તે ચારતા રાજ બોજ સાંભળે છે.

શ્રી ગણેશાય નમઃ દોહસ-રાજ બોજ તે હરખીયો. આપ્યા છે બહુ દાન; આસન દીકું અવનવું કર્યું એસવા મન. મનર બેજન કરાવિયું, જયક પામ્યા કાલમ્મ-પ્રકા નાય કરે તહાં; આપ્યાને સન્માન. વિમ મેળવિ પુછ્યું, આપે મુહુરત એક સિંહાસન તે આપીયું, કયા દિન વિરોક. આજ બેશુઆનંદ્યું, પોલે મનમીઆના સિંહાસનને પ્રક્યું, થયો મનમાં ઉદાસ, એકું કહીને ઉઠ્યો બોજ મેલે વ્યવધાય, બોલી મોહની પુતળી, હાંદાં એસન રાય. રાજ અચરત પામીધો, રહ્યો બેડી બે ખાણ; કોણ એસે એ આસને; રાણું કહો મુજ જામ. ત્યારે મોહની બોલીયાં, સાંભળો સાચુ રાય; વીકરમ મહીમા સાંભળે યાતિક પાંચે જાય.

ગોપાઈ-મોહની પુતળી બોલીવાણ, સાંભળજાજા અનુરમુજણ, ઉબેણીનગરી અતીસાર, એકું ઈંદ્રાસન અપરમપાર, નવતેરી નગરીનું નામ; વરણ અઢારવસેતે કામ. ઈંદ્રાસન સરખુ અનુપ, જ્યાં એસે વીકરમનર ભુપ, તેની શોભાનો નહી પાર. વખાણ કરતાં જાગે વાર; એકસમે બેઠા રાજન, વીચાર કર્યો ધોળાને મન, તેડો આંધવ વેગેવળી; સકળ રાગ જાણે છે વળી; છત્રોરી તે જાણે સમ. અવનવા બહુ જાએ દામ; શેવક ત્યાં તેડવાને ગયો. આંધરવને મેર ઉભો રહ્યો, આલોગાંધરવ તે કે રાય, બેઠા છે તે ભરી શભાય, રાજને મન હરખઅપાર, તેડે હેતે નવ લાગે વાર; તેતો આંધરવ આવ્યો સાથ, રાજ પ્રત્યે બોલ્યો વાત. જાણે દિવસે સંભારયા તમો. આજ જ્ઞાનંદ પામ્યાછું અમો. શા કામે સંભારયો આજ, શેવક જાણી દીજે કાજ. ત્યારે વળતો રાજકહે, વસંત રાગમાંડીને કહે, રાગ સાંભળવા ઇચ્છા થઈ, તે માટે તેડાવ્યો અહીં; તારે આંધરવ કહે વચન, સાંભળો સતવાદિ રાજન. મારેચીતા અદ કી હાય, માટે રાગ ન આવે કોય, મહાદેવની પુજ કરવા ગયો; ત્યારે એક તમાસો થયો; પુજ કરી ગયો બેઠેલે, એક અતિત આવ્યો તેડેલે, મોટી જટા વાધંબર સાર. તેણે વચન કહ્યું નીરધાર; પુરવ દેરામાં રણુલગડગામ, ચકસેન રાજના કામ, તેના મુન્ય તણો નહી પાર, અજિશ લક્ષણી એક છે કુમાર, ચંદ્રવહની મૃગનેણિ વંક, સીદ આકારકદીનો લંક, કોટી કંદરપ સરખું રૂપ, ત્યાંદાં ભમ્યા પ્રદવિના ભુપ. તેણે ત્યાં કર્યું વખાણ. તે મુજ હાંડે વાગ્યું જાણ; નવદીહી નાશીને તેલ, ધિકાર જન્મ અમારો એક; તેનું દુખ લાગ્યું મુજબર, નવદેણુ તો નીરથે મર. તમો કહો તે મુજને દન. કયારે પરણાવે રાજન; ત્યારે તેતો આવો પદે, વચન કહું તે કરને રૂદે.

દોહરા-આજથી એથે દહાડલે, પરણે કન્યા અનુપસ્થાન વર મંડપ ત્યાં રમ્મો. મળ્યા છે ઝાઝાહુપ.દેશે દેશના આવિયા, રાય તણે નહીં પાર;ભાગ્ય હશે એ પ-રણશે. માનો એ નિરધાર;શોભા તો છે અતી ધણિ,કહેતાં નાવે છેક;વરણનેકેમપે-રે કરે. મુખજલયાછે એક,પ્રસન્ન થઇ આપી પાવડી,પગે પેહેરી તુ બચ,ખટ મહીને જઈ નવ રોકે;જશે ધટીકા માંહ. એવું કહેતાં દરખીયો ઉલટ અંત અપાર;સવા ધટીમાં ત્યાં સંચરયો આવ્યો નગર બાહાર, બધું તે નીરખીયું;શોભા અઢકી હોય;દેશ વિદેશના નરપતિ,આવ્યા છે સહુ કોય;શ્રીફળ ઝાલ્યાંછે હાથમાં,આવ્યા ગામ-ની તીર;ધનુર વિધા તેતો ભણ્યો, બણે બાવનવીર.નગર બધું ભોજન કરે,અનેક બીજરાજન;એમ કરતાંતે આવીયો;લગન તણે જે દન,રાજુમારી શુભ હસ્તીણી, ઉપર બેઠી તે નાર. રાજ કહે કળશ દોળશે, પરણાડું કુમાર આગળ સહુ રાજ રહયા, પાછળ સંઘળા લોક,આનંદ મન સઉકે તણે નહીં કોઇને મનશોક;ત્યારે મેં તો અસાપીએ, રાગ જે હતો મહાર;રાજ રધયત પરહરી, આવી તેને ઠાર;કળશ દોળ્યો મુજ શીર પરે કાણુ ન લાગી વાર.

ચોપાઇ-ત્યારે ત્યાંના બોલીયા લોક, કળશદોળીએ એતોફોક;એવું કહિને દીધા માર. કાઠી મેલ્યો નગરની બહાર, બીજ વાર મુકી હાથની,જેવી અઠરાવત સાથની, કળશ મુક્યો વળી તેને શીર. કરતા હસ્તા છે જુમદીશ, ત્યારે ત્યાંવળી એયોજાગ,મેલમહાર આવ્યો તે લાગ;તે હસ્તીએ મુણ્યો કાન,મુકી નગરને આવિ રાત,વળી કળશ દોલ્યો મુજશીશ;સઉકેએ દીધીઆશીશ,ચક્રસેનને દરખ ન માય, પરણાડું એને કન્યાય એવું કહીને બોલ્યા રૂખિ, બીજ રાય થયા મહા દુઃખી;રાજ કેમ આપે કન્યાય, એ મોટા થાએ અન્યાય. કો કહે એ શું કીલએ, કન્યા તે પુત્રી લીલએ;એવો મનમુખા રમ્મો છે સરવ,કરોધ કરી મન આણ્યો ગરવ;આ વાત અહીંઆંધી રહી, વળધોડાની વેળા થઈ;મુજને પેહેરાવ્યા રાજુમાર, વેઠાંગે થયા અસ્વાર શ્રીફળ મુકયું મારે હાથ;સોકો આજ્યું મારી સાથ;પુત્રે-ણીની કરી છે રીત, નારી મળીને ગાયે ગીત. માંહીસમાં બેઠા બેટલે, રૂપી સરવ બોલ્યા તેટલે, લાવોને વેગે કન્યાય;લગ્ન તણી વેળા વહી બચ.

દોહરા-ગુણુ રૂપને આતુરી,અને અલાપે રામ;તવ તવ પામીયે,લખ્યું વિધાતા લાગ.માળીએ બેઠી માનની, નહાવાને નીરધાર;એટલે ત્યાં એક આવીયો, રાક્ષસ તેણે ઠાર,તે કન્યાને લઇ ગયો;અંતરીક્ષ મારમ બચ,તેણે કોઈ બણે નહીં, હરી ચ-થો કન્યાય વીમ વેઠ ત્યાં ઉચરે, હવે લાવો કન્યા, રૂપ લગ્ન વેળા વહી બચ છે,મા-નો સાચુ હુપ. તવ સાચી એક દરવડી, આવી રાજ પાસ;મેડે બોલી નવ થાકી, મુખ મુક્યો નીચાસ કન્યા કોઈ હરી મયુ, નવ બણુ તેવું નાથ;શોખ્યાં ચંદીર માળીયાં. કાંઈ ન લાધ્યો ઠામ.

ચોપાદ-રાજાએ બધુ શોધ્યુ ગામ, ન મળી કન્યા કેઈઠામ;એવાને મળ્યા બહુ લોક, આનંદ માંહી પ્રમદયો શોક. ફટ નીરભાગી તુ તો અબલુ; નમર લોક એમ બોલે વાલુ;ત્યારે મુજને ચડી છે રીસ,બલે માફ છેદુ સીસ. કોટે ખડગ ધરયું જેટ લે,મારો હાથ ગ્રહ્યો તેટલે; મુની કહે પેલો કાં થયો, લખ્યુ વિધાતા તે લઈ ગયો, પ્રથ્વીની પ્રહસણ ફરે,ધ્યાન રાંભુનું મનમાંધરે;શીવ પ્રસન્નયસે જેટલે,કન્યા તુ યામીશ તેટલે.એવી તેણે કહી એક ગુજ,ત્યારે મુજને આવી મુજ;તે દીવસનો ભત્રા કફે,ધ્યાન ઇશ્વરનુ મનમાંધરે.એમ કરતાં ગયા માસજ સાત.કોઈ આગળ ન જણાવી વાત; તે માટે નવગવાએ રાગ, મારે હાડે એવો ડાઘ. પામર જીવ હું તે શુકર,ન આવે નાર તો નીસ્યેમરૂં,એમ કહી મુકયો નિશ્વાસ,અરે મારી નવ પહોતી આશ.

દોહરા-ત્યારે રાજા બોલીયા, સાંભળ સાચી વાત;એ કન્યાને લાવશું, આપશું તારે હાથ; મહિતા પાછળ વેરએ, આગળથી કરશું પેર;તેને લાવી આપશું,જ્યે તમારે ધેર, સરવ દુષ્પ મેલો પડે, તજે તમારો શોક;કન્યા નવ આપુ તુને, તો તરિ થ વરત થાએ ફેક. શયુગાર રાજુ મુગટ ધરે હું સીસ; જ્યારે આણી આપશું,નારી તે તમારી જે દીસ. એણું કહિ વાળાવિયા; ગાંધરવ ત્યાંથી જાય; અરધી રાત જ્યારે મધ; રાયને ચીંતા થાય;કયાં જાઉં કોને કહું નવ મુજે એક વીચાર;કયાંથી આણી આપશું એ ગાંધરવને નાર; એમ વિચારી સજ થયો, પુલ બહુ વીધલીધ, વેગે આપ ત્યાં સંચરયો,જ્યાં સાચી છે હરસીદ,પંચામરત પખાળશું.અક્ષતચંદન સાર; ધ્રુપ દીપને આરતિ,સ્તુતિ વારંવાર; તોએ માતા બોલે નહિ, રાયને ચડી છે રીસ, કાઢી ખડગ કોટે ધર્યું,છેદવા માંડ્યું સીસ; હાં હાં કહીને વારીયો,ગ્રહ્યો હેને હાથ; શામાટે તું રાયજી.કરે દેહની ધાત; માગ માગ તું મુજ કને, જે મન ઇચ્છા હોય; તું સેવક છે માહરો. ગાંજ ન શકે કોય.ત્યારે રાય વીક્રમ કહે, સાંભળ મારી માય;મારે આણી આપવી, ગાંધરવની કન્યાય;તે કહે માત કયાં હસે,કોણ તણે ને પાસ; તે કન્યા આણી આપીએ, તો પોત મનની આશ, લજ્યારૂપ મારે તમે,તા-રોછે આધાર, ઉપાય મુજને જતાવીએ,જેમ ગાંધરવ પામે નાર. ત્યારેહરસીદ બો-લીયાં, સાંભળ વિક્રમરાય;ઝાટી ઉપાય તમે કરો,તે સ્થાનક નહીં જવાય,ત્યાંજઈ કે નવ શકે, સાચી માનો વાલુ; જાય તો ન આવે જીવતો,લઈ પોતાનો પ્રાણ. અ-હીંથી જાણું વેગેજે,સાકર કરે બેટ;ઉત્તરદિશાએ વસે, જાણું ત્યાંતો કેડ,તેને જીતકે આવજ એવી દીધી આશ; વચન લીધું છે માતનું,મન ઉપજ્યો વીશ્વાસ,એણું ક-હીને સંચરયો. વીર તણે માહા વીર, સાથે વિર વેતાળ છે, આણી મન નાં ધીર.

ચોપાદ-વચનજ માતાનું સાંભળી,ખડગ ચોપાડ કરગાંધરી;માતાએ સીરમુક ચો હાથ,કોઈ નવજીતે તારી સાથ, વિર વધતાળ પોતાની સાથ,જળપ્રાક્રમ માતાનું હાથ; ગામ મુકે એ બીજું લહે, નીશાપડે ત્યાં વાસો રહે.ઉત્તરદિશા પરીયાણજ ક

રણુ. સૌથી સાગર જ્યાં અરણ્ય બરણુ; વાટે વન આગળું વિકાળ, વાઘસીંહ નાખે છે ફાળ, ત્યાંથી આધોળ્યો ઝેટલે. રાક્ષસ એક દીઠા નેટલે; જુલે તો વેઢેલે બેડેયા વાઘ. રાક્ષો બાંધે દીઠા નાગ. માદા વીકાળ કિહું ત્યાં રૂપ, મનમાં ભય પામ્યો છે છુપ, કરક સરીખો થઇ તે ગયો તેની પાસે જઇને રહ્યો; રાખ શરણે આવ્યો કું, છુ માદા બળીયો હિસે તું, તું બળીયો દીસે છે બેર, એવું કહીને કીધા સોરઠ્યારે ફેતે સુર્ય કાન, આવ આવ કહી દીધાં માન. આધો આવે માનવ તું, લે વચનનહી માફ કું; જો ન આવત મારી પાસ, તો કરતો તારો મુખવાસ. વીકમ મનમાં નિર્જીત થઇ, બેઠો તેની પાસે જઈ; ત્યારે દઈતે પુછ્યું નામ, કહે ભાઈ તારું કોણ ગામ. કેમ એકલો આવ્યો છે અહીં, શું કામ છે જઈશ તુ કંઈ; તારો વાંક દીશે છે દીશ, કે કોયો તુજને જુગદીશ. એકલા વનમાં જુલો પડ્યા, આ ઠંકાળે આવી ચડ્યા, ગામ નામ ને કહે તમ વાસ, કેમ આવ્યા છો મારી પાસ. સાચી મુજને ન કહે વાણ, તો તું માને તેની આજ્ઞા ત્યારે બોલ્યો વીકમ વીર; અંતઃકરણમાં રાખી ધીર, માળવ મુખ ઉઝાડી ગામ, સેવક વીકરમ મુજ નામ; મહાકાળ સરીખો મારો તાત. પ્રસન સદા હરસીદ માત. માદાકાળે થરને પુછ્યે; તેના બેર થકી જીવીએ; તજ્યું ગરથ મુતને થર રાજ, આવ્યો છું કરવા પરકાજ. ચકસેન કહાવે રાજન. તન પેટદતી એક તન, ગાંધર્વ સાથે વિવા કર્યો, તેને રાક્ષસ હરીને ગયો. તે રાક્ષસ સાગરને બેઠ, ત્યાં યુદ્ધ કરવું છે નેટ; યુદ્ધ કરી લેશું કન્યાય, તેને આપી લાગુ પાપ; એ દકીકત મારી ખરી, મુજબ આપ તમે ચીત ધરી; દઈએ બોલ વીકમનો વરયો, ખડખડીને રાક્ષસ હર્યો. હા જાઈ તું મારે એહને, એવો દીઠો મેં તુજને; કહેતાં શે નવ આવે લાજ. કેમ ધારે છે મોટું કાજ. તેની તો કું બોળંગ કરું, તુજ માથે બોલુ પાપક; મેં વચન આપ્યું છે હાથ; મારે યુદ્ધ ન કરું તમ સાથ. તેના પ્રાકરમ છે અતી બહુ, તે તુજ આગળ કેટલા કહું; દિસે તો તે મદા વીકરાળ, એવો કરનાં સરીખો કાળ. તેણે ઉપરવા છે ઇશ, તેને પ્રસન્ન થઇ આપ્યું વરદાન. કું કહું ને તું સાંભળ કાન, વીસ જંજન સાગર કહેવાય, તેમાં આપ હીંડતો કેમ બધા; તુજને એ નવ બોળેનીર, તો તે સાથે જીને વીર. પ્રથમ તેલ કદા છે આંહ, પેશીને નીકળે તે માંહ; અત્રી નવ આળે દેહ, તે શું યુધ કરે નર નેહ; પ્રથમ તો પેશી નીસરો, વળતાં તે શું આયુધધરો, ત્યારે રાજતું વીકરમ પુર. જાજ નવ બોળે તુજ શરીર. ત્યારે મુજને આવે વિશ્વાસ, તો જીતી કન્યા લાવો પાસ; વીકરમ કહે તું સાંભળ વીર, મુજને બોળી ન શકે નીર, તેલ કદામાં પેશી નીસરું, વળતો તે કું યુધજ કરું; ત્યારે કહેજે વીકરમ નામ, એ જીતી આણું આ લખ.

દોહરો-ફેત ઉઝીમે નીસર્યો, પાતાના ઘરમાંહ; તેલ કદા તે લાવીયો, વીકરમ ઉઝો બ્યંદ, તતક્ષણ તે ઉકાળીયું, ક્ષણું નવ લાગી વાર; વિકરમે મન વિચાર્યું

કરવો કોણ મકાર, અરે વૈતાળ હવે શું થશે, કેમ અગ્નિમાં પેશાય; ઉપાયે એવો કીજીએ, તેણ કહા શીતળ થાય, ત્યારે વીર વૈતાળ કહે, સાંભળો વિકરમરાય; અગ્નિ જમને શું કરે, તબે મન ચીંતાય. સવા ઘડી સમરો તમો, માત હરસીધનું નામ, ઈંદ્રાસને જઈ આવશું કરવું તમારું કામ, એવું કહીને પરવર્યો વીર મયો આકાશ, વચન થઈ પેહેલો મયો, ઈંદ્રાસેનને પાસ, જઈ ઈંદ્રને ચરણે નમ્યો, સાંભળો મહારાજ; ટાળો સંકટ વીકરમ તણું, રાખો તેની લાજ, તેણે એવું આવચું, ધરયું છે મોટું વરત. પરદુષ્ટ દેખી નવ શકે, મુખ કરે ત્યાં તરત, રાક્ષસને બહું જીતવા; ત્યાં છે વસમી વાટ, કહામાં પેસી નીસરે, જાય તેણે વાટ, નેલ ઉકાળયું અતિ ઘણું, ઊઠે જાણ અનુપાતમો કહો તેવું કરું, બણે વિકરમ ભુખ, ત્યારે ઈંદ્ર ત્યાં બોલીયો, સાંભળ વીર તું વાત; જાણ તે છે અતી દોહલી, કેમ રહેવારો ધાત; ઉપાય બતાવું એમ કરો પુત્રજ, અગ્નિને સંભારજે, તેથી ટાળું થાય, એવું કહીને મોકલ્યો, આપ્યું છે વરદાન; મુખે પેશીને નીકળે, જીતશે તુજ રાન. એટલે વીર ત્યાં આવીયો, જ્યાં છે વીકરમરાય; વાત સરવ માંડી કહી, ઉલટ અંગન માય.

ચોપાઈ-વળતો દહત બોલ્યો છે વાણ, સાંભળ રાજ અતુર મુજબ; અગ્નિમાં પેસી નીસરો. વળતાં જઈ આવુદ્ધજ ધરો. એવું કહેતાં વીક્રમ વીર, અતકરણમા રાખી ધીર; અગ્નિનું ત્યાં કાધુ ધ્યાન, હરસીધનું જેને છે માન; મંત્ર ભણીને છાંટયું નીર, તેણ કહામાં પેડો વિરસીનાદક જેવું તે વાર, તેમાં પેશી લીધો પાર. રાજ ઉઠીને બેઠો થયો, ત્યારે દહતો વિસમ થયો; ન હોય માનવી કોઈક દેવ, એની કરવી મારે શેવ. એમ કહીને લાગ્યો પાય, ભલો ભલો તું વિક્રમરાય; તુજ સમાન નહી કોઈ વીર; સાહસીક દીસોછો મહાધીર, એવું કહીને લાગ્યો ચરણ. હું તો તારે આવ્યો રાણ, એવું કહીને બેડ્યા હાથ, સાંભળ મારા દુખની વાત; મારી સ્ત્રી રૂપાળ, તે દેતે લીધી ભુપાળ; શું મુજ આગળ કહું તેકથી, હુએ મેં રહેવાતું નથી, તે સંગાયે યુધ કેમ કરું, મારે તો નિરજે મરું, માટે તુ બળીયો છે રાણ; તુજ વિના જીવો નહી જાય, ધીજા જેમને મારું હું, એ પાષીને જીતે તું, તું કેહે તે કરું કામ. આવે તુજને દેખાડુ ધામ; એવું કહીને સાથે જાય, બેઉજણ મારગે ચાલ્યા જાય; રાક્ષસ ચાલ્યો છે વિર; આવ્યા સામર કરે તિર. રાક્ષસ કહે સાંભળ તું રાય, આ જળમાં જે હીંદી જાય; એવો સાહસીક મેલે બાણ; તે રાક્ષસના લેશે પ્રાણ, વીકરમે સમરો હરસીધ માય, મંત્ર ભણીને મેલ્યો પાય; મુખથી મંત્ર અર્જુવનો કહો, ઉઠર અંગથી આધુ રહે. જળ નવ બેઠે વીક્રમરાય, તેમ રાક્ષસ આગળ થાય; અરધ પંથ આવ્યા બહારે, પંખી એક આવ્યો તાહારે. આવ આવરે માતુલ તું; ધણે આણુંદ પામ્યોછું હું; કંઈક દીવસની મારે ભુખ, તુજને ખાઈ પામીશ મુખ.

દોહરા-એવું કહીને આવિયો, વિક્રમ કરે પાસ પરવત નાંખે પ્રાંખથી, ઉરાડે

આકાશ. રાજ તે કોપે ચડ્યો, લીધું હરસીધનું નામ, ટાળો સંકટ માહરું ફેરો દુહનો કામ. એટલે વધતાજ કોપીઓ, ઉપર મેલ્યો ધાય; હમ તેમાં કોપે કરી મારી એકમ હાય. પંખી તેડ્યો વાટમાં, રાયે મેલ્યું બાણ. રાજ રાક્ષસ હરખીયા, વરત્યું છેક-હયાણ, પંખી પેલો મારીઓ શબ્દ થયો ધનધાર; રાક્ષસ પેલો ચેતીયો, આવ્યાછે કોઈ ચોર; રાક્ષસ ત્યાંથી સજ થયો, આવ્યો નવની બહાર; ત્યાં તો યુધ બહુથયુ જોનો નાવે પાર; ત્યારે કોપ દઈતે કરી, કરી હાક પ્રચંડ, દઈત આવ્યો તે ધરામશો, કર આયુદ્ધ છે ડંડ; માર માર કરતો આવિયો, વેગે મારી કાળ; વીક્રમ રાયે નીરખીયો, બહુયું ખુટ્યો કાળ.

ચોધાઈ—દઈતે હંકારયા છે ચોધ, અંતકરણમાં આણી કરોધ; બાર સહસ્ર ચોધા હારીયા. કર માંહી આયુધ ધારીયા, કોના કરમાં દીસે મહા, કોના કરમાં દીસે સલા. ધણા ખરાનાં વરવાં હાડ, હંત જળ્યાયે મોઠા તાડ; પરવત સરખા તેના પાય, તેદઈત દેખી વીરમે ધાય; ધણા ખરા તો મેલે ધાય, ધણા ખરા ચાવીને સ્હાય. કંઈક કહે બલવા દીજીએ, એને મારીને શું લીજીએ; બીજા દઈત એમ બોલે વાણ, એને મારી ને દયો પ્રાણ. એમ અન્યો અન્ય ધાયા સડિ. તેનો કહેનાં પાર ન લડિ; વીક્રમ ઉપર ધાયજ પડે, મરૂ શીખર મેરૂજ ચંદે; ચિક્રમ મન વીચારી પેર. નથી જલતા બહું હેર, સમરયો વીર આવ્યો વધતાજ, નાખી ચીસ મહા કરોધે કાળ; દઈત દેવનું રમ રણ કર્યું. ખડમ ચોધાર આગળ ધર્યું, લાગી રાડ માંહેામાહે વેદ, એકએક ઉપર ધાયજ પડે, દઈતને ટાળી પાડ્યા ધરણ, કોના કર વાંસો ને ચરણ; કોઈના તો છોલા હાથ, કોઈકને મેલી છે લાત; કોઈના તો છેધા છે ચરણ; ધણા દઈત પમાડ્યા મરણ. અદ્રષ્ટ વીધા આપે રમે, અંતરીક્ષ આપુ આકાશે ભમે; બાર સહસ્ર ચોધા મારીયા, યુધ કરતાં તે સડિ હારીયાં. વીક્રમ મન વીમારી જોય, ચારમાસ યુધ કરતાં હોય, જેન પાસ પુન્યજ તણું, તેને બળ આવે છે ધણું, જેને ધરમ પોતાનો સ્હાય, તેકેમ કોઈનો ગાંજ્યો બય; જેને ધરમ વહાલો છે ધણો, તે બણો દેહ ધંધર તણો, મથવી તણો જલ્યા છે મરમ; સરવ થકી તો મોટા ધરમ; યુધ કરતાં દીવસ બહુ થયા, ચાર માસ એમ કરતાં ગયા. હવે રહ્યો છે એક માસ, અરેદઈવ નવ પોતી આશ, બાર સહસ્રનો આવ્યો છે ધણી, તેની યુધ કથા છે ધણી.

દોહરા—ત્યારે દઈતજ બોલીયો, સાંભળ સાચી વાત; કોણજ છે કેમ આવીયો, તું કહે મુજને ખ્યાત. મારી ચાર તો વહી ગયા, મેં જોયું તારું જોર; કેમ કરી તું આવીયો, કહેને મુજને ચોર. કોણ શુકન તુજને મળ્યું, મહ વાંકા છે તુજકે આયુશ આવી રજું, સાચું કહેને મુજ કે તુને હાંકી કાઢીયો તારા માને. બાપકે ધંધર કોપ્યો સહી; પંચે મળીયાં પાપ. ત્યારે વિક્રમ બોલીયો, શું તુજમાં છે જોર, કન્યા લાવ્યો છે પારકી, નામ ધરાવો ચોર. ન હોય કરમ તુજ નર તણું, સાચી કહેને વાત તુજને

હવડાં જીતશું, કરશું તારી ધાત, ત્યારે દહતજ બાલીયો, સાંભળ સાચીવાણ, બ્રહ્માનું વરદાન છે, તેણે નવ બચે પ્રાણ આવે પુત્ર બ્રાહ્મણ તણે, મુજને દીધો શ્રાપ. બ્રહ્મ રાક્ષસ સૌ અવતરયા કરે બહુ મોટાં પાપ.

ચોપાઈ-બ્રહ્મપુત્ર તું સાંભળ વાત, આવ ઉત્પત્તિ સંભળાવું સાક્ષાત; પીતામારે પુષ્પ માગીયાં, તે મેં આણિ નવ આપીયાં. ત્યારે તે કોપાતુર થયા, પુત્ર ઉપર ના આ-
ણી દયા, રાક્ષસનિયોની અવતરે, પરનારીને હરતા ફરે, ત્યારે હું તો લાગ્યો પાય,
એ શ્રાપ ઓશી ગલ થાય; સમુદ્ર બેટમાં તારો વાસ. રાક્ષસ સંધળા તારા દાસ. મુને
વસવા આપ્યો આ હામ, બ્રહ્મ રાક્ષસ તે મારૂં નામ, અભૂતિતવ્યાં મહાકારજ કરે,
પારકી સી તે માટે હરે, મુજને જીતી શકે નહીં કોય, આપણે વિચારી બેય; તેલ ક
દામાં પેશી નીકળે, સમુદ્ર કિપર ડગલાં બરે, માટે હું પુછું છું તુને, એક સદેહપડ્યો
છે મુને; પાણી ઉપર કેમ રહેવાય, દહત સાથે યુધ કેમજ થાય; કોણે નગર તમારો
વાસ; કેમ આવ્યાછો આણી પાસ; ત સાચી બે નવ કહો વાણ. તો હવડાં લઉં તો
રા પ્રાણ. ત્યારે બોલ્યો વીક્રમવીર, અંતકરણમાં રાખ ધીર; માળવમુખ ઉઠેણિમા-
મ, વીરજીત વીક્રમ મુજનામ. દિર સરીખો મારો તાત, પ્રસન્ન સહા છે હરસીધ માત;
દુઃખ સંગાથ આયુધ ધરે, તુજ સાથે બોલું પાંધર; ચક્રરસેન તણી કુમાર, તેમા
રૂપ છે અપરંપાર; વળી કહું તે સાંભળ વાત, રાક્ષસ લેઈ ગયો શાક્ષાત. તે આપે
તો પાછો ફરે, નહીં તો યુધ અતીશે કરે. એવું કહેતાં થયો વીકરાણ, જેવો કરતાં
સરીખો કાળ. એલું કહીને કરી રીશ, ગાળો દીધી છે દશવીશ; તુ તે કયાં તો બળી
યો હોય; અહીંથી જીતી નવબચ કોય. બ્રહ્મા બેઆવીને વડે. મારા મારથી તેના પડે;
શંકર તો નવરાખે શરણ, પરાણે વહેલો પામીશ મરણ. દિર આવી આયુધ નવધરે, તો
બીજે યુધ તે કોણ કરે; જેમ આવે તેમ પાછા બચ, એકદાવો સત્યવાદી માફ સાંખીએ,
નહીં તો હવડાં મારીનાખીએ; ઉપર દેણિ પથરનો માર, ફરી નવ આવે આહાર. વીકર-
મને ચઢી છે રિશ, મુકયાં બાણ મહીને વીશ; ત્યારે તેને ચઢ્યો છે કાળ, વીકરમ
ઉપરના નાંખી ફાળ. ચાર કરયાં પોતાનાં રૂપ, ત્યારે કોયે વીકરમ ભુપ; વીકરમે
બાણ મુકયાં છે સાઠ ચારે તરફ રૂધિરની વાટ. ફરતાં બાણ મુકયાં બદરે, રાક્ષસ
દુખ પામ્યો ત્યારે; વળી વૈતાળ દેહે માર, પેશો રાક્ષસ કરે પ્રહાર હામડામથી દીધી
દાટ, રાક્ષસ ઉપર કીધી ચોટ; બેબે રાક્ષસ કીધું કામ, એક રૂપ થયો તે હામ બે-
તામાં વધ્યો છે તેહ, પરવત સરખી કીધો દેહ; વીકરમ બાણ નાખે છે અનેક, કહે-
વામાં નવ આવે છેક. વીકરમે ત્યાં બેયો લાગ. મુકુ ખડખ કરે બે ભાગ એવું ક-
હીને ધાયો થોધ, અંતઃકરણમાં આણી કરોધ. જેવો ખડખ મુકવાને ગયો, ત્યારે
દહત તે વિરમે થયો; પોતાનું પલટયું છે રૂપ, થયો છે અજગર આપસ્વરૂપ; એક
રૂપે ત્યાં યુધજ કરે, બીજુ રૂપ અજગરનું ધરે; વીકરમ સાંસતો થયો બેટલે, અજ-

મર થઈ આવ્યો તેટલે; સક્ષરૂપ નાહું નીરવાર, પેલો હૈતે હર્થો વિચાર, વૈતાન
 સક્ષર પુઠે રાજ, હૈત પુઠે મુકે છે ધાય, વીકરમ ત્યાં રહ્યે છે ખરે, પેલા ગણને
 લાગ્યો એકલો; વીકરમ ધીરજ કરે જેટલે, અજગરૂપ આવ્યો તેટલે, વીકરમને મળી
 ઓ ધનવેર એટલે ત્યાં પડીયો છે શૌર; છત્યાની તો વાતજ થઈ, તે વૈતાળે સરવે
 લહી. પાછો વળી આવ્યો તે ઠાર, રાય નદીકાપડાએ ભારત, હૈતપાસે આવ્યો જેટલે,
 રાજ નવદીકા તેટલે, વૈતાળને પુછ્યું વચન, ક્યાંમથો આપણે રાજન; વૈતાળ બી-
 ચારો શું કરે ત્યાં, રાજને નવદેખે ક્યાંય, તેણે કરીને; પડીયો શૌર, રાજને કોઈ
 મળીયો ચેર; કે કોઈએ મારી નાખીયો, કે કોઈએ રાજ રાખીયો. નહીતર કોઈએ
 લીધા પ્રાણ, અથ્વા વૈતાળે વીચાર્યું વાણ; પેલો હૈત કરે વિચાર, નવપામ્યો હું
 મારી નાર; રાજનો મારયો આ ઠામ, હવે હું જઈશ કીએમમ; સ્વામી શ્રી કહાવે
 ગોપાળ, રાજની કોણલાવે ભાળ; અરે વૈતાળ હવે શું થશે, રાજ તેનો સ્થાનક હ-
 સે. હવે આપણે શી કરવી પેર, કેમ જન્યું આપણે ધેર. કોહોને આપણું કોઈએ, રાજ
 શ મારી વેર લીજીએ; એવી હૈતનો બોલ્યો વાણ, વડતાળ કહે હવે લઈશું પ્રાણ.
 એવું કહીને ચાલ્યો વૈતાળ; તવરાક્ષસ ગયો પાતાળ, વૈતાળનો બધે જોવારે; રાજ
 વિચારમનથી કરે; અરે હૈતથી થશે પેર. આ બે હૈતે સાધ્યું વેર; રાજ પાખી ધીક અ-
 વતાર. હવે મુજને કોણ આપે અગાર; હવે મુજને કોણ દેશે માન, જ્યારે ન મળ્યા
 રાજન; હવે પેર એવી હું કરું, ન મળે રાય તો નીસ્યે મરું; એવું કહી ચલ્યો વૈતાળ,
 થ ગ્યા હૈતનો આણ્યો કાળ; શોધીને ચાક્યા બેડે ભુર, એટલે મેર જઈએકા મુર; એ
 વાત અર્ધાંથી રહી રાજની પછે શી જન થઈ; રાક્ષસ લઈમથો પાતાળ, બાણે
 એનો આણું કાળ; રાજના તો ભાગે દાહ, અજગર પોતાની દાએ દાહ; ત્યારે રાય
 ધ્યુ ધ્યાન, દરસીધનું છે જેને માન.

દોહરા—આરામુરી તું અંબીકા; એકલ સ્વરૂપ અબેદ; કોઈએ પાર ન પામતા
 વાણી વખાણે વેદ; તુજભ તોતળી સીધરાને, મહામાયા પ્રયંડ. અબદ આલ અ-
 ન્યપુરણા વ્યાપી રહી નવખંડ; હૈત નીપાત્યા દેવીએ, રકમ બીજ રણુરાણ. શુભ
 નીચુલના દલ હણ્યાં, આમું અરણ્ય ચોળ; અનેક રૂપ ધરો તમે, કોઈ ન પામે
 પાર, ટાળો સંકટ માહરું, ચડેને મારી વાર; મુજ મુવાનું દુખ નથી, બીરદ તમારું
 બચ. માંધર્વ વાટ બેઈ રહે, તેની શી ગત થાય; માતા તુજ પરતાપથી કામ કર્યાં
 કંઈ કરેડ; મેં કષ્ટ સેહેવાતું નથી, મારે અહીંથી છોડ કોટી કામ આગે કર્યાં, મારે
 છે વિશ્વાસ બહારે વેદેલા આવીને, પુરે મારી આશ. સ્તુતી એવી રાજ કરે, ધુણાવે
 છે કીશ; હવે મર્યું, ત્રાહ ત્રાહ જુમદીશ. માતા મારી વારે ચહે, કેમ લગાડો વાર;
 કષ્ટ શહેવાતું નથી અજગર ઉદર મેઝાર.

ચોપાઈ—એવી સ્તુતી રાયે કરી, પ્રસન્ન થયા ત્રિપુરા સુંદરી; મુજ રોવકને

કુખજ દે, એ રાક્ષસ મુખથી કેમ રહે, એવું કહી આવીયાં આમુક, કરમાં આમુક લીધા હંડ આખ્યાં માત પોતે પ્રતાપાળ્યાં નવ દીકા વીર વધતાળ; માતાએ બોલા-
વ્યા વધતાળ, વીરે હાંક મારી પ્રતાપાળ. અધવ્યા માતાને નમ્યું, શીશ અજગરખર
અડાલિ રીશ; માતા કહે સાભળ વધતાળ; એ અજગરનો આપ્યો કાળ. આ વજ-
રહંડ ભમે લીજીએ, તે વીકરમને કર દીજીએ; વાયુ રૂપે ઘડને ભય, ન્યાં પડયા છે
વિક્રમરાય, ત્યાં જઈ વજર હંડ આપીએ; મહાસંકટ એવું કાપીએ; રાક્ષસ આવતો
ભણે સહિ, વીકરમ વળતો જીવે નહી, મારયા પછે શું કીજીએ; મારે સખનો હંડ
દીજીએ; વાયુ રૂપ વધતાળજ થયો, વજર હંડ તે લઈન ગયો; વીકરમ ન્યાં સમરે
છે માત ત્યાં જઈને હંડ આપ્યો હાથ વજર હંડ આવ્યો જેટલે, વીકરમ આનંદ
પ્રાપ્યો તેટલે; હંડ તણા દીધોજ પ્રહાર. પેટ ફાટીને તે આવ્યો બહાર. વધતાળે ત્યાં
કીધી મોટ, હૈત તણા ત્યાં ભાગ્યા હોઠ, પછે ખડક કાઢ્યું જેટલે. માં મા કહી વળ-
્યો તેટલે, બહાદુર્યાનું મોટું પાપદેવતા મુજને દેશે આપ. એવું કહી તે ભાગ્યો પા-
ય, તુતો મોટો વિક્રમરાય; સાહસીક મહા દીસો ધીર. વીરજીત વિક્રમ તું વીર,
જે માગે તે આપુ તુને, જે તું જીવેના મુકે મુને. ત્યારે રાજ પ્રસન્ન થયા; રાક્ષસ
ઉપર આવી રહયા. છે રાક્ષસ ખજાણ કુમાર મળ્યા બેટયાં નાથ લાગી વાર;
સાથે લીધો વીર વધતાળ, રાક્ષસને મામ ચાલ્યા બુધાળ. નગરમાંહી આવ્યા ન્યા-
હરે, રાજ હરખ પામ્યો તાહરે; નગર તણા સૌ નીરખ્યા લોક, એવજ વરતો ફીટયો
શોક; રાજ તો ત્યાં કરે વીચાર, નગર અનોપમ દિસે સાર; એતાં તો જેવું કંઈજાથ
રાજને ઉપન્યો ઉલ્લાસ; બહાન ત્યાં જેવું હોય, એવું છે તે નગરજ જોય;
કેવો તો છે ઇંદ્રાસન જેવું હોય અરોકજ વનજીવે તો વાદી ત્યાં ફળી, અહારભાર
રહયાં છે મળી, માનસરોવર જેવું વાર. ખીધ્યાં અંબુજ દારોહાર, એવી રચનાનો
નહો પાર, આવ્યા રાક્ષસને દરબાર. એવો તેના ઘરનો ફેર; બેઠી કન્યા દિઠી તે
તેમણે રાયન દીકા દ્રઢ; થયું મુખને ફીટયું કંઈ. બહે રાય તમે આવીઆ, માર
મન માંહે ભાવિયાં; રાક્ષસને પુછે છે રાય, એ સરવે કેની કન્યાય-દોહરો-રાક્ષસ
વજીતો બોલીયો સાંભળ સાચુ રાય; ત્રણ તો કામી રાયની, દાવાલની બે કન્યાય.
કોકમ દેશનો રાજ્યો, તેની કન્યા ચાર, રૂપ બેઠ હું લાવ્યોજી માન તે નીરાધાર
ધાર શૈરઠ દેશની પજી છે સંભવ તેને તાત- સવસ મંડપનીઆ રહી. ચક્રસેન
જેના તાત; રૂપ બેઠ હું લાવીએ, એ રાય તણી કુમાર, પુત્રી કરીને પાળીએ, હંધડે
હૈત અપાર; મારે તમે જે લીજીએ. આપુ કન્યાદાન, એવું કહ્યું ત્યાંહ રાખીએ.
વીકરમ પોતે રાજન, ચોરી ચીસવી હેમની, માનનિ ગાયે ઝીત; રાજકન્યાએ સં-
ભળ્યું, વધી અદકી પ્રીત. એવજ ફેરવો અતિ થયો, તરીયા તોરણ બાર; બહાન-
ધાવો ધરમની, વરત્યો જમજમકાર, ત્યાં દાન આપીકાં થયાં, મળીયા છે બહુ લોક

આનાંદ સડિને ઉપન્યો, નહિ કોઇને માન સોક. તે સોના વખતજીતાં દાતાર આપે
દહાણ; કરખી મન માને નહી, શોભજ છાંડ પ્રાણ. રાજ્યો ધર્મ રાજ તણે દરસી-
મનો પ્રતાપ; એ કીરત શ્રવણે મુલે, બલ્યે યાંચ સાધ.

ચોપાઇ-ધવળ મંગળને માંડવા જમ, રાજસને ધેર રચીએ. રંમ; વખાણ કુ-
ળની રીત કરી. બેસી મારે કન્યા વરી, રાજ કહે નવ ઝાલુ હાથ; પરણાવોનીજ
ખાંડા સાથ, માડ ખાંડુ ત્યારે વેરે. વચન એ મસ્તક ધેરે. જે કહુ તે કરે રૂદિયા
સાથ; એકું વચનજ આપે મુજ હાથ; ત્યારે મહુની બોલી વાણ. ધન ધન રાજ
ચતુર મુલજ, એકું કહીને આપ્યું વચન, સાંભળ્યે વીકરમ રાજન; સત્ય વચન
માનજે તું આપ, લોપું તો ધસહત્યા પાપ, તખ્ત વાયક મિથ્યા કરું, તોમાડસહુ
સુકીત હરે એવી તેણીએ દીધી વાચ, ત્યારે આપ માન્યું મન સાંચ ઉલટ બેર તે
વીતી રાત, રવી ઉટે થયો પ્રભાતવિમ્બ વેદિયા મળીયા બહુ. આશીરવાદ ત્યાં આ-
પે સહુ, પહેમ આરોગ્યા કંસાર, મંગળ વસ્ત્રા છે ત્યાં ચાર; વળનો રાજસ આળ્યો
ત્યાં સાર, હસ્તી ઘોડાની કીધી હાથ રાજને આપી મુખપાલ, અલખત અલખે
પાલ; કન્યા એકને બીજી બાર, રણ ઉપર થયો અસ્વાર. સાસરવાસો કરોડો તણે
ભરયા માલ હસ્તિપુર ઘણે, કરી વધામણી આચી શીખ, વીકમમન નહી કોઇની
બીક લીધા માલ ખળનો દ્રવ્ય, તેડી સીંચે સાથે સર્વ, એમ કરીને આહ્યો પંથ;
બીક નથી પોતને મન, પેલા રાજસની આપી નજર, તેણે ધન આપ્યું અપાર. માલ
આપીને નામુ શીશ; રાજને આપી આશીશ. કેટલી કલ્યાણ તમારું થયે, તારૂં દરિદ્ર
દૂર થયે, એકું કહી ત્યાં આહ્યો રાય, ઉઝેણ નખર બણી તે જાય; માત દરસીધો
પ્રતાપ, આળ્યા રાજ આપોઆપ; પ્રધાન પડિત સહુ સામા બંધ, ઉલટ સહુ
લોકોને થાય, શકે રાજ લાળ્યો કમલાસ, લાળ્યો ઇંદ્ર કેરો અવાસ; સરવે ત્યાં વિમા-
સણ કરી, રધયત સેઠ બેવા તરવરી મુકતાકળ વધળ્યા રાય, રાય સભામાં રાજ
બંધ; તેડયો માંધર્વને વેગે ધેર; તે આગળ કહી રાયે પેર. આગળખી આમાંથી લી-
લ્યે, કોકો તે ઉપર દીલ્યે, માંધર્વ મન કરવો ભવાર, કન્યા તો દીકી દસબાર.
એતાં માગ્યું છે મુખ. અંતકરણમાં પામ્યો દુષ્, તેને વાગ્યું મોહનું બાણ, બલ્યે
તેના હયાં છે પ્રાણ. જેમ રણે મળ્યો હોય વાણ, જેમ કરડયો હોય કાળો નામ, જેમ
વંઝનો પુત્રજ મુલ્યો, જેમ બહાલાનો વાળેય દુલ્યો. થર થર ધરેને તેનાં દેહ, રાજ
સું બોલે તેહ.

દોહરા-રાજ ત્યારે બોલીયો, સાંભળજાઈ તું વાણ; આશિને હાબર કરી, માટે
તબે છે પ્રાણ. તોએ માંધર્વ બોલે નહી નવ મુલ્યે એ વીચાર; મુરછાવળી બોલે
નહી, આંખે આંમુની ધાર. મુખથી બોલી નવ શકે કરે છે આપ વીલાપ; આથ
વ પોતી મન તણી, પછડે તન્યાપ. ચોપાઇ-સરેહાજા તેના હાથ. કહે માંધર્વસાચી

વાત; તારા મનતણી જે હોય વાણ, આવીશક્તિની તુજને આણ. સુઠીત પુન્ય જે તારે દશે, જુદું બોલીશતો સરવે જશે;તુ જે બહુ બોલ આપ, બ્રહ્મહત્યાનું તુજને પાપ, તે માંહે જે આણી શીશ. તારા સમ તે મારે શીશ,તે ગાંધરવ રોયો સાર,આંખે આવી આંસુની ધાર, હું તો વીચારું એવું મન. સાંભળજે વિકરમ રાજન; જે દહારે મેં તમને કહ્યું,મેંતો આવડુ કાંઈ નવ લહ્યું,આવું બાળુતનો ત્યાંહું બન, સરવે આવત મારે હાથ;સતવાદી તો મારું નામ.મેંતો ક્રીધુ તારું કામ. નવ બોલ ત તમને તે દન.કયાંથી માલ લાવત રાજન;બાર સ્ત્રીને બીજે બહુ માલ,તેનો ધેર રાખો ભુપાળ. મુજને એક આપોછો દાસ, હુંને કેમ પામુ ઉલાસ હવે મારો શો કરશો સચ.બેસારી મુકયો મારો પંચ.હવે વરસ તો પુરૂ થયું, વચન તમારું મીઠ્યા ગયું; જે મુજને નવ આપો એહ,મારો નીરવે તજવો દેહ,પછે કરો તે કરજે કાલ,મન બાળો તો સવળું આલ;એવું કહીને ગાંધરવ રહયો,રાજને મન ઉલટ થયો દોહરા—રાજએ સાચું કહ્યું,માન્યું તેનું જત;માલજ તેને આપીયો,કન્યા સહીત ત્યાં તરત; કૃપનારપણ તેને કર્યું,જાણુ ન લાગી વાર;તે ઉપર એક આપીએ નવો મહેલ નીરધાર તે શોભા વખાણતાં, દાતા હરખે મનાકળ વીકળ ખાઈ પડે, સોમનું દાજે તન, કહેછે મોહની પુતળી સાંભળ બોજ તું રાય;એવોજેદાતાદશે, ધરે સીંહાસન પાય' એવું કહીને પુતળી આપે મધ આકારી એ કથા પુરણ થઈ, કહે શામળદાસ.શ્રીતા વક્તા સમજતા,કહે કવીતા કરજેક;શામળબટ કહેબાલજે જય જય શ્રી રણછોડ.

વારતા ૧૧ મી ભાભારામની.

પ્રદુમનનામની ઓગલ્લીસમી પુતળી બોલેછે તે વારતા રાજ બોજ સાંભળેછે. શ્રી ગણેશએ નમઃ શ્રી સારદાય નમઃ દોહરા—શ્રી ગણપતી તુજને નમું.પુજું તારા પાય; વંદુતુજ વગદાયની,પુરણ ગ્રંથ ઘડાય. બોજરાય ભાભુપ શ્રી કહું ઉલાસી મન; પંચાગ્રતથી પુણ્યું, પ્રેમે પદમાસન,પદસણા કરીને પછી,કર્યું બેસવા આમ; માં માં બોલી પુતળી, પ્રદુમન જેનું નામ. પગમાં ધરશો પુરપતિ, બેઠે મુખ ન થાય;એ આશન છે ઇંદ્રનું,બેસે વીક્રમરાય; તે સરખો દાતા દશે, પરમ રથપર પ્રીત; ગોબ્રાહ્મણ પોષક સદા; રાજ રામની રીત દુખ હરણુને મુખકરણુ,તા રણુને તરનાર; શહેહર પરવારનો, દેવ સમો દાતાર. ચોપાઈ—કહે પુતળી મુખજે રાય, એવા ભુપથી બેસાય, હોય પ્રાક્રમ તુજની માંહ,બેસ નહીતો કર પુન્ય.તવ રાજએ જોડયા હાથ, પ્રેમે બોલ્યો પુતળી સાથ; નીર્ભજ કહે રાજનું નામ. કેવાં ક્રીધાં તેણે કામ કહે મુને તે તો વિસ્તાર,તુજ કૃપાથી પામું પાર; કરે પ્રાક્રમ મેલું પ્રામ, નહીતો નવ બેસું એ ભગ.

દોહરો—પ્રદુમન બોલી પ્રીતથી, શુણ્ણે બોજ મુનલણુ; વરણુ અદારે હું કહું.

વીક્રમચરીત પુરાણ ઈદ્ર તખ્તે મૃત અંશવત, પ્રતાપવંત પ્રમાણુ, રણધીર શુરાવલ્લુ,
ચતુર મહા ગુણવાન, સીધુ માપવી તે ભણ્યો, પદ કાયા પ્રવેશ, અદ્રષ્ટ વીધા આદરે,
માલવ દેશ નરેશ, અરુણને અવની વીરો, ધરમ વાત પડે ધીર, શાસ્તરે ચાલી સા-
પ બહુ, વડલથ વિક્રમ ચીર, આશ બધુ અગરે ભરયું; રાજસ રૂડો રાય;
ચતુર તે ચતુર માસમાં, જુવે પુર ચરચાય. વરણ અદાર વાસો વસે,
પ્રથક પ્રથક પુરવાસ; ફરતાં ફરતાં સરવના, જોતો રાય નીવાસ. પ્રથમ વાસ વીધ
તણી, ભુપે જોયા બેઠ; રનાન કરી પ્રભાતમાં, વાણી બહુતા વેઠ અરધ આપે કો
અણજોને, નામે શાળીમામ; કો વીધુ પુલ કરે કોઈ શીવનું લેઈ નામ. ગ્રીએ પહેરે
અન્ન જમી, અંદર ધોવા માટ; સરોવર તીરે જાય કો, કોઈ નદી ને માટ, ભોજન
કરવા બંધ કો, કો આજની વાત; લક્ષણ ઝાઝુ લોભનું, રખડે જઈ તે માટ. લેશ
દુખ કોને નથી, સુરસાગર ભરપુર; વિપ્રો સરવે જોઈને, અધીપતી હરખે ઉર. પછી
વાસ વહેવારીયા, પેળે આપ દબર; રણતા લેખણ લોહીને, ખેંચે ભારે ભાર. કુંદા-
ળો ખુદો નહીં, એકો રહે ઠર ઠામ; શાહના જે સહુકો કહે, જોડે ઝાઝા ઠામ, એણે
દેવા આગળો લેવા અઢકો લાભ; માલ કાઢે મોં માગતાં, એડલ ધાળે આભ. હઠાઈ
દેહું હાખવે, હીસાબ ગમુવા નીત; વરતે મોંઠા જન મળી, રહે દાસની રીત, થોડે
કામે ગમ બહુ; કરે ઝાંઝ બહુ કોક; મીઠ્યા મોં કુટે ધણું, કરે રૂજોતા કોક. ધસે નહી
તે ગુણ વીતા, શહેજે ઝાડાં તોલ, કાઢીને લે કાળજી, મીઠા બોલા બોલ; વણજે ક-
ણેરો વાળીયો, વીવામાં વિરોશ, વસે નહી જ્યાં વાળીયો, બળેા ઉજડ દેશ સોની
નીરખ્યા શહેરના ઘડે ધરેણું ધાટ; તસ્કર તે શસ્ત્ર કો નથી, મન માન્યું લે માટ;
અણુ પાપ તે નવ કદી, સ્વેદ કરી કો સાથ; રોનાનું મુનુ કરે, તે આપે હાથ ખાય
ખમે જ્યાં જેટલું, તેનો નહી ત્યાં તોલ; આપ ધેર અલેખે જડે. ઉત્તમ જેહ અમોલ.
કસારા જોયા પછી, ત્રાંબા કેરા તોલ; નવાં કરે જુનાં તણાં મોં માગ્યું લે મુલ કરે
ઉજળા એપીને, લાભ સવાયા ખાય, વેચે બેઠા મંદિરે, ગરબુ લેવા જાય. દરજી
જોયા તે પછી, કપડે મેલે કાપ; હરે વજ તે વિશ્વનાં, હું પદ રાખે આપ. મોટમ માને
મત ધણી; જાણે અકલ શાહ, ગજો તમુ જો નવ મત્ર, ઉદરે ઉઠે દાહ; દબમ જોયા
તે પછી, જગત અનીતી જાત. એક અધીકી પાંસળી, ચરકી કેરી ખ્યાત. અણુબો-
લ્યો કણુ નવ રહે, તણુ વાતે માદેર, અણુદીઠી અણુસાંભળી સેહેજ કરે જાહેર મન
ની સેહેજત નવ કરે, કરે પરાણે પ્રીત, વાત રહે નહી. પેટમાં નાઈ તણી જો રીત.

એપાઈ-જેલા નામ ન આપે પાર, જોવા જોયા વરણ અદાર, જોતો જોતો રાજ
જય, મસનથાતો મનમાં, કણુબી લોપા ખેતીકાર, ધરણીપત હઈયામાંતીર, પ્રીતિથી
જોયા તે લોક, કાયા દુખ વેઠે છે કોક. કણુબી કેરો જોતાં પાર, રાએ દીઠી રેડ અપાર,
પરલાડા મુંઠ છે ઠામ, જાણે એક ત્યાં બાબારામ, અહુ ધાતી આર નરમુત, પરાદા

પાંચ પ્રતાપી પુત્ર, હજી નાજી લખેલાને દાડ ઊઠ્યો શુભ પરવાડ, ધાંચે ધરીરેથી
બહાર, મુતાં ઉઠ્યાં સહી તાહરે, ઝોખર કાઢાડ્યાં હોડી બેલ, પેરશન માટે આલ્યો
પેહેલ. બેડી હજીને લુગતે બચ, પાછળ આલ્યો વિકરમ સચ, વ્રજ તળે ક્રીધા તો
માળ, ભાભો આવ્યો ત્યાં તત્કાળ, શેડે આવ્યો પાછો બચ, પલક નવ અટકાવે પાય,
કરી એકઠાં બહુ કંટાળ કરી વાડ રાખે સંભાળ. ભરે બંખરાં જડીયાં માંઠ, છવ
જતનો ડર નવ ખાચે, ફરે ચોર ખરસાણી માંઠ, લઢખઢ તેની દુષે કાય. મેઘ વરસતો
ધુળે દાડ, પ્રીતે ભાભો ચોટે વાડ, સુરો નર તો હરી બચ, કણ્ઠીને નવ લેખામાંય.
લાસ ધાનથી ખેતર પુર, બેઠું થયો હરખાએ ઊર, સાંજ પડીને કરી વિખાર, ચીલુવા
આંધ્રી પોતે ચાર ભારો આંધી મેલ્યો શીર, ચોપે હ્યો બાબંને લીર, પાંચ પડી નિશા
ચઈબર આવી ચોચો ઘર મોઝાર. મુકી ઠામ પરાંણો રાશ, પ્રેમે પીધાં બદકુ છાશ,
ચોડીવાર કરી વિશ્રામ, પછી ગયો મુવાને કામ. રળણું ઝાઝું ચોટે આહાર, રાયે દીડું
દુખ અપાર, એવું દુખ ન વેઠે કાય, ધનધન કણ્ઠી તુળને દોચ, એકે દિન એકાંતે
કામ, રાયે તેડ્યો ભાભોરામ, ધણા દુખીયા હોણ તમે, દુખ તમારું દીડું અમે, એ
દુઃખનો આણું પાર, હું તુળને આપું બંડાર. મન ગમતો માગી હ્યો કાય, સારીશું
અમે તમારો અરથ, તમ દુખેદુખી મુજકાય, દુખ તમારું નવં જોવાય. માટે ચિત
થરીને આશ, પ્રિતે માગો મારી પાસ. દોહરા-ભાભો કહે તું કોણ છે આવ્યો દેવા
કાજ, દુખી કહેતાં તું મને, આણુ રૂંદમાં લાજ, સમરથ કે સરજથો નથી. અછીમાં
જાણાય, કણ્ઠીને આપી શકે, ફેલ કરો છો કાંચ રીસ કરી આલ્યો પછી, ત્યા તો
ભાભોરામ, સમખાઈ સાળે કહેા. કોણ તમારું નામ પ્રધાન રાજ પાટવી, પટલ ત-
લાટી થાય, ગામ શેડને ગરાશીયા મારું આપ્યું ખાય, રાજ રામતું બંદેર, કર ના
ભરતું કાય, કણ્ઠી ત્યારે પોખના, ભિશુક જાણણુ દોચ ચારણુ જાણણુ ભાટ તે
મનમાં આણી કોડ, આ કરતા અમતણી. કણ્ઠી પાછળકોડ, કલપવ્રજ સરખો કરચો
ક્રીરતારે લુગમાંય, કણ્ઠી ને ધોરી થકી, મુખ બોજવે રાય. તમે કોણ છો તે કહેા,
મનડુ ખોલી વરત, શીવ પ્રતિજ્ઞા સત્યે કહે, કોણ તમારી ભત. હું સેવકદરસીદનો, દેવ
વિપ્રને દાસ; પ્રજ તણે પ્રતિપાળને, પુર અવંતી વાપ. ખામણનો દાતા અમે, પર-
દુખ ભંજન નામ, અરિમંજ સંજ્જન અમે, વિક્રમજીત મુજ નામ. નગર નિહાળુ
હેતથી, વરણુ અહારે વાસ; જોનો જોતો પ્રીતથી, હું આવ્યો તમ પાસ. દુખ દીડું
તમ દેહતું અથાક તમેને કષ્ટ; પ્રોઢી પીડા તમ તણી; દીડી દ્રષ્ટે દ્રષ્ટ માલ નહી
મેહેનત ધણી, ચેત નહી કોળમ; તે સંવણું દીડું અમે જે જોઈએ તે માગ; રળે
જિણુમ રાખીશમાં, લોખ ન ધરશો લાજ; કોડ પાચાકુ તમ તણા, કહે અમ સરણુ
કાજ, ભરત અમારે એટલું, પરદુખભંજન દેહ દેહ; આટે ખાગો મુજ કને મનમાં

ચોપાઇ—કહે કણુબી સાંભળ રાજન, દેવરૂપ સરખુ તનમન; વાડ નીચવ રણ અદાર, તે સધળા માને અમ પાડ, મહેનત થોડી મુલ વિશેક; મુખદુખ બેઠું રાખી નેક; ત્રણેરી શાક દીવસ જવ ભય; વરસ એક તવ પુરૂ થાય. તેમ બેધડી એક ન મુખ; દાવાતળ કણુબીને દુખ, મહા કષ્ટે અત પેદા થાય. વરણુ અદારે વેહેંચીખાય કણુબીને બીજે બદલસાર, તે ડિપાડે બોમીભાર; ક્ષત્રિ એક ને તુરી ભય, કરે દેશ ભણાયુ નિરવાણુ; ધ્રાણુને બીજે જે ભાટ, દાન તેહ લેવાને માટ; તળશીને પીપળ જે નામ, એ એધાયુ આણે કામ; વણીક જે વેપારી નામ, લોકપણે કરતો તે કામ; માલણુ બીજી ગુણકા નાર, દ્રવ્યતણી તેતો હરનાર. એક મુર્યને બીજે ચંદ્ર અજ વાળુ આપે છે કંદ્ર; ધરા એકને બીજે મેહ, સકળ વસ્ત ઉપજાવે તેહ. એકનરમહા બીજી ગંગ, પાવન કરતી જગનાં અંગ; એક અન્ન ને બીજી નીર, સર્વ તથા એથીજ શરીર. એક જુગનાં ફળ સાર. મુંદરો મોચીને મુંથાર, ભાગ તેહતો પામે પાર; કુભાર ધોબી વાંદરસાર, ભાગ વીસલેછે નીરધાર; ગરાશીયા તણાડીનેહ, ત્રીજે ભાગે દેસાઇ દેહ; સતવાડી હાકેમ જે વરદ, ધેર બેઠો તે પામે અરથ; એવી રીતે વણુ અદાર, રહે કણુબી કેરો આધાર; કણુબીને કોની નહી આશ માગે મશ્વરકેરી પાસ કોળી ભાગે તારે ચાર, હાકેમ ભાવે વાળે દાર; વણીકને દેવાળુ સેહેલ, ધ્રાણુ નાખે છે ટેલ દેશાઇ ભાગે આંધે દાવ. બીજી રાખે બીજા ભાવ; ગરાંશી તે પાડ વાટ, ભમતો ફરશે નિરથે; કણુબી ભાગ્યે થાય મજુર. ધેર હાય નહી તેહ જરૂર; કદાચ હાકેમ આપે કામ, તેતો તેહ વસાવે ગામ; મશ્વર આગળ બેડી હાય, બોલુ સત્ય તમારી સાથ; મહીપત માનો સાચો મરમ, કહુછું કણુબી કેરાં કરમ. આઘ પર્વતનો અખાત્રીજ, આંધે દળને બોળે બીજ; બેડી ગાડું ખેતર ભય, ખાતર લઇને નાંખે ત્યાંય. ખુલ્લે અંગે તડકો સહે. ભાર અલેખે માથે વહે, બોલણુમાં પણુ ન પટકુળ, ખડે બોભા કાઢે મુળ, અદક્ષી રાખે મનમાં આશ, એવે તો આવે જેક માસ; લાકડ લુકડ આપી સાર, હળ પંજેડી કરે તૈયાર; લઈકોશ કોદાળો હાથ હળ બળદને રાખી સાથ; જિઠે પાછડી ચાએ રાત, ખેતરમાં જાએ પ્રભાત. વણીકને ઊપજાવે રીજ, ધર આણીને બેરો બીજ; વરસો બહુ અશાડો મેહ. ધુળે માત્ર ઉઘા ડી દેહ. પુજી તેતો પૃથવી માંય, વાડ તણી તે જે રક્ષાય; ખરસાણી બાવળકંટાળ કરી વાડ રાખે સંભાળ; થોડો વરસો લુવેવાટ, ઝાઝો વરસે તો ઉચાટ; હવે આવી ચો શ્રાવણ માસ, નેંદવાની કરસે મન આશ, નરનારી ભગની ને જ્ઞાત. વેઠેતેમાથે વરસાત; બીનાં વસને યુવે દેહ, ધેર આવીને મુવે તેહ. ભાદરવા કેરી કહું પેર; મહી એકના રહેલું ધેર, મોક્ષુ યુએ જોળા સાર, ખેતર માળો કરવો દાર. હાંહાં હોકારે હોકર, દાનો નહી રહે લગાર; ધરમુત્ર સામુ નવ બેઘય, મુવે શીયાળે ખેતર માંય કાચુ કોઈ પેદેશુ આવ, રાંધિયુ અન્ન નાની લઇ ભય; કારતક બંધે

એવી પેર, હાકમ તેડુ આવેવેર, આજુ ફેરવે દાંડી દીરા, થઈ બેસે ખેતરનો ધીરા; એવે આવે ખાતાદાર, તે કહ્યું પાલે નીરધાર, ભુઓ કરમ વિધાતા વાંક, થઈ બેઠા કણુખી તે રાંક; એકું દુખ બીજને હેર, રે વિક્રમ વિચારી બેય. પાંખે પુર વીચારે મન, મુસાએન તો પાકે અન; કુદે જુદે હોએ કોક જનાર, વાવે બાવીસ ઉગે રામ નીચી દ્રષ્ટી નીચો પાસ પડે કટીએ થાએ નાથ, કરબે કાહડે ધરમાં ખાય; ખેતર સામુ નવ બેવાય. મહા માસનો આવ્યો લાગ, કણુકરા કરશે બેભાગ અરધ ભાગ હરશે હાકમ, અરધ ભાગમાં કોક તથામ. મથમ બીજવાળો લઈ જાય, વળતી બાલણ પેદા થાય; આરણુ આવી ઉભો બગાંઠ, નાપીક દરપણુ લાવ્યો ત્યાંહ; મુતાર સઠિની થાએ વાત, ભડો કહિને આવે ભાટ; એને બીજાની ઇચ્છાય, આવી હાથ પસારે ત્યાંહ. જેણે શાંચી બળને બીજ. તેણુ આવ્યાં આણારીજ; ડુટાવતા રહે એવી પેર; આવ્યા કણુખી કરે પેર, તેની ખાંચ તમાવી સાચ. પહેલ પણ બેઠ્યે લાંચ; ફાગણમાસે રૂત વસત, દહાડે પણુ દુખ અનંત, કુવે દાવડે કોસે વરત, કણુખા બળદને આવે મરદ, ઝાડબીડ બળવવા રહે, અંતર તડકો અગે સહે, તડકા સાથે સો વહે-વાર, પેટ ભરી નવ પામે અહાર; જાય જાણનેવીનો અરથ, હાકમ વેરા સમરથ; મુખી થવાને અડકે જાય, મારીને વેડે લઈ જાય; સામુ બોલે મારે માર, અણુતોલશે ઉપાડે ભાર. કણુખી દુખ તણો નહી પાર, જરતીનો પણ અમપર ભાર; વિકરમરાય ન કરશે રીસ, કહ્યું પાય નમાની સીસ. ઝાઝાં ધર કણુખીનાં સાર. સો મુજ કુદુંજ તણા નીરધાર, એક શહજ મણુ પકવે જાન, અડધું મહીપત કેરું માન, હાથી ધોડા ડરાકર તુજ, જીવે અન ખાઈને મુજ, તો મુજને, તું આપીશ શુંય, સાથે સામુ કહ્યું હુંય, સરવે કરેા હુંજું રાય, મુજવડે સઠિ કોઈ પળાય, પરદુખન તડનામ, કરેા લાખ બાંજતાં કામ. અમ કેરું એ ભાગો દુખ, મુકો તે મીટે જુખ, ખેતીમાં નવ માગે પીંઠ, એવો રાબડોનવ દીઠ. કણુખીકા શું હોડે હાથ, ઘડ્યો નથી એવો કો નાથ, પુંજ બેયે પાયગયામ, તેણુ કણુખી ના હોડે હાથ, મારે કરમલખુને થાય, મારી તો માગે બસાય, ભણે બેઠ્યો એવો બેઠ, રાયને મન લાગ્યો ખેદ. છપ્પો-પટલ પાસ પાતશાહ, અપ જઈને કરેા ઝોડે, પટલ પાસ પંડીત. જયવા જઈ જયા બેડે. પટલ પાસ સઠિ અસર, જાન મુકીને માગે, પટલ પાસ લખપતી, લાલચે પાએ લાગે. આપે છે પટલ પસાયતાં, જગજવાડણુ બાણીયા, પાદશાહ વધે નહી પટલ વી વખાણાયે શા બાણીયા.

દોહરા-વિચારી વિક્રમ કહે, કહ્યું સત્ય એ કામ, મનુશ દેહ મારો મયો, મન ધન ભાભારામ. સાથી સીરામણુ એ તથે, મોટમ કીપી મેહ, રીશ ધરો નવ મનવિશે, તો કહ્યું તુજને તેક. કહે ભાભે સુલુ સખલ અહિયાં છે એકાંત, રીશ કરે કુપે પડે ભાગે મનની ભરાંત. અચુલુ હેર અમતત્ત, તેકદો આણું રીશ, માત, ઉત્તરતેના

કહી તો ના ધરશે રીશ. એવાં જોડાં નરપત તેણે કામ, સાંભળ રૂડા ભાભારામ,
કણખીની ઉતપત કે કેણ, પુરાણમાં નવ જરૂરી મુળ. માટે ઉતર કેમ કહેવાય. એ
સદેહ આશ મનમાં, ઉત્તમ કુળનું નહીં એ કામ, માટે નિચ તમણું નામ આહું છે
તમ કુળનું કાળ, કહે કેમ મા આવે લાળ, બાંધણુ કરી વહાર્ય વરાણ. તે તણું રૂડા
આચરણ, તેહ તણું છે કરમ, આપ આપનો પાળે ધરમ, ઉત્તમ કુળમાં મોટ
અન્યાય. બીજી વાર પરણે કન્યાય. કહે માતણું તેનું નામ, છુટવા કેરે એ છે કામ;
સણા શરૂણુ તમમાં રાય, તે એ મોટા અવણુ શાય, કરો પાપ એવું પ્રચંડ,
લખે તેમો અડધો ઠંડ; પ્રતી ઉતર એનો કહો આજ, લેશમાત્ર ન ધરશે લાજ.

દોહરા-ભાભો કહે રૂણુ રાયજી, બહી જિહી મન ભરાંત; સદેહ ભાગુ મન
તણે ચીતમાં થને શાંત, ઉત્પન્ન કહું કણખી તણી; કહું કુળની રીત, ઉંચની
અ સરવે કહું મનમાં આણી પ્રીત. ગુણ હોય તે મન ધરે, અવણુ રાખી સાથ;
ભાભો કહું ભાગુ અમો, સદેહ જે મન સાથ. શીવ કહિત સંચારથી. થયો ઈંદ્ર
ત્યાં એક, રચના પ્રજાંડે કરી. જાણો વિવેક ઉત્પન્ન કરવા પાળવા સંહારે તે કામ,
નારી ઉપબવિ પછી એક વીધાતા નામ; પ્રજા કહે કેમ જવશે માનવ ભત અનેક;
સકાળ બીજ પેદા કરયાં, કીધી માણસ એક. કણવાવી પાંખે સહુ, સોંપ્યું એને કામ;
પુરણ હેતે આપીએ, અધીપતી અદામુ અન. ભાર અદારનાં પછી કરયા બીજ તે કામ.
એની મેળે તે ઉગે. ત્યાં નહા કણખી કામ, કહે વીધાતા જગપતી, એહ આપણા
અંશકણને કણખી બ્યાં લગી ત્યાં લગી સરઘી વંશ, કણખી વણુ ચાલે નહિ. જવે
જન સોય, કણુ ઉપબવી નવ રહે, કણખીવણુ નર કોઈ. વિચારયુ વિશ્વ ભરે, કણના
કીડા લોક, સરઘી કણખીથી થઈ. બાકી સરવે ફાક. કહાપીને જે કણુ દરે, તે કણખી
કુળ બચ; ત્યારે સરઘી તો પછી જવે કોણુ ઉપાય, ચાલે બીજ સઉ વીના અટકણુ
ન રહે કામ, કણખીવણુ ચાલે નહીં, કરે નહિ કો કામ. સ્વામી સ્વમ મયા પછી અવર
કરે કો આપ, તેથી વંશ વધારશે, બેઠી ન રહે પાપ, ઉત્તમ વરણુ આહિતું થારો અદ્વિ-
યુષ, તે કાંઈ જશે નહીં, કણખી કેરો વંશ. સરવે પેલાં અવતર્યાં, સઉની પુટે જાય, ભાભો
સઉના મનવીષે, ભાભો મે કહેવાય, ભાભો કહે છે મુજને મનથી પ્રમટથો માન, ભાભો
મે ભામી પરે, મહીપત સરખો બાણ, નાત જહાર અમમા નહિ, ઉંચ મીચના હેમ,
અજિદ્યાદમાં પળુ નહીં જુગઆહથી જાય. કુળહીણુ કોઈ નહિ ઠેકાણુ કામ. મહીપત
સરખા માનડે, તેથી મોટું નામ, કરોડ જન કણખી થુઠે, દેવ સરીખા સોય. રાજપાછળ
કો નહીં, આપ વિચારી જોય, અમને વરણુની નહીં, કાયર નહીં મુર, કષ્ટ સહે કયે
ધણુ, પરમારથમાં પુર, બીજી વરણુ જે જગતમાં, આપ રણેણું ખાય, કણખી મેહનત
જે કરે, બારેવાટ બચ. વીશ્વપતીથી હજપતી, જગપતીની એડ, તે પણુ કાલો ફીલ

ચક્રી, ઉભા રહે કરબેડ, મહેલુ કાંધુ મહિપતે, ઉત્તર દીપા આજ; કુળ વાંધે કણબી
તણુ, કરે નાતરાં કાજ; કહે ભાભો મુણ મહીપતી, વીવેકી, વીક્રમ વરસ; કણ
પાક જેને કરે, તે રાખને અરધ, ભોમી ઉપર બેઠો અમલ કરોહો આપ; લોહો
શીરપર તેટલું, કણબી કેર પાપ, નીમેષ માત્ર અમને નહી; બય અપીકું નુન્ય;
ચક્ક કરીને વળી. મોઠે બાંધીએ પુન્ય. ચોપાઈ-ભાભા કેરાં મુણી વચન; પસન થ
રાખનું મન, મન કેરા ભાગો સદેહ, પુરણ પ્રેમે જણાવ્યો નેહ; એક તમે દીસો
વરધ. બીલુ રાજી આપોહો અરથ; ત્રીલુ મન ભાગ્યો સદેહ, ચોલુ નારાયણપર
નેહ. મોટે મુજ આપ્યાનું મન. સંકટ તમ કાપુ આ કન; માગો કાંઈ અમારી પાસ,
સતોખી મોકલીએ વાસ, ભોલ્યો ભાભો મન કુલાસ; મહીપત આપ તણે છે કાપ;
વરસ થયાં પંચાણું મુજ દાવાં શું હું બસુ તુજ; પાંચ પુત્ર પ્રજાપરીવાર, ખાવા
ખીવા અપરંપાર; સરવે મુખ તમારે પુન્ય. નથી મારે કાંઈપણ નુન્ય; કણુ રાજા-
ની મુજ શીઠને આશા રાખુ તુજ; હં કરે છે સાર, ભાભાને કહે વારંવાર; મેં
તારી બેઠ અરચાય; જરહ માફ મીથ્યા બય, મોટે મન માને તે માગ. તારા મન-
ની લુખજ ભામ, તવ ભાભાએ જોડયા દાસ, ચોલ્યો રાખ વિરમ સાથ, ધનેનહી
ઉઠક અવતાર, કરે સીવ પુલ નીરપાર. મુરલીના બીજ બહુ કામ, મારે મુખ્ય
પતિનું કામ; મુશીત આર પહારથ જેહ, સીવપુલશી મોટી તેહ, પરીબ્રજ પ્રિતે પુ-
બય, પુરણ તેજમા જઈ ભગાય; ટળે કર્મ બધેનનાં પાપ, એ પહાં દરશાવો
આપ અંત તણુ મન સોંપો મુખ, તે વણ નવ મુજ ભાગે કુખ; દાથી ઘોડા અરથ
ભંડાર, ધર સુત પરીવાર; એમ સઉ ઝાઝળ કેર નિર, મનનો ક્રોડો બય શરીર,
એ મુખડુ વહી બયે જેમ, પાણીનો પરપોટો તેમ. વળી ધાસનું તાપણુ જેમ, ભવ
મુખ માની લેવું તેમ; રસવીજળે જવી હોય કથાય. ભવ મુખ તેણું મુજ મનમાંય,
જીવત કેર સીવજ થાય, બીલુ કેરો નવ જનમાંય; એ આપના સમ-થ જેહ, તે
આગળ નમાનું દેહ; એમ બોલ મુણિ રાખય. ઉભો મનમાં અચરજ થાય, ભાભો
ભોળો ભણ્યો મેં પુન્યવંત દીસે છે એ, દુખભંજન મેં કીધા ઘાટ, ભાભાએ ઉઠાડી
ઘાટ; એરોગળ થાઈ શીપેર, શું મોઢુ લઈ જાડે ધેર, વીરમય થઈ કરનાં મનતાલ;
અરધ ઘડી રહ્યો અણુબોલ; કાંઈ વાત ન મુજે દ્રષ્ટ, રાખને મન અહક કષ્ટ; કહે
ભાભો શી ચીંતા નાય, નથી વેણુ દીધુ મુજ દાથ. શી ચીંતા ધરવી મુજસાથ,
આપનાર મોટો શ્રીનાથ. આપણે સૌ બીખારી લોક, મોટમ મન કરવાં તે ફોક;
દુનિયામાં એજ દાતાર. આપણુ સરવે માગણુ દાર, રાખે ખરખરો આણે માટ,
પ્રતીપત લો મંદીરઘાટ, જે કોઈ કહાવે ભયક જન, તેને જઈને આપો અન. જેને
હોયે ધનનો અરથ. તેને જઈને આપો અર્થ, કે આગળ થઈને નિશ્ચસ્વ, તેને દા દા
ચીને અરવ. મામ પીડ થ આવે દાર તો તેને પરજાવો નાર. ગ્રાહણુ કે આવે

કરજોડ. બીજા દમને પુરો મોડા કરના બચક પુજની દાસ, પલાવતા દમ પુરો આસ; તેનું બધાં દાનન નામ, બુદ્ધે બુદ્ધ આવે તે કામ, વલીક જતની પુરો અસરા, વેરે નચ લેગો તે પામ. દુષિયા બંધ કો આવે પામ, તાને તમ કરજો દાસ. કણબી તો નવ કરશે આય, માગશે નહીંજ તમારી પાસ, ઘેરા છારા બાડકુ કો બન, નવે નીક માને તે મન, બાહુ બાળને નિરાગી દેહ, કશીડ પતીથી અદકો લેહ; થોડે લોભે ખોજો ભાર, તો શો વ્ય તો વેદારસ આવો તે ખુશ બચ, માગે મારી તો બતાય; ધન્યવર પાસ માગુ નેડ, ખર્જાસ નથી જતની પેડ, તમથીજ અપાયે કયમ, કીસ કરો તો મારા સમ; પ્રતીપનકો મોટા સય, મહીપન તમ મોટો મહીમાય, આમણ રાજ થયાં કંઈ કરોડ; કોઈ નહીં વાને તમ બેદરદારી નર તુલો દેવ, રહ્યો રોજ બબલે શેવ, ધન્ય ધન્ય તે તો તું કાય, મન્ય મન્ય છે માત પિતાય, રૈયત જેની કુળી ન કોય, એવા રાજ કો નવ હોય, ચીરણુ છરી ઝો કંઈ કાળ પ્રતીપન પ્રભાવિપાળ; બાબા બેર કરો શુભ કામ, કોઈ બેલશે બાબારામ.

ટોહરા-રીઠયા રાજ મન ધનું, શુભ માંભળી બોલ; સ્વર્ગ તણું તે સુખ કરણ, એ પદ્મી અનુનોત્ર ગમતું જે જોવિહને હું પે. આહું ઠેક; સુકિતમા છુટું તને, રી ન આવે પેદ, ઇચ્છા હોય મન તરો રડો અ રડે ધામ. રામ પ્રતાપે તુજને, બેગડુ પ-રિગ્રહ, વિક્રમ કરીને વાયો, આળ્યા હેને ઘેર; મન વિચારે મહિપતિ, શી હવે કરવી પેર. અન્ન જગ નિંદ્રા તણ, તણ સેજ સુખ ધામ; એક વાન ન કોકસે, કેમ થશે એ કામ. વાનિ વાત વિચારમાં જડ નહીં કાંઈ જમ; પંડીત તેડ્યા પ્રોઢમાં, પ્રીતે લાગ્યા પાય; નિરણુય કોહો એને તેમને, ગુણુ મય વિચા પુર; બુદ્ધે વાત વેઠાં તમાં સર્વ શાસ્ત્રા સુર, ધરમ શાસ્ત્ર ધ્યાને કરી, બોલો મરીમા શુભ; મુક્તિ મારમ હાખશે, પ્રીત કરી પ્રતિદુગ, કો કહે મુક્તિ ધ્યાનમાં, કો કહે જપ તપ ત્રય; કો કહે દાનયજ્ઞમાં ચંતરે તાગે તરત. કો કહે પુણ્ય ઇવને, નાહો નિર નરમહ; કો કહે સાધે સાંચમાં, એમ લંડે અનહદ, નર કંડે એકું રણું કામોખકુ કામ; દમનત હોય જે સરવનું એક તણુ નહિ કામ.

ચોપઇ-ટાયા પંડીત બોલ્યા એમ, રાજ સંગ ધરીને પ્રેમ; કોઈ લક્ષ્ય છે પ્રહ્લ સ્વરૂપ બેદ ન પાગ્યા બ્રહ્મા બુધ, બ્રહ્મા બોલુ રૂદ્રજ તણુ, સંખ્ય કરીને શરણા શરણુ; અકળ રૂપ તેણે નવ લલાં, અમથી તે કેમ જાણે કલાં. કલાં રૂપ કુણુ ધામે હોય ભારે ભુતળ પ્રાગી માંય; વળગી ઇશ્વર બોલ્યા એમ, ત્રીગુણુ રૂપ ધરીને પ્રેમ; કામે કામે મારો વાય; શોધો લેશે મારો દાર; કામું માંહી નહીં કાષો કામ; સધળે વ્યાપીક રૂડો રામ; કહાળી જે સોધી બેય, પ્રગટ કામ દેખાડું સાય; તમ અમજને કંહુ છું સાર; રજ તમાં નહીં અંતર ધાર; સામળ જે વીક્રમ અદાણ, તમ અમજન માંહી રહું આજ; વળગી જાણી જાનવ બેહ, ગ્રાણુ નાસયજ્ઞને દેહ. પ્રણુ વ્યત પશુની

સાચ, તેમ, માફ રૂપજ આપ, સરવે ઘાટછે નીરમળ સાર, સોવારણુ તે તાર રૂપ, માર
વનરૂપની જેભાર અદાર, તુજથી તે મારો અવતાર; પંદર નથીએ માર રૂપ, અમી-
ચારશ તે મુજ સ્વરૂપ, સાત વાર સારા મુખણુ, તેમાં વાર રવો પ્રમાણુ; સતારીશ
નક્ષત્રો નામ, તેમાં પ્રુપજ માર નામ, વણી રીતનાં બીજાં પ્રત્યક્ષિતમ છે મુજ નામીક
પ્રત, વણી યોગ સત્તાવોશ જેઠ, વતીપાતનો મારો દેહ; સસ સમુદ્ર મહિ કીર, બાણે
તેના મુજ શરીર. અડસઠ તીરથ તણે ને લાગ, તેમાં પ્યાર મુજ પ્રમાણ, પુન્ય અને
પરમારથ કામ, કોટીથીક મેં ધરીમાં નામ; વણી કુણુ રહેવાના મીત, કેપર મુજ પ્રીત
અતેક બીજાં નિરનવાણુ, જાંબાજળ તે મારો માણુ; સાવ મુકિત ઉપર નેહ. લોપણુ
મથુગ મારી દેહ, આર નેહના નિર્મળ નામ, મુજ રૂપ તો મુંદર રચામ; બાવન અક્ષર
બાણુ સાર, ઓપમર તે હું નિરધાર, અને ઉપસામર છે જેઠ, તેમાં તત્ત્વજ માસે
દેહ પીંગળ શાસ્ત્ર મંથ અનેક, સઉથી માર તેજ વીસેક; જેતીરહાંમિ દાદશ સોય,
વીજનાય મારી દેહ એય, આર કોટી પ્રવીસાર, ઉતમ તે કાશી નીરધાર, અનેક બી-
જા જાન અપાર, મુજને વ્હાલો છે હાતાર; સરવે માધ્ય બાણે દેહ, સાચો મારો બકિત
દેહ. છપો—લવાનજમાં દેહ, પડે અગ્નિની આંચે. પડ્યો ખાણીતો પુર અંડે વેરોની
આંચે. પાય કોઈ વીખપાન; શસ્ત્રમારે બહુ શીરો; સેજ કરડે સાપ રૂપી કોઈ રીજો,
જેગવર જુલમી જુલમથી ચીપીયે તોડે આમણ; ક્વો સામજ કહે એવે સમે, રક્ષણુ
કરતા રામજી.

દોહરા—મન વીચારયું મહીપતી, એ લખ કોટી કામ; મુકિત મરમ એક ને તેણું
તે શું નામ. થયો આકળો મહિપતી, મુકયો મુખ નીલાસ; આવશકિત હંસીવજે,
ગયો તેહની પાસ, એકાને આમન કર્યું, રાયે ધરીયું ધ્યાન; પ્રગટ થઇ પરી પ્રજ્ઞાણી,
મહીપત દીધું માન, ત્રીપુરાં રીતે તજા. કલ્યાણીકર કાંઈ આમુકા તું અંગિમ, વી
શ્વપતી વેગામ. હે આઈ ત્રીજેમના, અન્નપુરણા આઈ કાળકા તુ પીમળા મા મોટી
સ્ત્રીધાઈ, ઉંદ્રાણી શાખે સદા, રૂઢાણી રૂઢાઈ; પ્રજ્ઞાણી અલ્લવહનમાં. વીધાતા વીધાઈ.
જગત જાનના માવડી, સી પુરૂષ જગ જામ; પશુ પક્ષી માનવી, સઉમાં તારે વાસ,
બાહાર તમે બીતર તમો, વીલા રૂપ વીશીક. બીજ સાળ સમરૂઢી તણું આલ શકિત
તુ એક. વિષયુ વચન વીલનવ કહે, ન્યાપી સધળે વરત; સત્ય લોક તો શીર કહે, શ-
કિતમાંજ કેત પ્રજ્ઞાવિદ્યા પ્રાણુ કહે, રૂપક ચોવી રામ. પડીત કહે પ. મેંધરી અનેક
ઉતમ નામ, ઓજાખાળ્યો નવખડમાં, કોટી કીધાં કામ, તુજ કપાળી તો પડ્યું પર-
દુઃખ બંજન નામ. શાળ અલ્લાવી શાસ્ત્રમાં વાળ્યો આડો આંક. પંચાંડ છતાડીયા
તુજ જાળનો નહી ચાક, એક મળ્યા લાભા મુને, મુખનો નહી મન શોક પરદુખ-
બંજન નામ તે; કરવા ગિહી શોક. કરે કલ્પના મન વણિ મુકિત માગના માલ; મુકીત
સડે દાકાડ તણું વેચે પાઉ વાટ. અર્જ કહેશો પરેખરો, પલ્ક છે વસમી વાત, મારે

સમરી શક્તિ તુ મોટી બાહારી માત; શક્તિ સંતોષી થયાં મુઠથો શીરપર હાથ; પર દુઃખભંજન બુપતી, સાચું કહ્યું તુજ સાથ; થશે કામ તે તાહર, તે સાપે તજ ધરમ; કપા કરી તુજને કહ્યું, મુજ બતાવું મરમ. ચોપાઈ શુદ્ધ દેહ કરી શુદ્ધ થાય, જુગતે ઇંદ્રાસન જાય; બાવન વીર તણો અધીપતી, તુજને લઈ જશે મહીપતી; મતી એહની તુ થી દોય, તુજ આંછ નવ શકે કોય, તું પણ ઇંદ્ર તણો છે અંશ, બાગ્ય તાહર કંઈનીક વંશ; વળી હાથ મારે તુજ શીશ, જેમ ધરમ ઉપર જુગદીશ; હું છું સમ-રાત્નર તું પાસ, ત્રણ લોકમાં મારે વાસ. દુખે નવ ધરશે મનમાં રાય, કામ સીદ્ધ કરી આપુ આંય; એમ કહી તેડ્યો વડતાળ, આવ્યો વીર નમ્યો બુપાળ, ત્યારે આજ્ઞા હીધી માથ વીકરમ લઈ જઈ સભાય; વધ્યુ રૂપ થયો તે વીર, ઇંદ્ર સભામાં પોચ્યો ધીર. ત્યાં જઈને કીધી અરજ, એક અંગુઠો ભોમી પરજ; વધવા સેવા મહીપત કીધ સુર રાયે નવ માની લીધ, વળતો મનથી મેલ્યો ગરવ, તન મન ધન તે સોંપ્યું શરવ; મહ મહ કંઈ રાજ થાય, સુર નાયક તવ બોલ્યો ત્યાંય. તુજ ભક્તિથી માન્યું મન, મન મમતું મળો રાજન; એમ કહીને લીધો કોલ, બોલ્યો અમરત સરખા બોલ. બાહારાજ મોટું મુજ કામ, રૂઠો કણગી બાબારાખ, જઈ અડ્યો હું તેને જામ, દીધો કોલ મમે તે માગ. તેણે માન્યું મોટમ મોટ, શીવ પુજ મુક્તીની મોઠ. તે માનવથી કેમ અપાય, દીધો કોલ તે કેમ પળાય. વચન સાદ જો મારૂં થાય, તોતો સુહીતમારૂં જાય. સુહીત ન્યારે સરવે જાય, ત્યારે પ્રાણ રહે શું થાય, માટે હું આવ્યો તમ શરણ, એમ કહીને વળગ્યો ચરણ; વિનતી કીધી વિધ વિધ પેર, શક્ત રાયને આવી મેહર.

હોદરા-ઇંદ્ર કહે મુજ અધિપતી મારય મોટા મરમ; સ્વર્ગ તણું મુખતે મળે, એહ બતાવું ધરમ. આ રાજા જો અમ તણી, લંકા નરત્ય અનેક અહર નીરનાચે અપછરા, સહજ ગાયે ન લોક. દીલ રામણમાં દુખ ના, સંઘળી વાતે સાર; આઠ પોહાર આનંદમાં અમરત કરવા બાહાર. જન જન જન કરે. અકમેચ હરનીશ, કામદુર્ગા દેહુણી, જેણે જુગલ જુગદીશ; સહા વડત તો સાચવે, દિયે વીવેક જાન; જનન કરે નિત્ય જુગવા, વળી વિમને માન ઇંદ્રતું, મળે મુખની લહેર કહોતો ક-શીએ એટલું, સમાવ સવળા શોક; અંત સમે ભાભો અહાં. આવે ઇંદ્રજ લોક.

ચોપાઈ-વીકમ કહેછે એ મહારાજ. એ વાતે સરશે નહીં મજ. ભાભોતો મુક્તિ ને ચહાય, એ મારગતો ક્યાં પમાય વચન મહજે મારૂં થાય, તો તો જીવ વણ ખુટે જાય; કહે ઇંદ્ર તમે ધારો ધીર. મુહુરત એક અહીં થોભો વીર; રામ ધરાયછે જેનું નામ, હજાર જોગન ઉંચો ધામ; ત્યાં મુખી મારી મત જણ, પ્રહુ વાત જઈ પ્રમાણ. તુજ વણ જમ તેને હાથ, મારૂં વેણ છે મારી સાથ, મધવા ચડ્યો વીમાનેસાર, ધરમ મુરી પોહાયા નીરધાર. રાજા કરે ત્યાં શો મરમ, શી જામી ત્યાં વાસો ધરમ. અ-

ધર્મ અન્યા નહીં સવલેશ, સદાકાળ તે જોવનવેશ. નીર્મળ લોક, સ્વપ્નામાં નહિ
કોને શોક; બેઠા ધર્મધારધર રાય, મધવે પુત્ર કીધી ત્યાય; પ્રેમધસીને લાગ્યો પાય,
મહે પધારયા મુરપત રાય, હોરા રાજ શાંપડીયાં કાજ, પુર પધારયા પોતે આજ.
કંઈક માગવા આગ્યો નાય, માટે વચન આપોછ દાય; આરાધર આગ્યો છું આજ
રોજ પડયું તમ સરખું કાજ. સાંભળીએ મુરપત રાજન, સ્થાને ખાડે સત્ય વચન;
વેણુ તમારૂં દાયે ધર, તમે કહો તે કારજ કરું.

ઢાઢરો-ઈંદ્ર હો ધરમજ સુણો, મોટું મારે કાજ; મુજિ ખારમ ક્યાં મળે, તે
કહીએ મદારાજ, જપતપ દાન કરયા વિન. પામે મુજિ હામ, તેજા પાર બતાવીએ,
મારે એ છે કામ. ચોપાઈ-મોહોડે સુણ્યો ન્યારે મરમ, કરજેડીને બે દયા ધરમ; અણું
નહિ હું બેનો પાર, નહિ મારો એનો વહેવાર. ચીત્ર વીચીત્રજ જેછે નામ, કરે તેહની
સાહચે હામ; લક્ષ્ય ચારાસી જે છે જન, કરે નહિ તે ઉચરે અન્ય, કોડે કામ કરે જે
સાર, તે તો પામે ઉતર કાર; સત્ય કરમથી ચાલે સાચ, તેને કહિ ન લાગે આંચ.
ખાડે આયુધ્ય પુરું દાય, ત્યાં હું સુધી અહીંયાં સોય; જે નર પાપી હોરે પાપ, વળતી
તો પામે સંતાપ. મુજવાટે પુન્યવંતા મામ, દક્ષિણાં નરકીનો હામ; મદાપાપી જેનર
કે અય, તે તુજને દેખાડું રાય, કરે માતા પીતા નીંધાય, યાપણુ કોતકત્તી જે ખાય;
રંઠજ સાથે મંડે રાડ, આપ બળે ધુજવે હાડ, કરે છવ માસીને અદાર. પરમજ
પેખી આણું ખાર; સુતક કદ કરે નહીં જન, સુતકી ધેર કરે ભોજન, પુત્રી વેચી
ખાએ અદાર, બ્રાહ્મણ ઉપર મેહેસે ભાર; રામે બ્રાહ્મણ ઉપર શીશ, હેત યકી નવ
પુજે કરા. વણુવાંકે કારામકમાંહ, તે નર પેસે નરકે ભય, રડે રડે નરજ તે કહે-
વાય, એવા પાપી નરકે ભય; દુરમધ શોણિતનો નહિપાર, દુખ એમવે અપ્રમવાય;
વક અંચ પંખીકહેવાય, તેહ તેહને કોચી ખાયે. બુખ તરસનો નહીંભાર, કરે નરક
શોણિતનો અદાર; એક વરસ બ્રહ્માનુ જેહ, નરકભોગવે પ્રાણી તેહ; પછી ધરે નીચ
ધેર અવતાર. માહા દુખને પાપે ભાર; ત્યા પણુ તે બહુ કરે પાવ, બીજે નરકે ભસે
આપ. બ્રહ્મ તણી કરે નિંધાય. મોટું હો ખટ કરશનમાહ; યમનકરે પરદારાદિશ,
શુક કલંક દે કોને શીશ, કુંવારિકા વિધવાને સંગ, અદરનીશ મચીથો રહેરંચ; યમ-
ન કરે એતરની નાર, બળાકારે કરશે બળ. બળા ઉપર અણુનોસ્થો ભાર, નાથ
વળી જંધાથે સાર; જતાંદાશદિ, અંતરીઆજજ રણમાં લોગઉઠાએ તે બાળેમામ
તરકર હામ લેછે હામ; કસ્યા ગર્ભજ તોડેસાર, છુટે પરદારાના શબ્દમાર, ડે નહિ કા
દેતાપેટ, છુણુકરામી કરશે નેટ; નમેનહી બ્રાહ્મણને સાર, દમે ગરીબ જનને નીરધાર.
ધરમ અજાવે જેના ધીર, નવાણુ કેરાં તોડે નોર; બ્રાહ્મણદાપાં બાવે સાર. મારે પ્રાણીને
નિરધાર, પંચતમેહ કરી અંનપાય, તેનર બીજે નરકે અય; જે જનકેડે છે જેહ. વણું
કદ ત્યાં વેઠેહ, ત્યાં સરિખા જેના ઇંત, એવી જમદુતની છે ભત; અંનબળે પાડે પો-

હાર નહીં કે તેને રાખણહાર, બ્રહ્મા કેરાં વર્ષજ પાંચ ત્યાં સુધી એને એ આંધ્ર
 કરે થઈ ઉત્તમ મધ્યમાન. માસ અહાર કરે મુણવાન. બ્રહ્મદેવતા જે કરશે ભોજ; વર્ષ
 વસે ધરીને આજે આપત થઈ કરે સીનો સંજ, વરત કરી રામશ્ય રંજ. વળી કોણ
 કરિ દે પાત, હજી આતા પિતા સુત ભરાત; ઉલ્ટે મુસ્તક હજીએ જન, વીથેત્ર પાડે
 વાહાણ મન; વળી સજ વરતીને કંઈ, સાચાને જે કહે પાપંડ; વળી કરે જે પર
 નીંદાય, વળુ ઉઘમ પીધે જે ખાય, ગરથ લેઈ નામુ કર ભય; કુટી પેદને સામે થાય,
 રાજવળે નીત્ય આડી ખાય, ખેતર ખણવા ધાયો. ઝા બ્રહ્મજી પીડાયે અ્યાંહ,
 વહાર કરે ના જત્રી ત્યાંહ; ગમન કરે ગુરૂ સીસાથ; હોય ગરથને કહે બ્રહ્મનાથ, રાજ
 થતીજા કરશે જેહ, ધરણુ દાન તો લેસે જેહ; નવી વાત પરકેરી સાર. જુડી કીરતી
 ગશે ધાર, એવા જે જે કરશે પાપ. ત્રીજે નરકે જશે આપ; નેનો તણુ એજન વી-
 સ્તાર, જમદુતનો પણુ છે ત્યાં ચાર, વરસ તણુ બ્રહ્માનાં જણુ, કુણ ભોગવે તે ની-
 રવાણુ; થાય એકઠો જમનો શાથ, મોટા ધણુછે જેના હાથ, વારાફરતી કરજે ધાર;
 નાશી છુટયાનો નહીં દાવ, દયા નહીં આણે તે કાય. કરયું ભોગવે જુમતે એવ, સર્વો
 નહીં કે આવો કામ; અન્ન ઉઠક નહીં તે કામ; વસ્ર એકવાને નહીં અંગ, દીધું
 હોય તો આવે સંગ. આપું હોય તે ભક્ષણ કરે, અવરણ તે કુખે મરે; એક નર-
 કની પીડા જેહ, મુખથી નવ કહેવાયે તેહ. કરે ગુરૂ કેરી હત્યાય, અખળા પતિને પાડે
 કાય; ફરે ગરબવંતિ જે નાર, નહિ પામે તે નરકે હાર. ભાગ્યેજા કરિને જોર, જા-
 ત્રામા જે થાય ચોર; વિપ્રજન ત્યાં રાખે ખાર, (વખ ધણીમેઠે વરનાર, અધાર એવાં
 કરશે પાપ, સાથે નરકે જશે આપ; થાય વિશ્વી વરસજ ચાર, ત્યાં સુધીનો ખાએ
 ચાર; નરક ધણું મેહોરેરૂં સાર; ભેજન ચાર તણે વીસ્તાર; શીતે લોહા તણી ચો-
 પાસ, ત્રીસ થડી એનો ત્યાં વાસ; ખેતર તણા ધીખે અંગાર વીધ વીધ મારે મોટા
 ચાર; બમણું તો કાયાને કહ, એવાજે એકવસને સપ્ત; કરે પાપને અતે અ્યાંહ. નવ
 સમજુ મુકતી માંહ, વળી તમોને દીધા કોણ, ધરમજ મુખથી બોલ્યા બોલ; નહીં મુક
 હું મારો ધરમ, લક્ષ ભેજનછે અદ્વીથી બ્રહ્મ; પુણું જઈ બ્રહ્માને વાન, સાચી વાત
 કહું સાક્ષાત દોહરા-ધરમ વાહન પર ચડયા, અગ્ન્યા અ્યાંછે બ્રહ્મ; શોભા કે નવ
 કહિ શકે, સકળ મુખનું ધામ, રાજ દેરા કોને નહીં, મોદમ મધે મુળ; ભયે બ્રહ્મ
 તણું; સુખસાગર લખતુજ. ફરે દેવ અસાધના, નારક વીણા વાચ; કોટી છળા કહે
 કવી, શોભા નવ વરણાય. નહીં સતને દીન ત્યાં, નહીં પાવક પાવેઈ; અમરતા
 જોધો વહે, ભાવ ધણે બ્રહ્મચેરા. રચના સર્વે પ્રજાત કી, કરે ધરમારમ કામ; અતુર
 પ્રથમ ચીંતામણી, લેતા નીરમજ નામ છે ધરમરાય વ્યામે કહી, ફરી લેવ સમરથ; બ્રહ્મ,
 કહે કેમ આવીયા અમ આજળ કહો અર્થ. આસને સિદ્ધિ અમળ; અહીં આપ્યાસે
 કાજ; તે વિસ્તારી કહો મને, ધરમાર મને લાજ; અમર કહે જો કહું મને અપિએજ

અમે દીધાં છે ઈંદ્રને, મુખથી સત્યજ્ઞ બોલ, પ્રાણ કરી બ્રહ્મા કહે, કહેને વંણુ વનિક;
મુજથી થાએ તો કંઈ, સત્ય વચનને ટેક. મુક્તિ પામે માનવી, વણુ કુલિંગ પ બ્રહ્મ;
તે અહારાબ કહે મુને.તો તે રહે અમ લાજ-મુક્તિ પુરી તો કંઈ, દીક બતાવો કામ,
એ ઉતર આપો તમે, થાય અમારું કામ.

એપાક-મહે બ્રહ્મ સાંજાજને ધરત, તમે તો પુછ્યો મોટો મર્મ; ને તો મુજથી નવ
ફેવાય, એ મારમ નવ મારે ત્યાંચ, સદાવરત સંતો ખેસાર, દાન ન ચુકે તિરથપાર,
જ્યા અડસક તીરથ જઈ, કરે પ્રજાસણા પ્રયત્ની તેહ; રચાવે ધીંગી ધરમરાજાય, કનક
ચક્રી ભેળો નીજ કામ. પોમે ઇશ્વર કરીને વરત, ઇચ્છા ભોજન ઝાઝા દાન દગલા
ધોટી સવચ્છી કામ, કનક તણાં ઉપર દક્ષણાય; પાંચ પરવણી પ જે પ્રિત. ગયા બ્રહ્મ
કરે શુભ રિત. કરી નવાણુ બરાએ નીર; કરે વિશામો તેને તીંગ; મુકે જોરત્ય અરચ્યા
કામ, પરમારથ એવાં બહુ કામ. પતી વરત પાળે જે વરત, માતા પિતાની સેવા કરત;
અતીથીને આપે અન અહાર, પાળે શાસ્ત્ર સકળ વિચાર. ભસામણુ વીંધા બલુલે
સાર, કહી કથા મુણે નિરમાર; કોને આપ્યા વીણુ નવ ખાચ, નિરમુખ કો અચક નવ
ભય. બરવાત ઉપર નહી મન, મયપાનથી રહે પાવન; પ્રાણજી ૫૨ ભક્તિજ અનંત.
નિલનિત સેવ સાધુ સંત, પુણે પીપળ પુણે કાચ, ધરમવરતમાં નવ મહે નાય, પુસ્તક
લખાવી આપે દાન; મોટમ નવ રાખે મન માન. રણસંગામે પુરો સુર પુન્ય કામમાં
રહે ભરપુર એ સત્યથી એસરશે જઈ, નારાયણ ઉપર બહુ નેહ. યાસે તુળશી કેરાં
પ્રજા, છુપ્યા જનને આપે ભક્ષા; કુટુંબ સહોદરનો વહે ભાર. કરે તેવા બ્રહ્મ સુમન
દાર. એવાને જ વ્રત્ય થાય, દુત અમારા લેવા ભય; પ્રિત કરી હું રાખું પાસ; મુજ
આયુષ મુખી મુખવાસ. આ વિગત તે મારી હોય, મુક્તિ તે નવ બાણું સાચ; આપી
કેક થાય એસીયાળ, વિષ્ણુ ભેડે બઉ દાસ, અહીથી દશ જોગન છે દુર, પાંચે
પુન્ય પરમારથ પુર; એહીપેરે કહી બ્રહ્માય, જવ પોને તથ્યારજ થાય.

દોહરા-વહન વધમ્મને કર્યું, પોને પ્રોટી કાય, વધભવ વિરળું લોકનો, શોભા કહી
નવ ભય. ઉપમા આપી નવ શત્રુ; અહકી લીસા સાર; બ્રહ્માએ સરજી નથી, અલખ
અપરંપાર; મણતા આવતી કરે, મેઘ નીર તોળાય; ખમ તારા જે કો નભે, વમેકુડે
જરણાય. એકો નર અવનિ વિશે, નથી જણ્યો કોઈ કામ; બ્રહ્મ બણે મેદના, મપવા
મુણુ પ્રજા માયરજામદીક રવખે નહી, વધકુંઠની શોભાય; કોટી બલ જઈ પડયા,
કોટી ઈંદ્રાય, બ્રહ્મા સ્તુતિ જઈને કરે, મેહેર કરો દીન દાન; વાર દ્રષ્ટિએ કરી, અદ્ધમાં
કીંધાં માન. ધાત્તા કહે ધરણી પતી, દુરજામ મારી દેહ; જીજ્ઞાસન મુજને કહે, શુભ
જાત્રુ સંદેહ. ક્રત્યુ ભેડે માનવી તે કેમ પામે પાર. મુક્તિનો મારગ કશે, તે ચાંતા
મુજ સાર. રૂરી જઈ નવ અવતરે, છૂંદે મરભજ વાસ; માંડી મહે છો મુજને, હું પ્રહ્મ
તમ દાસ. એપાક-બ્રહ્મા વિષ્ણુ રૂદ્રજ નામ, કરે તેહ સર્વશત્રુ કામ; સર્વથિ સવ-

ળી થતાં તુલ્ય; પ્રતિ પલ્લવુ તો કરતા હું; તમે તે વાતજ સત્ય, અગીયારશ જે કરશે ત્રત, પ્યાર માસ કેરિ ચૌધીય જુજવાં ફળ તેનાં આ દીશ; નીરજન અગીયારસ જે સાર, સડિયી ઊતમ તેને ધાર; મરે અહાર હશમી ફળવાન; દાહથીએ આપે દાન. અગીયારશ કેરો અપવાસ, ભગત કરવું બારે માસ. લઈદીક્ષા બ્રહ્મચારી રહે, વિષ્ણુ વિષ્ણુ મુખથી કહે; એનો કરશે જેલ ત્રત, મુખથી બોલે નહી અસત્ય વડ પીપળને પુલે જેલ, અડકો તુલસી ઉપર નેહ. બ્રાહ્મણ ઉપર ભકિત સાર, નીચા ઠાની નહા મન ધાર; વૈસ્નવ ડેર પાળે કરમ, પુષ્પ બારે નીત નીત બ્રહ્મ, ભગવત ગીતા ને રસજ્ઞાન, કથા સાંભળે રાખી માન; નવાણુ સમરાવે બહુ સાર. કાશીસંઘ કહાડે નીરધાર. ત્રિવેણીમાં સમાપે દેહ, નારાયણ ઉપર બહુ નેહ; કાશી મુતિ કૃષ્ણ મામ, સદા વસે છે જ્યાં શ્રી રામ. બેણુ પરમી માત સમાન, લેહ શાસનીમનો આણુ, હોય કવિચર કેરૂં રૂપ, અથવા હોયે બારે ભુપ. બારે પરમારય કરતાં જેલ, સ્વર્ગ વિશે સંચરશે તેલ; યુરને ઇશ્વર રૂપે બેય. કેડ લેનારિનો ઘેય; શક્તીગરામને તીલક ભાત્ર. પ્રાણી ઉપર રાખે બહાલ; રહે રૂદેન; સ્મરતાં રામ, તે નર આવે આણુ કમ્પ વડું નમરી જુગનેએય, બારે પદ તેનુદોય; જીવ ટળીને શીવજ ચાય, નેત્રે બાણેશંકર રાય, કોત્ર કીરિ મેં તો તમ સાથ; પણ મુકિત તો શંકર હાથ; શીવ લોકે બહુ હું નીરાને અદીંયાં રહે તુલ્ય.

દોહરા-વર્ષમાને વાહન કરયું, દેવ તણો જે દેવ; કેલાસે તે પરચરથો. સદ્યુર કરવા સેવ, લાખ ધક્કી વડુંથી. શોભા અપરંપાર; વડુંબુડું પદ વેલકુંઠમાં સંઘળી શોભા સાર, વરણી શકાયે નહી કહી, વીંધું કેરો વાસ; તેથી શોભા શીવ તણી, કોઝીયા કંઠલાસ જતુની, બધા જગની, થયા રૂપજ માણુ; અરધાંગે આપે સહિ, ક-રૂણા નિધ કલ્યાણ. પાર પ્રીતે નહી તેડનો સડિયી પેદેલી એલ; સૃષ્ટિમાં વ્યાપી રહિ, એમ કારીક જે દેહ. ખદ અધ બોગી જુવે, બ્રહ્મમીતા અતુપમ, તે જન એને ઓળખે, શક્તિ કેરૂં રૂપ. ઓની કેડે કૃષ્ણે રાધા માધરસાવ; પુદ્ગરૂપ ખસ્યા નથી નિંદર રૂપે સ્વામ. બુધરૂપે એ બાળકા, વિવેક રૂપે બોલ; લખમીરૂપે લાકડી બુધ્યા રૂપ અનોલ, કા કહે સરૂદી નર યરી, કોઈ કહે છે નાર; એક તણુ એ બે થયા, સર જાણે સંસાર; બગાડરને લખથી, ઘડળ લીધી ભરપુર; બણે જુગતેયથી શિવ શક્તિનું નુર. પ્રથમ જળાધારી કરી, બેસાડયું છે લીંચ; અકળ પ્રતિ કો તવ કળે. આખ શક્તિનો રંજ. કલ્યાણરૂપ કૃષ્ણા નીધી, કલ્યાણરૂપ નીવાસ; કલ્યાણુ કરતિ જગતનું, કલ્યાણુ રૂપ કલ્યાસ. શીવ સાનીવે સંપરચ; પુરોહતમ ધાવનનામે કોટી જન્મનાં બગેજ અચનાવન. એ બેમાં અંતર નહી, શાસ સોધના સાથ, અરસપરસ તે અધીપતી, બ્રહ્માદિકના નાથ. હરિહરમાં અંતર નહી, સદા રહે મનમાં; કોટી કલ્પ બ્રહ્માદિકના નાવ હરીહરમાં અંતર નહી, સદા રહે મનમાં; કોટી કલ્પ

બ્રહ્મતણા, તે નર સ્વર્ગે જાય. પરમેશ્વર પોંચ્યા નહિ, આદીય પુરુષ છે એ; શોભદ્રષ્ટ સડિને જીવે. સત્ય રૂપનો છે, પરશોતમ તો આવીયા ભોમીના પુર જાગ્ય; હરશનથી કુખ તો ટળ્યાં. થઈ પવિત્ર ભ્રમ. કામ કર્યો કરૂણા નીધિ સાખવળા શીર લકુ મંચ થકી હાજર કરે, પ્રતિ ઉતરે થણ દેઉ, વિષ્ણુ વળતુ ત્યાં વટે, સંદેહ મનમાં થાય કૃપા થકી નિર્ણય કરે; કયાળ શંકર રાય, અર્જુનસનાતી છુટે, વળી નરકથી નેટ; શીવપુજન પામે સદા, પુનરજનમના પેટ. ઉન્નિદ્રલોકમાં કો વસે વસે કોઈ મુરધાન; કોઈ રહે રવીચંદ્રમાં, કોઈ બ્રહ્મા કામ; કો વીષ્ણુ કે શીવપુરી, જેને જેવું પુન્ય, દેવ થણ તે ભોમર, નિમિષ માત્ર નહીં તુન્ય.

ભોપાઈ-શીવ કહે મુણ્ણે ઓ નાથ; જમબ્રહ્માંડ તમારે હાથ; પાળક પોળક છે જી તમે, અધિકાર કરે તે અમો, નિગુણ થકી જે ઊપજે તન. શુભ વાતે વખ સદામન, સમજ ભરમાપાળો આપ; સંસારીકની શીવના છાપ. તોપણ રૂડો કહે છે સરવ, બ્રહ્મતણું રાખુ છું પરવ; તપ રૂળદાતા મારે નામ, કપટ તણું નહીં મનમાં કામ. મુજને કહે તે ભોળો જીવ; મદાપુરુષ ભોળીતું રૂપમાટે કહું તે પરજે મન, વિષ્ણુ રૂપ સદાપાવન. તપ કરી જે સાથે ઇરા, તેને આવે આમ દીશ; વળી મંજના શેવે નીર તે તો આવે આ મંદિર, નીતે નરમદા નીરખે નાર. તેજ ન આવે આણે શીર, દેહપર જન કરશે પ્રાગ, પરનીંદાનો કરશે ત્યામ. પુજે કંકણને કેહાર, જઈ મશુરામાં આપે દાન; વિધવિધ વધજવળે જઈ હાક, તે પામે શીવનો હરભાર, ગોદાવરી નીર સેવે સાર; તોળે કમક દેહ નિરધાર, કંચનમેરૂં નરે પ્રમાણુ દેવ પાત્રને આપે દાન વિવિધ વધલ દે નિરધાર, શંખ ચક્ર તે પુજે સાર; કાશી કરવત ધારે શીશ, તે પામે કસલાશી દીશ. શીવ રાત્રી જે પાળે પ્રીત, દેહ શુદ્ધ થાયે ખચિત; સોમવાર પરદોળેપુર શીવપદ તેથી નહીં દુર. પંચ આસ કાડીને જમે, ગુણુ ગોવિંદના મનમાં જમે, અથા નેક નીત આપે ગાય, તે નર કઈલાસે જાય, શકિત સેવના રાખે સાર તે નવ ઉતરે ભવને પાર; કળસ પ્રાણી શું હેતજ દાસ, તે નર તો પામે કેલાસ. શુક્લ તીરથમાં પાડે શરીર- કરે વળી જે અકસક તીરથ; આવ શકિતનું પરશે ધ્યાન, તેમ રીઝશે કઈલાસ નિદાન.

દોહરા-હરી કહે તમે હર મહી; વાતજ તે મહા મહ્ય; ખીજ સુખ છે કિયુ સિદ્ધ હરશન સમતુલ્ય. ડાંધાં પાપ હોયે વણાં, નહીં તીરથવરત એક, કયાદાન સમજે નહીં નહીં સત્ય વિવેક, પાપે પેટ ભરી રહે, પ્રપંચ અહંકા બેહ; એવો જીવ કેમ શીવ થશે, વાંછી મ્હો નીવે; હરી હરને નહિ એળખે, ભણે નહીં પ્રસાધ; સાર સ્વપ્ને નવ ભે- મળ પેખના કાળ, તે નર દેહ ત્રણુ ટળે, ટળે નામ નર નેટ, ભળે તેજમાં તેજ જે, પુ- નરમાં આવે પેટ. શીવ કહે સાચું કહું, આણી અહંકુ હેત; અતી વેગળું આપથી વતન ગુણુ સંકેત. ઉપજી સરવે જે થકી, જેમાં સરવ સમાય; ભળે જઈને શીવમ્

તેના કહું ઉપાય, પ્રગટ થાય. જીવનકલે, લહે રામનું નામ, શોભદ્રષ્ટ કેમે સહિ
 જોયે એકજ પ્રજા. અરસપરજ મણિ નહી, મારૂં તારૂં ખેડ; કું ને તું હોતો નથી
 સરાંત નદિ મન બેઠ, નરનારી પદતરે. તે નવ પ્રીતિ પાર; મુખ દુખમાં સમજ
 નહી. વધજ કે વેપાર. નાચુ દાંડણું રહે નહિ. ઈંદ્રી મુણ અનેક; મારૂં કે મોકું નહી
 વિષ્ણુએ વિવેક જે નરન રચ્યે નહી, સાચે બુદ્ધે ખેડ; રીડે કે બીજ નહી, આનંદ
 રૂપી અનેક. પંખી પશુને માનવી, જાડપાતને આખાંતર આપે વહે; જપી સહિ
 હથેર બપ એવી દેહ બધારે પડે, ઉતમ અવની માંડ; મળે તેજમાં તે જઈ જીવ
 ફીટી શીવ થાય.

ચોપાઈ-વળી કહું બીજે ઉપાય, જીવ ફીટીને શીવ થાય, જીવપડે સરૂપીમેભર
 સાચુ વરત પડે જે નાર; અવનહું મનથા દેહમાંય, છાંચી વાત થકો મુખ થાય;
 સાચે મુત્તાં ઉડતાં સાચ, સરૂપી સધળી કેમે સાચ. આપ રવાનય કારણુ તેહ, બુદ્ધ
 જન નર લોભે જેહ; ભુટી નહી કાંઈ આસે રીત, બુદ્ધ સંગ કરે નહી પ્રાંત; બુદ્ધ ઉ-
 દયમ પામે અન. બુદ્ધ જન ઉપર નહી મન; પડે તીરથ ઉપર દેહ. જીવટળી શીવ
 થાયે તેહ. વળી કહું બીજે એ ઠામ, મુક્તિ પદછે જેતું નામ; પચાસ પ્રખી ઠાકી
 સંસાર કારી તેમાં નહી નીરધાર. પંચજ કારી તે કહેવાય, ત્યાં મુખી જળ ઉંચુ
 બચ, તણુ લોકનો પ્રવચ થાય, જળ કારી પાસે નવ બચ, જલ્લા પણુ નવ બણે
 બેઠ, વખાણુજ માનજ ભણે વેદ; મારે સત્ય પુરીમાં સાર. અવતરશે કારી નીરધાર
 એકાદશીમાં દહવત ઘણુ નીખાણુ કરજું શું તે તણું, જમતા દુનો સધળે બચ, અ-
 જલ નહી એ કારીમાંય, માહ પાપી કારીમાં પડે, જમ દુતો તેન નહી અડે, તેકમે
 તે શંવનો શ્રાપ, ધરતી માંડયાથી લાગે પાપ, કાણુ માત્ર જે એ પુન્ય, જલ્લાં ભો-
 અવશે નહી નુન્ય. પલક માત્ર કરે એ પાપ, કોટી નરક તો છુટે આપ. કોટી કરમ કરીને
 બચ પમ ધરતામાં પાવન થાય. પડે દેહ જઈ ત્યાંય, મણી કરણીકાના મહી માય, વહે
 કાંતમાં તારીકા મંત્ર, જે વાર તણુ શીવનો જન. દેહ પાપ તે કામે બચ જીવ ધડીમાં
 શીવજ થાય; સદેહ નહી એ વાતે સાર, મુક્તિ પદ છે એ નીરધાર; કારી સાથ મુ-
 ક્તિ નવ હોય. શીવ પુરાણુ કારી ખંડ એય, શોભ દ્રષ્ટિએ મુણને વાત શીવ શહે
 ચાનો સાક્ષાત, દેહ માનવિ દેહજ થાય, બીજે નહી એકે ઉપાય; મણી કરણીકા પાસે
 બેઠ, મરણુ વેદના ખાસ તેહ.

દોહરા-ત્યારે વિષ્ણુ બોલીયા, એ શું કહું શીવસચ; મુક્તિ મારગતપે કહે જ-
 મપુર ખાલી થાય. વળી કશીને દર કહે; કરો મ્મિ પન ગેર; અવંતા પાવન મણી
 વળતાં જનનો ચોર. ચોપાઈ-શીવજ એ વાતજ કીધ, વિષ્ણુ એ તવ આજ્ઞા વીધ;
 વેળાને કીધ વાદન, આજ્ઞા ચોતાને એવન. શીવજ મુખથી મુણુ બેઠ, આજ્ઞા
 જણને કહું તેહ; પાળી પરસ્પર કરી પ્રણામ આજ્ઞા. પેવાકેરે પામ. શું મુખથી

મોંઘી પ્રજા; મનમાં અફકુ દુઃખ્યા ધરમ; આળ્યો પોતા કેરે વાલ; વારે ચુર નાવકની પાસે. કીધા મુકિત મારગસહ, મણી કરણી કાશી કોહર; પદસલા મરી દરખ્યા મન, આળ્યો પોતે ઈદ્રાસન. જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું તે જોહ, વોકમને સમબંધ્યું તેહ; દેહ અંત કાશીમાં થાળ્યે; તે નર મુકિત પામે રાય. દોહરો-વહકુટે શોભા ધણી; સુણી જ્યારે વાત; કરએડી ઉભે રરથો. સાંભળજે અમ તાત; અંપરાધી પાપી ધણી; દેવ આળ્યો દુખ, રાંછ કરીને રીઝાળો, ભાગી ભારે ભુખ-દુખ ભાંગન કહે છે મુને. માનવ સંધળા જોહ, ઈદ્ર મુત કહેવાઉં તો અચરજ શું છે તેહ, કરમે જશ તે માહરે, અતળીબળ હું આપ; પુન્ય પહારય ભાગ્યું, આપ ચરણ પ્રતાપ. ચોપઇ-હું આળ્યો જ્યારે તમ કામ, સદા લક્ષ કીધાં અમ કામ, ધરમ કને જાળ્યો એક વાર, મુજ સદેહનો લાંબો પાર. ભાભારામ તણી જે કાય, અંતજ તેનો કયારે થાય. આવરહા તેમ હોય જોહ મુજને આનિ કહેને તેહ, વચન બંધજ તેથી જાય, મયા જ્યાંહાં છે ધરમજ રાય, પુછી વાત પઠાંતર સીદ, ત્રીમુણ રૂપથી પારજ લીધ, કહિ વિક્રમ રાજને વાત, આજ યકી તો દીન છે સત, અગીયારસ નીરમજ દિન જોહ, પહોર દિવસમાં પડશે દેહ; હંડવત બહુ પેરે મહા કીધ. વચન દેવનું શીરપર લીધ, બાવન વીર તણો જે વાર, વાયુરૂપ થયો બડધીર. રાયે મીઠ્યાં નેત્રજ સાર દિડી ઉજળણી નીરધાર, અચરજ સરખુ એયું જેમ આળ્યો ઘેર રહ્યો છે તેમ. પંચામરત પુન્યા હરસીધ, આ સામગ્રી નવ નિધ, ઘંટા ધુધરને આરતી, ભારે ભોગ ભર્યો ભારથી. દેહ પ્રદક્ષણા આળ્યો ઘેર, કીધી પ્રજ્ઞાને શી પેર, જંબે કયારે વાહાણું વાય, રાજને નવ દરખજ માય.

દોહરા-કેરે છવ શીર ઉપરે, અધીપત જોડિ આપ, વરણ અદારે સુખમાં, પુન્ય તણો પરતાપ, સુખપાલજ ત્યાં મોકલી, ભાભા કેરે ઘેર; ચાલો તેડે રાયજ, પ્રિત ધરી બહુ પેર. ભાભારામે કહાવીયું મળવા કેરો ભાવ; મંદ જતી છે મોહરી; તણ દીધી છે તાવ. ગાત સહુ સીતજ થયા નહી ઉઠ્યાની આય; માન મહાર તપ ધણું, મહીપત કેમ મળાય અભાગીએ હું અવતરયો, ત્યારે જાળ્યો દીન અંતરમાં અવની પતિ, કેમ મળે દરશન પ્રાછ સેવક સંચરયા, કહ્યો રાયને આંક; ઉઠ્યો નહી એ યકી, વરસતણો શો વાંક. અસ્વારી વળતીં કરી મુકી સતે કામ; મંદિર આળ્યો મહીપતી, મળીયા ભાભારામ, દુનીયા દેખે કારમું, અજસંભવ શી વાત; જોવા ભાભારામને, આળ્યો ભુપ પ્રતાપ મહીપત જાવા મેઢની, આવી કામોકામ; હું જ જણી છાની કરે, રાજ ભાભારામ કુસળતા પુછી ધણી સીથ ફેરવે હાથ; ખજર કહેને તમ તણિ જોલો આરી સાથ, ભાભે મહે રાજ મુજો, આનંદ મારે અંબ; મોત આળ્યું છે દુહકું, હવે રાજમું રંજ; અવતાર મએ વળી, હવે મળી શી થાય; પશુ પંખી કે માનવી, વરજનીં જાશે કાય જેવી કરણી અહિ કસી, તેવો

મજશે પાર, કરણી તેવાં ફળદીએ. એ ધધર વહેવાર કહે રાત્ર સાડ થશે, કરશો માં ઉભા; જશ દિશે બહુ વિશમાં, કરશો તે શા માટ. દુખ આબ્યું છે દેહમાં, આગળ શીતળ થાય, સાડ યશે અવધી, ઉઠીએકા થાય, ભાભો કહે ભુલશે નહી, ચીતના ભેશે એન; સાંભળું દુઃકા રોગથી નમી મયાં છે નેન. કાને ઘાલુ આંખથી; સાંભળવાને સાદ; ધર મનન તો સાંભળું; નહી અન્ય કો નાદ. મનન તો ગાળે નહીં મેલન ભેડે ધાર; હાલક હુલક નગરમાં, હંશ ચલાવન હાર, ઉઠશે અંત અધીપતી લહુ ન ભેતા વાર; પ્રસ્થાને પદમચક્રી, હંશ ચલાવન હાર, નેના નેટ નમી મયાં હયકું રહે નહીં ધર; હાલક હુલક હલુરવા, હંશચલાવન હાર દમ વાધો બહુ દેહમાં, અંજ ગણે તે કાર; જંબાળુ ત્રીલુ થયું, હંશ ચલાવનહાર, થઈ જીવને દાંતરી, ડળાત દીઠી ધાર; બંધ થયાં દારો સહુ, હંશચલાવનહાર, કંઈ વાયુને પીતએ, મળીયાં વણે સાર; અસ્વારી આપે કરી, હવે નહિ કંઈ વાર, હંશજ દલમરી થયો, લેખે ભેદ સામ; પાંચ દતાં તે પાંચમાં. ભળીમથો તે ભામ, પચીસમાં પચીસ ભળ્યા ભળ્યો એકમાં એક; પ્રતિ પ્રતિમમાં ભળી, વદ કરો ત્રિવેક લકડ કરીને એકડાં, કરે ઠાઠા સેલ; તાણી બાવન પાંસળાં, જેને જન કહે વકિલ ઠાઠ બનાવી પીજણિ, પડવું સાળે ધમ; લખ વેરી રહે વેગળા. સ્નેહી કેર નામ રૂધીર માંસને દાડકાં બાળ સળગી એહ, મળે મુતર મલ કાયમાં, દીશે એવી દેહ જડ રૂપે દેહ બળવી, ચેતન રૂપે હંશ, એ પંખી ઉડી મથો, રહે સડતે મસ, ભાભો કહે મુણ મહીપતી, એ વેળાં છે આજ; ધમ ભાગ્યા ખઈ રોગથી શું યાતે મહારાજ. લસમોવર શું લાજશે, મુણજે સ્વામી શરણ. તું તો નિસ્થે બળજે, માથે આબ્યું મરણ તું પણ એતિ ચાલજે, કરજે એતિ ધમ; ભાભો કહે મારે હવે, રામ રામ શ્રી રામ.

છપો—નારી તેતું નામ, કરે સ્વામીની શેવા. નારી તેતું નામ, કંપને બણે દેવા, નારી તેતું નામ, દુખ મુખ ધટતાં લહીયાં, નારી તેતું નામ, સ્વામીના અવ-
જુણ સહીઆ; વળી નારી જે નમી ચાલશે, નારી સફળ રૂળે રૂળે; જીવે ત્યારે જશ જીતાલ, અંતઃકરણ બેળી બળે, ચોપાઇ—રામાદેતને પેર નાર, તે આવી ત્યાં એણે ધર; નરનારીશું અઢકો નેહ, સત્ય પડ્યું છે તેતી દેહ. જળ મુકાયું સ્વામીને હાથ આવડું મારે તો તમ સાથ; આભજાને સમજ હુંય. છો દીન તો મરશે તુંય. સહ-
મનન કરવું સરવથી, જગ મુખ હવે એડું નથી; બળે કંઈ સાથે જે નાર, તેનામદિ માનો નહીં પાર, શામ પુરે સામજ એહ, સ્વરમ વિશે મુખ પામે તેહ; અપારપાપી દેવે કંઈ, સતી પ્રતાપે પામે પંચ પુરં પુન્યજ પામે નાર; રાત્રને ત્યાં લે અવતાર માટે સાંભળજે મુજપતી તુલકેડે થવાની સતિ, ભાભો કહે એતો છે પન્ય, પણમાને નહીં માડ મન; રહેડું અપરજી બહુ દેડ, એ કાળે અવતરડું પેર, કહે રાત્ર મુણ

ભાભારામ. મારું કર્યું કરને કામ; મુઠા માયા હવાં માર, પહોંચાડુ કાશાંએ કાર. મતી કરચીકા માહમા બેહ; દેવ ભુમીનાં પાડા દેહ; જન્મ મરણનો ફેરા ભય, જન્મ ટળીને શીવજ થાય સાધી કામ કરો સમરય; ધણું ખરચવા આપ્યું મરથ; મારા ઘરમાં આપ્યું ધરા મેહર ધણી મુજને જમદીશ. કરે પુન્ય લાઠ પરનો ગરથ; તેણે કાઠ સેરે નહીં અરથ; પૃથ્વી પત પીતાને કામ, પુત્ર પેરે છે પ્રભ તમામ; મુરખલોક નાં ભણે કાય. ભણે એને જ્ઞાનજ દેાય, વચન તણાં આશીરલ થાય, પન્ય સત્યવાદી વીકમરાય. પ્રીછી એવી સધળી પેર. રાજા આળ્યો પોને ધેર; મુલ સાંદણી નીજની શાર, એ જ્ઞેજન અપ ધડીએ ધાર. પંખી પેઠે ઉડે બેહ, મનવાંછીત દેવાંશી દેહ. ધડીએ જ્ઞેજન એ આર, સવા પહોરમાં ફરી તઢયાર ધણિ હેમની મેહોરો મરી, આહથો હઠએ હેતજ ધરી, ભાભે પુન્ય કર્યું અપાર, ધન્ય હુંડાળ્યું અદળક સાર. વહેંચી સહુને આપ્યો ભાગ, લીધો બહુ લાભેણી ભાગ, જેટ પુત્રને તેડ્યો સાથ. રામ દે નીજ મી સંજ.ય. ભાભારામ ચોથો રાય. બેઠું શુકનને પંથે ભય; કાશીમાં પહોંચ્યાં છે જ્યાં. મરણ દુઃક આળ્યું તાંહ. ભાભો મુતો છે સેન્યાય જેવી શબ્દજ ત્યાંતો થાય; પુષ્પતણી પ્રદી તાં થઈ ભણે કાયા સ્વરએ મઠ; કરે સહુ ત્યાં કુળની રિતે, પુર ભાભામા પુરણ પ્રીત; ખટ કમને સંધ્યા રનાન સુપાત્ર કરમાં દેછે દાન. ત્રિવંધ તાપતો ટળીયા સાર, અધના આથ બન્યા નીરધાર; નારયણશું ધરિને નેહ દેવરપતો મુઠાંએ દેહ. મથો હંશ કળીને જ્યાંહ, અંતરીક્ષ વેણ થયાંછે ત્યાંહ; વધશે તારો રૂઠો વંશ, ચરો એહ દેવતાઈ અંશ. વચન એહ મારું નીરધાર. જુગમાં નામ રહેશે સાર; એક વધરા પેઠીએ પુત્ર, અવતરશે સતવાદી મુત. ઉઠણી નમરીને કામ ઉત્પલ થારો ભાભારામ પુલકે તે થઈને દેવ, સકળલોક સહુ કરશે શૈવ; ભડપણ જેવી શબ્દજ તેહ. શુદ્ધ થયો ભાભાનો દેહ માણત્યામ થયો જે વાર, થઈ સર્વ રા- માદે નાર. પુત્ર સંચિયું બના કરાધ, ટળીયા જન્મ તણાં અપરાધ; જન્મ મરણનો ટળીયા ફેર, મુક્તિ પામ્યો એની પેર; સહુ કરશે અધિપત અવતાર, એવા દેવાંશી હાતાર; પંચ માસ પુરણ થઈ પેર, ફરી ભ્રા આળ્યો પેર. રૂઠો રાય અવતરીયો અંસ, આજ મુખી પુલએ વરા; વીકમ કેરું રહેશે નામ. પુલશે બહુ ભાભારામ. મન પન ઉજ્જેણીએ ગામ, પન પન કણ્ણી ભાભારામ; પન પન અવતરીયો જેવંશ મુખ્ય પહારય પામ્યો અંશ, કહે પુતળી મનહુલ્લાસ, ભોજરાયને કાળીદાસ; સંસ્કૃત વિદ્યાએ છે શામ. પુન્ય પહારય કેરું પાત્ર, જેવી બુદ્ધિ કરીને કિંધ, નીરમતી વાતતો થાયે સીદ; પરદુષ્ણ મંજન વિકમરાય, તે ઉપર આ કથા જણાય, અભણ નરને છે ઉપદેશ, ભણીતાને પ્રેમે પ્રવેશ; પંડીત જનની એક પ્રીત, રાજલોક તણી છે રીત, બેગી જનને આવે ભેજ, ભોગી જનને વૈભવ ભોમ; કાતાનુ મન થાય પ્રસન્ન, શુભ તણું કાઝે બહુ માન. પાપી માણસને મનઝાળ, અકમીને ને મન આળ, કુખિયા

માયુતને તો હંદ, પાખડીને મન પાખડીવેક જનને નિદાય, અજણને તો છે નિંદાય. અનુર નરનેકે અરિય; પુન્યવંતા એક પવિત્રદોહરા-કહે પુતળી પ્રેમથી, વાઝ બોજ તપાસ સંસ્કૃત ભાષા માંડ તે. કીધું કાળીદાસ. કહે પુતળી બોજમુખ્ય. એવા થાએ વીર; વેણુજ પાળે આપતું ધર્મવંત પર પીર. કરે પરાક્રમ જેકવાંધરસિંહાસન પાય, દાન કરે એ સાંભળી, સરવે પ્રાશિત બન્યુએમ કહીને પુતળા, ઉઠી મઠ આકાશ; એક કથા પુરણ ચાઈ. કહે કવી શ્રામળદાસ; મરણીપત ચવણ અરી, વડ હું શીરપાપ; એતાજન સહુ બોસાએ, જય જય થાં રણછોડ.

વારતા ૨૦ મી વૈજાઢની.

સમારાજ નામની વીસમી પુતળી બોલે છે તે વારતા રાજા બોજ સાંભળે છે.

શ્રી બલેશાય નમઃ થેપાઈ-શ્રી મુખ આરાધુ સરસ્વતી, મયા કરે આપોશુભ નતિ; કંઠણા વરસ રસનાએ કરે; બાળા બલી બાંહે ધરે કંઠ ગ્રંથ રાખોજલાભ; કરે આરાધન તેણે કાજ, સરસ્વતી જેને મુખ વશી; વળતી તેને ઉજમત કસી; અણમાત કપાથી આપ. પડિત થાય તે તુજ પ્રાપ, ગ્રંથ અધુરો જે રહી જશે, તો માવ દરશનત થશે. ત્રણ વરા જેમ વાયુ તણે, તારે બરસે કવિ તે બળે; તનય ક્રિયા કરે તાહરી, તે તો લાંજ રહેશે માહરી. વસનાહની જોડી ખાત, સન્મુખ સાંચુ જે સાક્ષીત; આપો પુર્વ તુરંગ એનેક, અકલિયણી તું છે એક. જગત પાવની શ્રી બુમદિસ, આહ ઉમીયા પત શ્રી તું ઈશ, બોળો નામ ભવાની મુખ; રાજેશી દીવ્ય સ્વરૂપ.

દોહરા-શ્રી બોજ ભુપત બસી, શ્રી મારાવર ધાય, શ્રીપત સેવક સત્ય એ શ્રી નિર્મળ શુભ નામ, આદ્યુ આસન અનન્દ, મરણિ ધ્યુ ત્યાંક, શભા સરવ શેભા રહી; મદિપત બેઠા માંક પડિતને તો પુછીયું, લીધું લાખેણુ લમન; મહુરત વેળા મનશું, મહીપત મનમાં મજન, બોજન શુભ બેલી ભાતનાં, પુર પોખ્યું પ્રમાણ; સુધા-વદાન સરણીયા, જશ જગ માહે, બળ બાહ્યું બહુ મનાવિયા, ભરયા ભાટ ભાત ભાત; ભુપતદાન ધણાં કર્યા અધિપતીએ જિજ્ઞાસ. પાંચ પ્રદક્ષણા કરી, પ્રીતે ધરિને પાય, હાં હાં હું કરો કથા, માં માં રેહો રાય. સખા રંજની બાલીયાં, પુતળી આલી પ્રીત; એ આસન બિકમ તણુ, કરણ જેની રીત. દાતા દીનદરિયા સખો મુખમરજો અલીર; દનક દેપણું કરણ વરતા, લીધે લીધે વીર; દરસીદ દેહુરી એહને, જેને માથે ક્રહ પુત કરે પરમારણી, ભવ ની ભુમદિસ; રંજ હંદ હરિ છત્ર ધ્યુ, અલખત આલી અપાર, અદુરણી બરણી કરી, સંજગે રાજેશી સાર, મહુ મહિષ સંલેખમાં, સામરણે રહું સંચ; મુદી માહે મુકડી, રાજ રાખજી સંચ.

ચોપાઈ—વરઠે યેજી એડી બે પાણ, વનિતાકહેલું તેક વખણ; ભરતખંડ તણે
તે ભુખ, ભગર ઉજળી અતિ અનુપ. બુણ લગણ શુભ સોખા વણી. જેવી હોય
પડ લાંબા તણિ, વરણાવરણી બધાં વિવિધ વિવેક, એક એકથી અપીમાં એક અ-
ધીક તેમ અરજુનજાત હોય, છતિ ન શકે તેને કોઈ; મૈત્રી સીંહાશન નામે અમરસ
સંસ્કૃત તાન, સુધીર્ગત રડાં આજે માન; જાડ સહુએ સજામાં કાઢે, ત્યાં આવ્યો ભુ-
ખમંત જાટ. સહાવીથી ખરોલે ખ્યાલ જડુ તામ વેલું વૈતાળ. દેવ શરીળો દીસે રૂપ,
અણે ભાટકે બીજે ભુખ; વહીયો તેણે મુખ આશીરવાદ. અતિ રાખ ખખે ઉત્તર;
મહિષત્રિ આખો અઠો માલ, વીકળે ચોસાચો વેગળ. દેવતાઈ કો દીસો રૂપ, મોહ
પાખે નમરંગો ભુખ. કાલો પેસો વિક્રમ દોષ, એજો ભાટ ન દીકો કોય; શુભ લગણ
નાશ્યણું હિપર અતિ નેહ.

દોહરા—કહે બોળ મુણ ભામની; ભાટને કહે છે ભુખ પ્રકિડ શું પ્રાકમ કરસું રડુ
કહે કેમ રૂપ. ભાગ પુરૂષ પણ બચકો; અકલ પડે અનુપ; માનવી કહે કેમ મુખથી
બીખારી તે ભુખ, કોનો પુત્ર કયાં અવતરયો કોણ અધીપતી અંશ; વપુ ત્રિદાસ વિનય
કશે, વાડ કહેને વંશકેતો પડિત પ્રાકરથી, કેવા અધીપત માન; કેવે પ્રકારે આવીએ
લીધ દીધ શા દાન, કહે શો તે માગણ કોનો કહે સીંહીલા હોયે તે અવતરયો કયાંદાં,
જનુની જનક ગુણ બેય.

ચોપાઈ—કહે ભામનિ સાંભળ નરનાય, કહું વાત એડી બે દાયા; હોંશ મારે ક-
હો છે યણિ. કહું ઉત્પત વજ્રતાળજ તણિ. પચાસ કોટી પ્રધીનું પીક, તેમાં દેહ
સ્થળ કે કિંક; ભાતખંડ તે ભારે ભોમ, કરન સત્ર જંધાણી વ્યાપ કોનો દેશ મુંઢર
કરમો, તે લંકાવડની હારનો; માનવ મહીમા બણે મરમ, ધરતિ માંહે ધણેરો ધર્મ.
શ્રીમંત લોક મુખી વહુજન, નીર્મળ નરનારિયાં મન; ગુણછર ગુણ સામર શુભ
ગામ, ભાટભીમ એક નીર્મળ નામ. ઉમયાદ ધેરનારી સતી, રડી કર્મની રેખારતી,
સતી શીરોમણ સાદન રૂપ, અતી નીર્મળ ને નાર અનુપ. દોસને દુનીયાં વેળવ
વણે, દોષ દીસે છે નામજ તણે; માગ નામ તેલાયે ધન, મામળ જાત પણ મહીપત
મન. કોટી જ્વજ કહેવાયે નામ, દેશપતિયાં આવે દામ; વશ વરતે માનવ તે દેવ,
કરે નામ સરીખ સેવ, મુંઢરીઓ પચુ દાતા બેય. કળા કળી શકે નહિ કોય; યજ્ઞ
સીધ સ્મરથી મુત્ર, પતીવ્રતા પો નહી પુત્ર. વપુએ તેને મોટો નેહ, દાવાદળ જેવો
દુખ દેહ; કળતા એક પડે નહી કશી બાધો આવી તપુએ વધી. શામા ધેર શીરો-
મણ સતી, પ્રેમદા કહે સાંભળરે પતી; શીવ સેવતાં વારે સુત. પ્રભુ પ્રતાપે પામે
પુત્ર વિના ધરસુતનું મુખ, પુત્ર વીના કેમ ભારે ભુખ. પુત્ર વીના તો આધ કાણ
કરે, પુત્ર વીના પીડ કોણુજ ધરે; પુત્ર વીના કો મુખ નવ બેય, શુકન નવ લે મરણ
કેય. વાંઝીયા ખારે એ મરણ વડુ, પુત્ર વીના છૂટીત જડ પડયું; પુત્ર વીના અ-

છાત શી અંશ, પુત્ર વીના એ વાચે વંશ, પુત્ર વીના મેહેલા દે સહુ; પુત્ર વીના
 ઘેર નાવે વહુ; અવતાર પુત્ર વીનાનો બળે પુત્ર વિના તે રોક નવ ધર્યો; પુત્ર
 વીના નવ પામે નાત, સમાં સહોદરની શી વાત; એને પુત્ર ન આવે પેદ, તેના જીવ-
 તરમાં ઉઠી વેડ; પુત્ર વીન વચન કેમ પળે, ચઢયા હાજ પાછા કેમ વળે વેવાઈ એને
 કીજીએ, દહાવો કેવો આપણે લીજીએ; બીકે અવતાર વાંઝીયાની માળ, નવ ઉપારે
 ધરિ માલ. પુત્ર વિના વહી જનક એર, પુત્ર વિના ધર તે સમશાન, પુત્ર વિના
 નવ દે મે પન; કોઈ પન ન પુછે કથી, સહુ સંતાન પુછે સરવથી; કોડ કામ એ
 આડે હોય, તોય પનોતા નવ કહે કોય, પુત્ર હોય ને નવ હોય કામ, પુત્ર પનોતોવેતું
 નામ; કુળ ઉઠય સહુળ દીપક પળે, વેદ શાસ્ત્ર લક્ષમણી લળે; પુત્ર વિના જીવિત
 તે કશું, માનની મને મન એતો વચું; મંદાર દુડાવ્યો આણી નેદ; તલએ જીવ-
 તાં આપણે દેહ, દોહરો-બીમ કહે મુણભામની, તજ ચીંતા મન રોક; મમતું થાય
 એવીંદતું, દાહાપણ કરવું કૈક. ભારે વધભવ ધરતણે, તેહ કર્યો મન તાજ;
 બીમ જાયાનકે પમ ગયો. તે તપ કરવા કાજ જડમલ ન દેશર શીવવડો, જાગુમાન
 જીમ એત; તેજ પુજ ત્રિલોકપત, ઉદેકાળ ઉઠીયોત; પંચપત્ર પરતાપ પુર, નારાય
 જતું જે નુર; દાતા દેવ દયા નીપી, હેતક એહ હનુર, બીકીપત્ર તુળશી તાંદુલે
 પંચામરત પખાળ; અદર નીશાએ આરતી, આણી અહકે વહાલ; શીવ પુરાણ શ
 રવણે સુર્યુ, શીવ કવચના પાઠ; શીવ મંત્ર જળ્યા જળે, ભાવયકી તે માટ; ચેણ
 આયપર આપણે, કરે નીત જળધાર; શીવ સંતાન આપો મને નોધારા આધાર. દેવ
 તણો તું દેવતા, ઇશ તણો તું ઇશ. કરતા દરતા તું વિક્રપત મજમતપાવક જીગ
 દીશ નથી ખોટ ધેર તાહરે, આપવે નથી સમરથ; તપાતા એકતું લદ્યો, તુજવિષ્ણુ
 સરવે વ્યથ; અધીકજન વર પામીયા, દાનવ દેવ અતી આપ; પુત્ર એક શુભ પ્રાકે
 મી, પામુ તુજ પ્રતાપ, જેથી નામ જીમમાં રહે, વિખાણે શુભ દુવાડ; નામ યાયનવ
 અંડમાં, જીપતજેવો ભાટ તારે પરીયા તોસો પક્ષના, તારે નાત નર નામ; એવા
 પુત્ર આપો મને, કરણાનીપી કરી કામ. માહાદેવ કહે મગજ મુણે, સ્વપ્ન માંહેએ
 આપી; કોઈકે જનમતણા ઘણું, તારે માથે પાપ. એતું સાંભળી ઝીઠીયો, મીછી શીવ
 ની ધેર; બીમ જળ્યો તે ધનજણી, શોધીઆપે શેર. પ્રાણુ વરિયા ભાવથી, જત
 શત અરી કંઈ, પુંછાહુત પુરણ કરી, દક્ષણા દાન બહુ દીપ, માહા શ્રદ્ધે કોહાદશ
 કરયા હંડાવ્યું બહુ પન; દાન અવેરિ આવરી, મહાદેવ ઉપર માન વિમ વરા તે વે
 દિઆ શાસ્ત્ર તણી જે શાખ; પારથી ચીંતામણ કરયા, પુરા તે નવસાખ; શીવ થયા
 અતી આજ્ઞા, એને શું અપાય; પાંચસે પુત્ર આપતાં, જોશી મહ નવ થાય, સંતો
 જ્યો એણે ઘણું, અંથો જીહરને ભાર; વ્યાજ સહીત એને વળાઈ એવા એદાતાર
 નીરમજ દેહ તણા કરી, તજ પોતાનું ગામ; પાઠો વળી તે આંવિયો, તપ કરવા

આ હામ, કાયા કદ તરીકે વળી, સાથે સમજા સુખ. (શિવ બીચારો શું કરે; ન હોય કરમે પુત્ર; ચોપડ-એમ કરતાં) વલ્યું વસ્ત્ર એક, કરે મુખ તે વિવિધ વિવેક; આંખો એક દીપ્ત તે પાસ, તેને પુત્ર તરીકે મન આશ; આંખો શીવ સમીપે તેહ; પ્રેરે નાસાયું ડિપ્ત નેહ; એ પુત્ર ના આપે સુમકર; કાળ મચ્છ પ્રહાડુ વિસા; સિખ પ્રસન્ન થયા તે સાંભ, પુત્ર પલકમાં આપ્યા પાંચ; ધણે હેત મથા છે ધેર, બીએ મન વચારી પેર, કવિયુગ મોહે છંડનો લાજ; બળિયો શાય તે લોખે ભાગ; બીજા છવ મેં કેમ મગલ; હયાઆપ કાયાની ચામ; કોટી કરારી કારજ ધેરી, કોટ પુષ્પ મરવાની કરી; છેલ્લા મોડમું આપે શીશ. હાં હાં કહીને બોલ્યાં ઇશ. વણ મોતેશાં ખોટે કરે, આત્મહત્યા તું શીક કરે; કર બેઠીને બીમ તે બણે, હું આંખો શરણે તુજ તણે, વરય એક ત્યાં તો વહિ અંબુ, સ્વપ્નામાં દર્શન નવ થયું; આંખો પાપી મચ્છી જન તારત આપ્યા કેમ પાંચજ તન; તેથી મુને ભુટા ક્રોધ, એકે પુત્ર મુજબને નવ દીધ, શીવ કહે દેહેશ પાછળ બંઓ, નીરખો નેહથી સુખીયા થાઓ મથા બી-મ પાછળ જેટલે, ગોખર ગાર દિડી તેટલે, દિલ ક્રીડા ત્યાં દરાલાખ, બોલ્યો બીમ શીવ પ્રત્યે શાખ; કરોડ મેં તો નિરખીયા, તેનો પા તો નવ પ્રીછીયા. શીવ કહે તુજશું બોલું સાચ, છવ એમાંથી આપ્યા પાંચ; પાપ કર્યાં તે નરકે પડ્યા, પાપી તેણે પેટ જઈ અકયા; તુને આપવા એમ તન, નથી મળતા કે મારે મન. કુળ ના-તને તારે ગામ, નવખડે રહે નીરમળ નામ; તારો ભાર મારે શીર ધણે, જપ તપ પુજા પુન્ય તણે. પુરોહિતમ બડાવાડા પેટ, વચન બાંધ્યાં અવતરીયાનેટ; તેમ કરજ પડયું માહરે અવતાર રૂનો કુળ તાહરે, ભક્તવત્સલ માઈ છે નામ, તે કેમ બીરદ જરી આ હામ. પુરણ એક કળાનિ પેર, પ્રગટ પુત્ર થારો તુજ ધેર; નર અવતાર ધરાયેનેટ, પુત્ર પાતવરતાને પેટ, વળી ઇચ્છા હોએ મનતણિ, આપુ અલખત લક્ષ્મી ધણી, ભણ્યો બીમ પ્રતે ભાખ; લક્ષ્મી ધણી કરોડ લાખ.

દોહરા—કહે શીવ પુત્રજ આવશે, ખરચ કરો બહુ પેર; ના કહે ત્યારે નીસરે, બહીએ ના રહે ધેર. વરહાન પામી તે વળ્યો શીવહાતા સમર્થ; આનંદ પામ્યો અંતિ ધણે, ધણો ખરચાવો અર્થ. થોગ ગરબજ હરી રહ્યો, કામની કરે કામ; પુત્ર પ્રતાપી પ્રમટીયો, વધતાળ ધરાયું નામ. અંદું નીકળે અક્ષથી, પકજ જળથી જેમ; શોભા સકળ શીરોમણિ, પુરણ પુરસોતમ; આકાર રૂઢ એકાદરો. શાહસીક કોઈ સીધ. હેત હરખ મા બાપને, કરમ ભલકના ક્રોધ; શુકલ પક્ષ પડવે થકી; વા-ધે છે જેમ એ દ્ર. વાધે રૂપ વધતાળું, અવનવો કેમ ઉદ્ર; તેજ પુજા કેઉ દેવતા, વણ શીરોમણિ વંશ; અવતારી તો અંશપત, આપઘથરનો અંશ; સાત વરસ સેજે યુમાં, તપ મુક્યે નિસાળ, વણ્યો જીવની વિલા બણે, વીધવ ત્રીસે વિખ્યાત, પીંગળ પાક પુસણ પુર; ભંમણ સમજ ભરબેઠ, આપામાં તે ભુખતિ, વાણી વિખાણે વેઠ;

અગ્નિસ લગ્ન થુ મુઝે, ચક્રિલ વિવાલે મિનઃ રામ છવાંસી રીત્રમાં. અરીવાતની ખીજ,
મહાદેવ યાગળ બળ મુઝીયુ, મનમાં રીપથી માન, ભુઠુ ન બોલે જીભથી, કહાં બ-
ચકને દાન. સેવરજ પાસા સોમડાં, રાજ સમની રીત; ભુવે ભુગતે ભેજથી, પરિ-
વ્રજ ઉપર મિન. પુન કરે પરમારથી, વરે વિમ અનેક; સીવપુજન સેવે સદા, વિ-
વીચ મકારે વીરક, હોરી ભોરી લહેમથી. ભુવડે રમવા બધા; બે જીવે તો બેખમાં
પુન્ય કરે પર્વમાં. બીમ કહે બંડારી મુલે, ભરયાં હોય બંડાર; દામ અરચતાં,
દેવને, ન કરીશ તુ નકાર, ખાતે સોનાનાં સાંકળાં, કહાં વાડકાં કોડ; જીર્યા ત્યાં તો
જશ કને, હારજીતની હોડ; જશ વાળે સઉ જમતમાં, કષ્ટ ધણાંનાં કાપહરનીશ
કામ એકું કરે, આપ આપજ આપ. શુરા બહાલા સ્વામીને, પૂરડા નર કરીયા; રાત્રી
વાહાલાં બચકાં. માતા ડાપણીયા, દેહ રૂડા ડાહ્યાણુ ધણુ, સંચાને સરદાર; બચક
વખાણે તેહને; દીકનો હોય દાતાર. કાળો કર્ષ કાયા ધણી; મોટમ નોહોપાન; બ-
ચક જસ જેતા કરે, બે દેતો હોય દાન, મેરે તે મોટા નહિ, શાલો નહી તે સાસ; પ-
ડીન તે પ્રાદો નહી, દેવ વડો દાતાર, વધતાળે ધન વાવરયું, વપુએ નાનો વેધ; કી-
રતી ચાકી કોટીયા, દેશ અને પરદેશ. દોહો વિવા નાર તરવા ધન, પરમેશ્વર અતી
એટ; પાંચે એ છે પારકા, માલે તેની મોટ, કન્યા કુંવરી કો કહે, દેતેને બહુ માન.
ભુખ્યાનું મોં નવ ભુવે, કરે નીન એવાં કામ, ભરતખંડમાં બીમ મુત, લહો લોકે
આત આવ; અવનયો અધીપતી અંશોઠ વખાણુ વડાં વૈતાળ, દેશપરદેસને ગ્રામમાં,
વખાણુ કરે કંઈ કરોડ; ઉપમા કોની આપીએ, પણુ એ લોકો નહી બેડ; એકદિવસ
બંડારીએ. કરી બીમને અરજ. દામ સહુ દેહવટ મથો, કહોતો કાડું કરજ, બંડાર
બીમે બેસો જઈ, મુખ મુકયો નિધાસ; હેમ દામ ખરી મોહોરના, પરવર્ષકરોડ પ-
ચાસ નીમે રાય બેસારિયા, ધણે હેતવી ધેર; પાસે બેસારયો પુત્રને, પ્રીતે યુદ્ધી ધેર;
દુભારો માં દત્ત ધણી, કહું તમારે કાજ; ભાટ ભત સિપુક તણી, જેડ રીત્રયો રાજ;
કમાતાં કંઈ દીન મયા, કપોળ વખાણુ કરોડ. ઉડાડયો એક પત્રકમાં, હાર જીતની
હોડ; હારયુ મજકસડ તની. તે તમે મારું હીર; કહી વાત ને કળકળંચે નયણે બ-
રીયાં નીર. દામ એડવે દોહલો, વાનનારને વાણુ, બળવતા તો ભુમ થયો, ખુટાડી
તો ખાણુ. દુડો-દભડ ને દામ એ, વણુ બહાનો ટેક, વંડા ન બળે વેદના, વાસાત-
ણી વીરક; રંગ બાંધ્યા જીને, ધેર સચાસીરની કણેક, હોડે તે હાર નહી, સોયવત
ન શેક, રાડજ નગર શોભે જહાં, હસ્ત બળ એક હાથ, કાપો રણ વસે જહાં, જીતે
કોણુ તે સાચ; નવ તન વૈવનસંમનું, ભામની બેળા કંઈ મરહનું. બેબન માત્ર
ધન; ચતુર વિચારો ચતારે તો હીર; મારું મરણું, બેજક રૂપને બેર, બાણું હવે
હું કંઈ જાઈ, અકલહિણુ અકોર. બચક બચ હાથી, ચડવે, ત્યાં પાસે લહાણુ;
માજ વેદ વેદ મેડ, વપુ સંજી વખાણુ બચક બચ અસીબથી, અધીપતિ બચક મને

સભા સન્માન પામે નહીં, અતિ દુખે લે અંત. માગણ્ય મેલે લુગડે, એ શી વસ્ત્રે વધ; વધુ વીધાએ વિધિ તે, શોભીત ન શ્રદ્ધ. સોળ વરશે સવસણે, તાતપુ બોલ્યો તરત; તાસ વસુ નહીં તાહરે, વાણી બોલ્યો વરત. દામ ખરચ્યાથી દશ થયું. આપુ તમને આપ; મોઢોલે આપ મલખનો પ્રોઢા સીવ પ્રતાપ, ઉઠ્યો તે આજણ તલ, જામભલા જગત; પ્રિતે ત્યાં પુલ કરી, પુલ આઘ શક્ત. બહુ દ્રવ્ય ખરચ્યો બાપનો, આપી ઓશી ગયુ થાઉં; મહાભાવા મત દેયણી, જરા દો તે દેશ બડે. શીરા નમાવી સંચર્યો, સ્મરણ શીવનું સાથ, સુતાર પડ્યો મારગ વીરો, તેને લીધો સાથ, સખ ઉઠ્યો એક સહેજમાં મારગ એહ મલેશ; મને ઉપાડી તે શહે, જે બધ ઉઘેલું દિશ, લાખાલ-સણ આ ગળી, તે જીતે સડ તેજ; અંશ અપ્પરા અવતરી, શેઠેજ સમરપેશેજ. કુતકે એકે કારમે, શીવજ સાથ સોદાય; મુકેરોજ લાખા તણિ, તે અહીંથી લઈ જાય, ઉઠ તણી તે અપ્પરા, આપે ગુણકા હોય, દેવ પડ્યો છે આપથી, એટા બેનો બેય.

ચોપાદ-લીધો સુતાર તુરબધણી, ચાલ્યો આપ અતીથી બણી; આપ વેરા કર્યો અબધુત, ધરી અંગ ચાલે બધુત. તેજ પુજ કળે નહિ કોય, બલે કોય સીવનામજ હેય; ભાવે મંત્રે મુખ શીવનો ભણે, તરણવત જગતને ગણે, માયા લાજ આશાન્ત દેહ, ગણ લોકને જીતે તેહ; સાદી જુડી નહી મુખ, સતોષ આનંદ રહે તે મુખ. એક કરે ધર્મરની આશ, માગે શ્રી પરમેશ્વર પાસ; આ તણી વરતામાં બડે, તે વાતે તો હજાર થાઉં, આવ્યો નગર ઉઘેળી ગામ. દીઠોલક લંકાવતકામ, ગુણવંત ક્ષીમા-દીડી ગંગ, અવગાહનથી નિરમળ અંગ, સાચી સાક્ષ શક્તિ હરસીદ, નીત પાસ રહે નવનીધ; બધ પુરૂષ ગામે બહરે, દીઠા મહોલ મોઢા તાહરે, અધીક દામ ઉચ્ચ આકાશ. તેજ પુજને પુર પ્રકાશ; રાજ ચૈર બધ નહી તે ગામ, તેણે શોભા ઠામે દામ. રાજ મહેલ કે રૂપ તણાકોટ કનક તણાકાંગરા, બલે મહેલ ઝવેરે જડયા, બલે વિષકરમાએ ઘડયા; નવ ટુંકા નવલમણી લહેર, બરાસ કસ્તુરી બહેકે બહેર; મોતી તોરણ બાંધ્યા ચોપાસ. ઘણાંક બહાર દાસીને દાસ, જેમ કે મંદીર મહિપત તણું. જગજગાટ ધાયલ જેમ થણું, મણી નવમેહ લુગડેજડયા આદિત, આદે બલે સડ અડયા; માણેક હીરા મોતી ચંદ્ર, મંગળ પરવાર જડયાં છે મંદિ. ગુપ પાન ગુર પુજરાજ, હીરે લીલુડી મણી મહીરાજ, લસણિઓ મોમેદ કેત, જડીત મહનીલ પીતજ સ્વેત. ઉભો રહ્યો અદક્ષણ એક ત્યાંહ, વણ પુટે તે જશું કયાંહ. દિસંતા છો ભારે ભુપ, સકળ કળા ગુર સીદ સ્વરૂપ. શું એ મહેલ તમારે કામ, બીજા વા-સલભેરાં ગામ; વઢતાજ કહે એ કોનો વાસ, પ્રતીહાર બોલ્યો પ્રિતે પાસ.

હોદરા-ગુણવતિ ગુણકા રહે, લક્ષમાં લહે સડે લોક, બોગી આવે ભાવથી, બેગી બલુ તે ફાંક. સાત સદાવત સામટાં, મન ગમતાં મહા મુલ્ય. કામ હોય તે ફેરો મુને, સાંભળતાં સમભુલ્ય. માંગણ આવે માગવા, પ્રિત ધરી તમ પાસ; ભંડ

મીતે ભરે, જે ઇચ્છા હોય આરા. સતર હજારને સાતસે; ચાર ઉપર હેર, સદા પ્રતઃ
 સૌથી રહ્યાં, ઉજેલી એટલે ધેર. પંથી કહે પુછ્યા તણુ, માહરે છે એક કામ; લા-
 ચક લક્ષવંતીનું, લાખા લે કેમ નામ; અહમદ હોમે બારેણે, ખંડો નાંખ્યો મીત; ૬૩
 ડાકે વાગે દેખાતાં, રૂંદે ઉલટી રીત. એક ડોકથી આગના છીજે બાય મહેલ; ત્રીજે
 એકે અટારીએ, ચોથો સબ્યા સહેલખાંચમે અક્ષીમન અતિ, છઠે વાણી વાત, બોમી
 પુરુષ જે ભોમવે, તેહ મુણાવે સાત. એક રક્ષ એક નાદથી. ડોકે ડોકે કામ; લક્ષસાત
 સૌખ્ય લહે. મહે લાખા નામ, મહેલ સામુ માણી બુલે, ધણા લાગે જે ગરથ; બિછે
 તે પાછે વળી. સર્વે નહી એકે અરથ. વર્ધતાળ જઈ વળ્યો ત્યહાં, દેઈ દહામે ડાટ.
 મુતાર મર્ધે મોહોઠમ કર્યો, ચીત ધરીને ચોટ. સો જાવ દિધા સામંટા, પ્રદાર કર્યા
 મહા પુર; દહામું દેહવટ કર્યું, ચીત ધકી તે સુર. અધીક સાહ અટારીએ, મુણ્યા
 સાંભળ્યા સરવ, ગુણકા તેહ ટળી ગઈ, ધણો મહેલી મન ગરવ; કામક સીધ અભ-
 કુતએ વીરો કરોડી વરત; કામક પેલો આવીયો, રેક તોડાવ્યો તરત. જે બોલ
 ગીસ્ત મારો જશે કષ્ટ થયું એ કામ; કયાંથી આપે કોટીધા, દેશપતિથી દામ. પડવ્યો
 એક પ્રતિદાર ત્યાં, સાંહ રાય કે સીધ; ધાએ દહામે તો દીઓ બેહેરો ગાંઠે રિધ.
 લાખાને લક્ષણ કહે, લે મનમમનો માલ; આદરથી તેહ અટારીએ, વેહ આવ્યો વર્ધ-
 તાળ ફીરતી તો કાનેહતિ, જે અવતરીઓ અંશમાનથી તેડ્યો મહેલમાં, વર્ધતાળ
 વહેરો અંશ; અલખત જેઈ અટારીએ, માનનીયે દીધાં માન. વપુ જેઈ શામ રહી,
 પ્રિતથી સોંપ્યાં પાન, અમુક્ય મેવા અનોલના, અમરત જેવા અહાર, મેટ કર્યા તે
 ભાટને, સાવરણ પાટ પસાર. માન થકી મુખમાધેરો હાંટે આણી હેજ; સ્મરણ
 કર્યું મુલ સેજહે, સેહેજે મુતાં શેજ પારી જતક પુખો રચા, બહેકે ધણા ભરાસ;
 કરતુરી કાઠવ ધણાં, લીલા લહેર વીલાસ. મશાણુ તણી જે મરતિકા, જે સેજે એ-
 કાંત; બેશમાવડ આપથી, બેઠવાન નહી જાંત. વર્ધતાળ તણે મન સેદલ છે. સખ
 માયા કે મશાણુ નરનારીકે નરપતી, સધળા જીવ સમાન. લાખા આવીલોલથી, લક્ષણ
 કરતી લાખ; ભાટ પડ્યો ભમરી ખાઈ, લાખે નહી મુખ ભાખ, ચરણતલાંસે ચીતની
 આલીંગન દે અત્ય; ચુકે વીર કેમ ચીતથી મોટમ જેની રત; દીસતો એ દેવતા, જે-
 અન બાળે વેશ; લાખા લક્ષ પ્રકારથી લાજ ન આણે લેશ. પહેર રાત રહી પાછલી
 કાહિ આવી દાસ; વર્ધતાળ પાસ, રાગા રહી, મીતે આવી પાસ કણુ ન નેપુર ખલ-
 ખલે, કંકણ નમુણ્યાકાન પતંગનો જણ્યો નહી. એ લક્ષ એનું માન; ધાઓ દીધા
 એણે ધણા, ગળામળી આવ્યો. એક ડાહ્યાપણુ તો નવ દાખવ્યું, બોજ તો એ ખોડ,
 અંધર ઉપર ઠરી રહ્યો મુખ બપે તણેજ મુખ રહ્યો મુરબહથી, રાખ્યા નહીરાળ,
 કરતુરી કાજળ કુમકુમ કર્યો એ મન; આખાનેમાં અવમુજકરેશ, બુઠો બરકેકામ,
 સીમખ નાહ બન્ધો નહી માગણુ પરડ્યાં મીત; ચતુરે ચતુર રહી જે અત્યાં રવાએ

તહીં રીત. બાંધ્યા ક્યમ કામની રહ્યાં, બાંધે કંચુકી બધી લાણુ આસન
પ્રસ્થાં નહિ, ધેણ કે કાણીએ કંધ, વધુ પ્રસ્વેદ વાળ્યો નહી, કંક ન લાગ્યા દેહ
હિતમ બે નર નારમાં, નેહ કર્યો નહિ તેહવાપ રહ્યો રહ્યો પુર પાથરો, કરમાયું નહિ
કોય, બોલ બોલ સલસલિ, હેત અચંબો હોય; ગરથ ખરચ્યો જેણે ધણે. માનની
માણ્યા માટ; બુદ્ધ બેતાં તે એકમાં કોને ઉઠી વાત; લાખા લાખ તણ કહે. અક્ષર
સાચો આંક; કામની પ્રછયું ક્યમ કહું, વેદ વિધાતા બાંક. રહ્યાળા રૂપે ધણ
મન મોહન મોર; કામહિન તે શું કરે. ચીંતાની આગળ ચોર; આંબો ઉકરડા તણે
હું શી જેવો હોય; દિલ રંજન તે દેખતાં, ફળ ન પામે કોય, રૂડાં ઈંદ્રવરણાં; લહે
લસણ સઘળા લોક; રજ કોઈ આખે નહિ, ફળ મળ્યા તે ફાંક; જેમ મોતી ઝાકળ
તણા, વાર દીસંતા વાવ; નોકે ન પહેરે નારીએ, કુંડળ ન ધાય કાન. કાચ તણા તે
કારમાં, હિરા ફેલાટ પૂલ્ય; દીસંતામાં ફિલહરે, નેમ ન આવે મુલ. કનક કહે ધનતુર
ને નિરમળ મોટું નામ; આણુપણુ આપે નહિ, કોઈ દે નહિ દામ. ચીંતારા બહુ ચીતરે
બહુ મુલીધોડા ગજ; બાંધે નહી કો બારણે, કે અસ્વારી એકજ તણી બાંધે તલ
વાર, શોભે સામદ મુર, રણુદેખી રિહો નહી, આવે ન કોઈ તુર, જેમ લાડુ સ્વપના
તણા, ન ઉતમ મીઠા નેટ, સ્વાદ ધણા પણુ સ્વપનો, પલક ભરે નહી પેટ. ગાજે મ-
ગને ધન ધણો, બ્રહ્માંડ ભભવે ભાત, તેથી કણ પાકે નહી, વરસે નહિ વરસાદ. નવા
ણુ ખોદાવે નીરમળા, દ્રઢતા મોટે ધીર, તેથી તરશ છીપે નહિ, મીઠાં ન હોયે નીર,
દેહરૂં કરાવે દીપતું, ખરા દ્રવ્યથી ખેવ, તેને કો પુજે નહી, મુરતિ ના હોય, કોડીયું
કરાવી કારમુ, પેઢેલી દીવટ મેલ, તે થકી અજવાળુ નહી, માહીના પુરે તેલ, વાડ
વિષ વધુએ ભડો, ભાવ ધણેરો બેઠ, સનમાન સભામાં નવ જડે, હોય ન વીધા
વેદ. મનોરથ માનવ કરે, આદર અદકા અરથ, પાસેર ન તેણે વાણિયો, ગાંઠે ન
હોય ગરથ, નામ મોટા પણુ દામ નહી કરવાં કારણ કોડ, ચોરવીના છતે નહી હાર
છતની હોડ. બેઠેરો રામને શું કરે, મુગો કરે શું ખીત, પાપી પ્રુત્યને શું કરે, રોત
થી શી રીત, શોભ કીરમીને શું કરે, લોભી શું કરે લાજ, ગુણને અવગુણ શું કરે,
આળસુ શું કરે કાજ. કાયર સહજને શું કરે, જરને ભેગ. નપુસક નારને શું કરે,
ભાવે નહી મન ભોમ.

ચોપાઈ—કણાં કામની એવાં કહેણુ. વધતાળે મુણ્યાં વનિતાનાં વેણુ, મેહેણાં દિષ્ટિ
સહ માનની; તેલ તબવણુ એ તાતની. ઝંઝારો વરસીયર તેણીએ, ઝાઝાં જન છ-
ત્યા એણીએ, કામની એ શું બોલી કુંડ, મન બણે છે મનની મુદ. સાહા પુરપ સદ
સુરની સેવ. દીલથી વહાણા જેને દેવ, દેખી વનીતા જે કેમ જડે, શોને શામ કેમ
આવી અડે. વજર કહેણે બાંધ્યા જેણુ, ત્રીયા કોણુ છેડાવણુ તેણુ, જેમ લસણ
આણે પતી, તેમ હાલુઆલ એથી જતી, તેના ગુણુ માણુ વધતાળ, અવરકોણુ છો-

ડાવણ આળ; વર્ષતાળ કહે વનીતાં મુણે; બેઠ ગમે તેવા યુગ બણે. કાણ બંધે કીએ કારણે, બેઠો આવિ તારે બારણે; જેર હળાહળ જીવણ કહે, અતોલ નીર અરણવનાં બાર; વાઘસીંહને સરપળ ધણા, એના આણુધણ અમ તણા; જીતવું શું જીવતીનું બેઠ, લાગુ મન તારો સદેહ; સવળા તારી સાથે જોગ, ભરપુર ભરયા ભાવતા ભોગ; કામ બાણ છે તારા કોડ, મારે છે હાથી શું દોર, એમાંથી અમરથઈ બય, તે પુરૂષ જીવતી જીતાય; બાળી નહીં બાગી ભામની, કોડ થકી જેતીકામની; તે દ્રષ્ટાંત દેખાડયા સરવ ગુણ ગુણકા તણે જે ગરવ એટલાં વાનાં જે નર કરે, પલ્લ-મર્ધા પ્રેમતા પરદેરે, તુચ્છવત તરૂણીન ગણે, પડે પાસ નહિ તુજ તણે; તારા મહણાં ન ધરે મન, તે નર તે જીવતી જન, એના ગુણ ભરયા છે માત્ર, માનની તેણેકાણ જ માત્ર, જે નર સાકર શીરા જમે, તેને રાગ કંઈપેરે ગમે, અગ્રત જે હરીરસ પીએ, જેર કામની કારણ કીએ; બેઠ કરતુરી બહેક બરાસ, લક્ષણ પ્રિતે રહે કેમ પાસ; કલ્પવ્રક્ષ તણાં ફળ ખાય, બાવળીએ કેમ બુધજ બય; પરીક્ષણ ઉપર જેનેપ્રિત, ગમે કેમ શેણકાની રીત. છાપો-અતિ લાલચ બહુ લોભ, ગોભ જીમતે જીહાનો, આળસ નીંદ્રા અંગ. રંગ રીઝી રૂઢાનો, નરદે નગણ નદેહ, દેહ મલીન મંજન વન; સસરપ અપર ખાર, અહાર લહેરો તનુ તન; નીરંદજ પણુ નહીં નમ્રતા, નીચ સ્વભાવ બાણવી; આપ મસ ટાહી ધણી, અધીહીન કેમ આણવી. સ્ત્રી રત્ન કર ખાણુ, બય એ રંભા રૂઢી ધરે સોળ શણુગાર, હાર કંકણ કર ચુડી, શોભે ધળહળ જેર; દેહ સકોમળ સાજ, શોભા કેરૂં રૂઢન. મદન નરસુર હે રાજ, વીક્રમ કરણ ભડભુપ, અતિહરી શંદ્રની હારની; પંડીત ચતુર પુર પાટવી, નરપતેણુ પરનારના. દોહરા-પરનારી યાળી ખરી, કાપે નીત નીત કાયા; રૂઢયા જેને રામજી, પરનારીપે બંદ. પરનારીના પરબળ્યાં. બુડયા બોતેર લાખ; કહે તો તે ક્યા કહું શાસ્ત્ર દેવની રાખ.

ચોપાઈ-દીપાસા કેરી દીકરી, ગોળે બેઠી છે ગરવે ભરી; ભરપુર બેઠન છે તે તણું, વેરેહ વધે ધણીમાં ધણું; નાત આવઢી સગળી મુજ, અનવહોરવા આવે મુજ; માનનીને એક વરતિત મળ્યાં, ચીત્તમાં ચળ્યાં. સમ ખાઈ ખાતે બેઠીઓ, અતી આ હરે ઉપર તેઢીઓ, તણે વરત કર્યાં છે ઘણા, અપવાસ કરાયછે મહીના તણા. બીજાં વરત શાં કહું વીવેક, પાસા સામટા સરસજ એક, અધરમ તણીતો નહિ કુમતી, મોઢે આંધ છે મુરતી. નારતથેતે સંજે પડ્યો, કોડ પાપેતેને ચીત અડ્યો, બારે વરત તેણુલી મયો, રેણી એક રામા પેર રહયો. સવાર થયું ને આઠ્યો સોઠ, પડ્યો ધરાશ-કા બેને પેટા તાજખાનું હતુ તે બ્યાંહાં, ધાહ્યો વરતીકેને તેહ માંહ. વળજ્યો અંતરીક્ષ ઉભો રહ્યો, સોઠ તે વેળા તેમા ગયો, આવતો અપથો વાણીયો, પુજ તણો ધૂન્યો પ્રાણીઓ, હાથ વણીટા ખાંતે ખડ્યો, નીરમજે હતો પણુ નરકે પડ્યો; કુંભીપાકથી વરવી વાત, રહ્યો દિવસ સંપુરણ સાત, હાથુ દુઃખ પામ્યો તે દેહ,

એવે ઉઠ્યો અસાદા મેઢાંધર તણી પુખાખન પડી,નીકળ્યો ત્યાંથી કાળેચડી ધારણ
રાખી ધોયું તન, થયું માનની મળવાનું મન પુખાસ કરે પુરણ પેર, આવ્યો
તે વનીતાને ધેર માનવીએ દીધાં બહુ માન,પ્રિતે આપ્યાં કોણ પાન,કામની સંજ
કરે એટલે, શેઠજ ત્યાં આવ્યો એટલે, ઘાઘ્યો, પેટીએ શીદ, વણસાંકળીએતાણ
દીધ; લજબજ ડરત જુઝી મઝ,મુસ્ત શેઠ સાણાની ઘઈ,ખોદુંકામકામનીએ કરયું,
ઉઘાડું મેલ્યું ધન ભરયું, એમ કહીને વળગ્યો ત્યાંહ, મુકક ઘાલો દીધ માંહ. કહે
સાચું આમાં છે કોણ, આતો અચરત દીઠું આણ. તુને જાણતો રાચી સતી.માન
ની તારી મોટમ મતિ. કામનીએ કાને દીધા હાથ,સાચુ બાલી સ્વામી સાથ,વહો-
રવી આવતો વરતીક અન, સફળ થયો તે માંગે દન; સાંભળતામાં ચડી છે રીસ,
તોડયું માજડે તેનું શીશ; ત્યારે વરતીક બોલીયો. પડેદા મન તણે બોલીયો.તેડા
હતો તારી નારીએ, બેઠીતી આણી બારીએ; સાચું જ્યેયું શેઠાણી સાથ, કામનીયે
કાને દીધા હાથ. વરતીક કહે છે જુઠી વાત,નિશચે કરીને છેડું નાક;વાહયા કાન બે
તેણે ઠાર, પુચો કરીને કાઢ્યો બહાર,સ્વામી માઝું મેલું શીશ,નારી ગુણ જાણે જુ
મદીશ; કહેતો કહું લાખ કરોડ, જુઠું નહી કે જુવતી જોડ. પોતે તેડ્યો તો પરડી
પ્રીત; રમાડ્યો તો એવિ રીત; પોતે પોતાને રાખે ભાર, મુજને પડીયો મોઢેકમ
માર; વીવિધ પ્રકારે વીતિ રાત, ઉડ્યો પ્રીત, ધરી પ્રભાત; આજસ મરડિને ઉડીયો,
એમ ગજમદમલ છુટ્યો,ફેદે બ્યાન ઇશ્વરનું ધરયું.પંચ જવાનું મનડું કરયું;લાખા
આવિ વળગી હાથ, બોલી સ્નેહ કરી તે સાથ; વરતલાંગ કરી મુજને તો આશા છે
ઘણી, સત ધાએ તે કાંધા તમો,તેમાંકાંઈ ન પામ્યા અમેઠેતે વચન આપ્યું હાથ
માં,બહાદુર બોલ્યો સરવ સાથમાં,દિવ્ય આશીશ ચિઠમનેદઉં.કોડ પસાએ લાખેણી
લેઉ; પલક પાસ ન રાખુ પેર. મોકલે સરવ તમારે ધેર; રાખ વરેણે મેલે મુતાર,
નિરમળ બોલ કહ્યો નીરધાર, પ્રણામ કરી ધંધે મન ધરયું, સ્નાન નદિ ક્ષિપ્રામાં
કરયું; હેતે કાંધું દેવિ દરશન. પુજ્યા શિવ મહાકાળ પ્રસન;મોટા દરખ ધરી મન
માંહ, મયો રાજ સભા છે જ્યાંહ. કહે પ્રતિહાર તારૂ શુ નામ. મોટા નરપતનું શું
કામ લાખેણી પાળે તું લકાણ. કરો રાવણ જુગતે જાણ;ભાટ વહતાળ ભાવે આ-
વિથો, આશીશ લાખેણી લાવીયો;પ્રતિહારે કહું જઠ પ્રીત,રાજદાર તણે જે રીત;
રાધે મોકલ્યાં પ્રિતે પાન, માગણુ તેડ્યો દેદને માન; ઉઠી આદર દિધો આપ,આંધે
પાસાયા તણિ જે આપ; ચક્રીત થયા સભામાં સરવ, મેલ્યો મોટમ કરો ગરવ; તપ
તેજ અફળવત આસો; અડધારામાં ઈંદુ જશે;દીધાં ઘણા પહીપતિઅ ભાવ,આદર
થકી કહયું તે આવ.છાપે—આવ્યો તેને ધેર લાઘ,આવ્યો નઉતમ નવનિદિ આવ્યો
પુન્ય પ્રવાહ, આવી ફડી પેર રાહી; આવ્યો પુન્ય મન પ્રિતે આવી શીવ પુજન
સીદ; આવ્યો પુત સપુત, આવ્યો વિદ્યા વિધ પાંધ; આવ્યો મંજળ જચીક ધેર,

આવો પધારો નિતે, સામળ કાઠ્યે વહતાળ કહે આખો અતુર પ્રીતમ ચીતે, દોહરા-
આશીષ મુણી તે વીકમ, મહિપત દરખો મન; બહો બાટ અહિં આશિષો, આજ
દિવસે ધનધન. છપો-અન મધવાકુળ તારા, વરણન ધરણી પ્રતને; ધન દરસીસી
માત, ધન્ય શિવનુજન છેતને; મન્ય અધીપત અતાર. મન કુળ માહો વિધ તારણ
ધન એ રાજસ રીત, ધનપર દુઃખદીત કારણ; મન એ માળવ દેશ, ધન ધન અત્રંતિ
મામને; કવિશામળ વહતાળ કહે ધન ધન ચિંતે નામને.

દોહરા-નરપત નરખી દરખીયો, મહિમા માન સમાન; માગણુ તુ મોહોલે આ-
વિષો કિધું કોડ કલ્યાણ. છપો-કલ્યાણ તાહરી ભત. કલ્યાણ તુજ માલવ સેવે;
કલ્યાણ પુત્ર પરિતાર, કલ્યાણ પુત્રનરો; કલ્યાણ સમા શુભ શર્મ, કલ્યાણ દ્રવ્ય
કીરતી તારો; કલ્યાણ મન કરમાંદ, કલ્યાણ શુભ શોભા સરો; કલ્યાણ અધીપત
હંદ તુજ, કલ્યાણ સજાણ વાયક સહુ; કવી શામળ વહતાળ કહે કલ્યાણ કોટી
વિક્રમ કહું.

દોહરા-મનમાં રીઝ્યો મહીપતી, આનંદ ધણી મન આજ; રહોરાણી રાજકહો
અમ સરણુ કાજ. આશીશ કહી આદર થકે, બહે મુપત શું બાટ પંડીત તે પ્રીછે
સહુ, થીર થાવર જે કાઠ. છપો-એ ભારો ભત્રીશ, તણુ તેરાંતનિશ પંદર પાંચ પચિસ;
છક સોંળા છવિસા. સતર સાતત્રીસ સાત, આઠ અઢારાં અડાશી, એક એક અગધારી
એક નાશી. વિશઠરા ચોક ચડોં ચોરાશી; આવન બહોતેર ધકિનરો, છપન બાસઃ
ચોરાઠ ચીતે; એ. ગણ પચાસ અગેતરી; વહતાળ વિક્રમ સરખા રીતે.

ચોપાઈ-રીઝ્યો રાજ મનમાં ધણુ, પ્રીત પ્રેમે વચન તે તણું; શુભ સન્માન
દેવતાઈ દીધ, કોડ પસાય કરણુ ક્રીધ, વળી પુછી એક વાત, બેચાર શાસન સકળ મોહિ
જે સાર; કહો કેટલા છેલ દેવ, ગુણુ કેટલા સદગુરૂની રોવ; ભત કેટલા, છવ સરેલત
જતુ છવ જેટલા; કેટલાં ધર કેટલાં વાજુ, કેટલા કણસા પુત્ર પવિત્ર, કેટલા કાળ
કેટલા છે વેશ. કેટલા શાલ્ય કેટલા છે હરા; કેટલા બેશુ, કેટલા સાથી કેટલા દોષ કેટલાં
શાક કેટલાં એક સ્વાહ, કેટલા શોક કેટલા હુલાહ; જર કેટલાં વસ, વાત ફેટલી હકાપણુ
વસ. ભગણુ બોગ, કેટલી બીજા કેટલા બેગ; કેટલા બેડ કેટલા એક રામ, કેટલા અમી
કેટલા કામ, પુછ્યા બહાની શરૂઓમાં વરપાતામાંથી વરૂમાં, ઉત્તર એક તણે દીલ એ,
પછી સાધ કારજ કીલ એ. કહે વહતાળ સાંભળે કરણુ. તમે પુછો તે સરવે તરણુ,
તેહ તણે મતિ ઉતર દેઉ લાભ જરા લાખેણી લેઉ.

દોહરા-મધમ તમે જે પુછ્યું; કહો કેટલા દેવ; બહા વિષ્ણુ રૂદ્ર એ, ગણુ મુરત
શુભ રોવ, રાજસ સત્ત્વ તાત્રસી, તણે ગુણુ કહેવાંય, કાચી વધણ્ય ને શુદ્ર એ, ગણુ
ભત એ રાય; હિંડે હાલે અવનીએ, હિંડે પંખ આકાશ, છવ ગણુ એ બલુએ, ગ્રીલ
ધરીને પાસ. માટી વાટીને બહી. એ તણે ચાર મહિ, કાચો કાચોને ધરકો, મણિ બાલ

ત્યાંકે. શ્રમિ સોઠાને પોપંડો, ત્રણે રૂડા પાન; વેલા વરસને કંદ. એ ફળપુળને પાન. હયા હમણને દાન એ, ત્રણે મોઢા પુન્ય; પાતકાળ મધ્યાનમાં, સાયંકાળ એ શુન્ય. બાહ્ય યુવાનને વરધમાં, એ ત્રણે શક્ત; ઉન સનને હિર એ, વર રૂડા વસ. અમમ નીગમ મે અપમમન, એહ જાણીએ ભેસ; મનસા વાચા કરમના ઠાઠાપણ પછે ત્રણે દોષવારૂં ખાંડયુને હજુ, પાઠા એ પકવાન; ખાવૃતિ ખુને ખાટકું, મુંદર શક અનુમાન. મળ્યું મોંછુને ગાફળું, શોભી ત્રણે સ્વાહ; જન્મ મરણને જર જડણ, એ ત્રણે ઉલ્લાહ ઉપમાન જ્યાં ન મરણ એ ત્રણે સાચા શાક; પાપાણુ ધાતુને કાષ્ટ એ જર જાણુ જાણી લોક તો હંકારો છ કહે, ત્રણે વારૂવાત; પુછડું પ્રીછડું પારખુ ઠાઠાપણુ ત્રણુ ખરી ખ્યાત, વિવેક વિજ્ઞાને વિનય, ભરે વિદ્યા ભોજ; નીર નીરમળને નમ્રતા, જાણે ત્રણે જોગ. શેવા વિદ્યા શાણુપણુ. ત્રણુ ભીક્ષા ભાર; અમન જહરવટ વાનજો, પાવક બુધ પ્રભાવ. હળધર ઘનુર ધર ફરસ; ત્રણે રૂડારીમ; વરત પુન્યને જગન એ, કહયા તે રૂડા કામ; ગાય તુળશીને પીપળો, પુજાણુ પવીત્ર. સપુત સદ-ગુણુ સ્ત્રી સતી, મોઢા ત્રણે માત્ર, દાન પાત્રને પુજ પાત્ર ત્રીજે કરતી વાત; પ્રથવિ પ્રાણિને પ્રતમા, જોયણુ રૂડી ભત્ર. દેવરણુ પીત્રીરણુ મનુષ્યરણુ, જુમ જાણિતા જોય. બ્રહ્મા વિષ્ણુ શીવ થકી, અન્યવડો નહીં કોય. ચોથુ રતન મળે નહીં ચોથા ન મળે કાજ, એક રામ એક મહુલો ત્રીજે વિક્રમરાજ; નીંદા કોની નવ કરે, વારૂ આપણુ જાત્ર, સંતોષ શીત કોય, વીધા તો આપે વડી, લક્ષ્મી ત્રીજુ ભાગ્ય; એથી કો અદક નહી, જડેન પણું ધરે તેહ પ્રમાણું પાત્ર. અવગુણુ અંતર નવ લહે, માન ગુણુ માન માત્ર; તાત તજે જે તત થકી. તેહ પવિત્ર પાત્ર, અસત્ય પણું નવ આચરે, દલ બુધર હે દાત્ર; શમદ્રષ્ટી સધળે રહે. તેહ સપુત્ર પાત્ર; પાળે જળદ પોતાતણું, ચીન જત રાખ ચીત; નીચ બુદ્ધ કરે નહી. તેહ પ્રમાણુ પાત્ર, કયાંથી આગ્યા કોણુ એ કહેા નિરમળ શુભ નામ; કોણુ ઇષ્ટ ઉપાસના, કહેા શેવક સરખુ કામ.

છાપો—નામ એક કીરતાર, નામ દાતાર કાઠાવે; નામ સેવક મુજણ. નામ જ-મતાં મન ભાવે. નામ ગરૂઆ ગંભીર, નામ પરિત જે પુરા, નામ ઓવણુ હાથ, નામ શામદ જે શુરા. નામ એક શ્રીરામનું, નામ તો દુઃખભંજન તણું; વધતાણુ કહે વસુધા વિશે, કવિ સામળ કહે છે ઘણું. ૧ આગ્યાનું કહું કાજ, લાજ આવેછે કહેતાં, નવ જાણું આકાશ. સ્વર્ગ પાતાળે રહેતાં, નવ જાણું નીર નવાણુ, જડ અર્થનકે ઝાડે; માનવ પશુ કે પંખ, ખીણુ ચારની ખડે, અવની માંહેથી આવીએ અવની માંહે જાણુ સહિ, ર પુજે જે કો દેવ, દેહ દેવાંશી થાએ; અમર થાય તો આપ જેહ અમર ફળ પાએ; ભરે મંજામાં નીર, તેહ પણુ થાયે મંજા; અડે અંદનને વાંચ, કાષ્ટ અંદન અતિ અંગા. સંચરે સગત થકી તુંબી સંજ જેમ તન તરે; કવિ સામળ કહે વધતાળ જાણે. આપ સરીખા શઉ કરે. ૩

દોહરા—વિક્રમ કહે વધતાળ મુણ. વીધા ભણ્યો શી વેદ, બહેર કરો ધા બલિ-
એ, કાળુએ રાખે ખેદ. વિરચી વિરચી વિધા ભણ્યો, ભણિ ભારતી ભાલ, વધક
આહાણુ ભોજન થકી, જડી ભુક વધતાળ. ચોપાઈ—કહે વધતાળ મુણ ભારે ભુખ.
સજ વજ રાજસ મુણરૂપ, તારા ફલ દરશન કારણે, બુધનિધ આળ્યો ભારણે, કીરતી
સાંભળી કાને બલિ, પ્રમટ ભુખ ભાગી તે તણિ; લક્ષણ મોહનું આંખે લઈ કાનનું
ન માને તે કહ્યું, આખ કાન પડીતિ હોડ. સદેહ ભાળ્યો પોત્યા કોડ. રાજ કહે મુજ
દરે રહે; શેવક સરખું કારણ કહે. છપો—ઝાઝા જે ધર પુત્ર કોઈક કુળ તેનું યો-
ધ્યે ઝાઝો જ્યાં વહેપાર, કો દિન રખ્યા ચોળે, ઝાઝાં પટાવ પ્રધાન, કરે ઉદ વસ્ત
તે મામે, ઝાઝા જાત્યક જ્યાંદ, મમત મુકાવે માને, ઝાઝી પ્રીત જ્યાં પરચે. કબુચક
માન માઝા મટે. મહીપત પાસ માગણુ વરી, તો સામળ કહે મુણ ધો. ચોપાઈ—કરે
વાત જેવી એટલે, શેવક પાસ આળ્યો નેલે, આપી ચીડી નરપત નેટ; શીંગલ દેશતણી
જે ભેટ, સતધર ગાજતા ઘણા, ભાર જેતે ભટ જાતી તણા, સોના સાંકળાં મોતી મુલ,
ચૂડીક મણી જેવા સમ તુલ, અંકુશ અંબાડી અતિસાર, માલ ખજાનો અપરંપાર,
ખેસત. ઘણા સલી ગોડલા, જેવા ગંજાજળ જોડલા, અમલખ આરાખીય અનુપમ
રાજ હંસ રદીયાળું રૂપ, મોયડે મોચી ચોકડે ચિત્ર, પલાણ પાંચ રંજા પવિત્ર; પવન
વેચી મન વેચી તુરી. મુલો રત્ન અમુલખ ભરી, સવામણ મોતી શોભનાં, આંખળા
મખાણે અનિ ઓપનાં; પામરી સોહે પંદર પચાસ, જરદોશી જર કરી વિતારા,
પાંચસે પોટાળી પુર, નક્ષત્ર જેવાં તુર; પાંચ કોટી સોનાની મોહાર, આપી ભેટ
તે વેળા ઠોર; પાંચ વરસ તણી ભરપેટ. નજર કરી નરૂપતને નેટ; સામગ્રી સકળ
સાશનાં, સોંપી વીક્રમનાં હાથમાં, વાંચી એતાં વિક્રમ હસ્થે, કરમવધતાળ તણે
મન વસ્થે; મેંતો ધારયો મોટો ધરમ, એનું બેરાવર એટલું કરમ, હસ્તી પોતાના
આસન તણે. મેહેરાવણુ મજ મહીમા ધણે. અધારે અજવાળુ ધાય, જડયાં નંજ
અંબાડી માંય, સકલ માલ હસ્તીને સાથ, વિક્રમે સોંપ્યો વધતાળજ હાથ, કંચન
મેહેરાજ પુડીઓ, માદા પશાય કરી ઉઠીઓ, ભરી પોદયો મોટો દ્રવ્ય, મોકલ્યું
લાખા મંદીર સરવ, હસ્તી ઘોડા મોહી માલ, વીનય કરી સોંપ્યું બ્દાલ, ભાગ્યું
હળીદ તે લાખા તણું, પામી દ્રવ્ય અનગળ ઘણું લીધા સુતારને શુદ્ધ બલ્ય. ગયો
વિર જ્યાં મોટ મશાણુ અમલ પાણી ત્યાં લીધો લોટ, ગયો મશાણુમાં મોટમ મોટ.
ચોકે રોટલાખડુ મુણુ મણે, મંત્ર મહારૂદ્રનો ભણે, માતૃશકાળ થયો જ્યાદરે લાખ સુતી-
આવી ત્યાદરે. મજ નેહેરાણુને પામરી, વાહન કરોડ રૂપેથી કરો, નીકળી નારઉમમ
તે દીશ, દાસી ચમર કરે છે શીશ. ખેડો છે મહીપત મહારાજ, આવી નાળ કળાવંત
કાજ, સલામ કાજ હેડી ઉતરિ, નિરખે નરૂપતિ દ્રષ્ટે ભરી, કોણકાતા એવો તાહરો.
આણુ મેહેરામણુ મજ માદરો, લાખા કહે સોંપ્યો મુજ માલ, વટેમારગુ નર વધતાળ;

પાસે મંદિર મારે વસ્યો, લગાટબધ નહી કુડે કસ્યો; ભુપત પસાર્ય બણે. સોપુવર
શામા તુજ તણે. વચન બંધાણે તે મુજ દિધ, પંથ સજ્જ પોતાનો ક્રાધ; જુવતી વ-
ચન જાણ્યું જ્યાહરે, તે વળા નરૂપ કિડ્યો ત્યારે; સેન્ય સજ્જ કસ્યું સાર, થયો અ-
ચ આપે અસ્વાર, શોમચંદસા. રોડ મુજણ, પ્રધાનવટે પુરણ પ્રમાણ, વધતાળને
એવા કારણે, દશ દીશાએ જાંધિ બારણે, વિશ એજન ખોળવા વાટ, જાવાન પામે
ભારે ભાટ. રાજને મન રોશજ થયો, આબ્યો એવો વીમુખ મયો. કુડકુતક બોગી
જાંમ, બેઠા મશાણ કરેછે રંગ, રોવકે દિઠો તે સીદ, વિક્રમસેન આગળ કહિ વિધ,
કાળ પશાય કરયાતા તમો, આજ મસાણે દીકા અમો; છડી અસ્વારી રાજ રીપ,
આબ્યો જ્યાં છે સાચો સીધ; કરી પ્રણામ રાજ તે દસ્યો, ભારે આશીપ તે ભાટે કહ્યો.
છપો—સાઠ નારિએ નાર. નાર આઠે નર જણું, આઠે નરે નર એક, ત્રીસે
એક પુરૂષ પ્રમાણ, બાર પૂરૂષ બળવંત, એક નર નરપતિ જેવો; એવા નર દશ
સદ્ગુણ, બોમ તરબીએ તેવા, સ્વામી સતાવીશનો, છતપટને જેમવા; શુભ આશીશ
વધતાળ ભવ, ભુપત મુખ નીત બોમવા.

ચોપાઈ—આશીશ કરી અંતરથી અશી, કરોધ રીસ રહિ નહિ કરી; પ્રીત કરી
પકડીઓ બાંહ, કોટી અલખત આવી કયાંહ. કહે વધતાળ પરણુ જે પેર, મંદ
અલખત ગુણકાને પેર; રાય કહે ત્યાંદામજ દો, અજમેરાવણુ પાછો લો, જાણ્યું જાણ્યક
જેશી જરો, તો તો નામખટે થરો; તે રંડી જેશી નિત્ય રો, એ ગજ ગુણકાને નવ
થરે, દામ સવાયો ત્યાં દીજીએ. લાખા પેરથી ગજ લીજીએ; રહે સાથ ચઢી બહુ રીસ,
માટે ભમર ધડાવ્યાં વીશ. કહે વધતાળ સાંભળ રાજન, વપુજને નહી થાય વચન;
મળ મુતર ભરી દેહજ હામ, તેમાં વચન આવે કામ, છપો—વચન એકને કાજ, લોક
વીભીસાણુ સ્થાપી; વચન એકને કાજ, દુરયોધન પ્રથવી તસુ ન આપી; વચન એકને
કાજ, પોહોંત્યો બળી પાતાળે; વચન એકને કાજ પાંડવ પોતે વન ઝાલે; વચન એ-
કને કારણ, કલયકણુ અતી અંકનુ; વચન કાજ બોધ મધો, રાવણુ રાજ ધડલંકનું.

ચોપાઈ—ધાયડ વાત મુણી તે મુણી, ચડી રીસ રાજને ધણી; જાણ્યક જનનો ટેક
જતોર, એવડું શું જાણ્યકનું જેર; પ્રથવીપતની વચન ન પળે, તો મંગળ મેળજ
કયાં મળે. કહાડાવ હડીને આગળ દડ, દાથી ધોડાને લેવો ધડ. ખાતર દેવે ખુખાસ
ખાત. રમંધિ ભવઈ રહેવું એકાંત; બીજ મામતે છુંડું બેલવું; ધાલવું દિધાર અદ-
કું તોળવું. એસડ ખાવુંને કરવો સ્વાદ; એશીયાળે રહેવું કરવો વાદ. પલટાઈ કર
વી રાખવી પ્રીત, દ્રવ્ય વીના રાખવી ધરીત. સસરો વધદક હામે રોગ, ભામની
બેગમવી એવા બેગ; વિદ્યા વિન સમાન, છુટવા વિમને દેવું દાન. વરત કરવુંને
ખાવું અન્ય પ્રસન્નચર્ય પાળવું. પરણ્યાનુ મન શ્રીપાત થવુંને સ્ત્રીના સંમ. જર બે-
ડાવણુ માંડે જાંમ; કારતી કરાવીને નહી ગરથ, એ વાતે સરે કેમ અરથ; કહે વધ-

તાળ સાંભળ મહારાજ. લાજ થકી તો વરસે કાજ.

દોહરા—મન મુકે મન થકી, મંગણ કહાવ્યા ભાટ; જયુ ભેરાવર કને, ભુપતવંત હું ભાટ; ચાડી ચેરિ ચીત નહીં, ખોલુ નહિ ખરખાટ; અરિપરીન વઆચર, ભુપતવંત હું ભાટ; સહાય મનમાં સાહેબી, અંતર નહિ ઉચાટ; અમને આતંક અહો નીબી, ભુપતવંત હું ભાટ; ખોલ દુંકારો નવ ખમું ચોળામણ નહી વાટ; મીઠાં ખોલે મો થકી, ભુપતવંત હું ભાટ માન થકી માણું ધણું. ઠીક સીધાં તે ઠાઠ; પરનારીને પરહરે તે ભુપતવંત હું ભાટ. દાતાની દુમર કરે, દોખીવાણું ડાટ; સુમની સાથે સ્નેહ નહિ, તે ભુપતવંત ભાટ, કરખી દેખીને કહે રામ થકી હડદાટ; પુન્યવંતના પરીયા કહે, ભુપતવંત તે ભાટ; બ્રાહ્મણનાં લે ભામણાં, ગુરૂના ગુણુ ગેરે ધાટ; ચારખુટમાં અતુર નર. ચારણુ ભુપત ભાટ; કબુચક તુરંજે એરે, કબુચક વાગે નિશાન; કબુચક મોઢે પલંગપર, કબુચક મડુ મશાણુ; કબુચક ખટરસ ખાંતથી, કબુચક રાખરશાળ કબુચક ભંજો ભુલએ, કબુચક બજવે ગાલ. કબુચક શીવ શેવા કરે, કબુચક ગાયે કબુચક સજ્યા પાથરે, તે રાય ભાટની રીત, વિષમ વાટમાં પરવરે, ભય મન નાણે બીત; તું કેતામાં તન તજે, હાય ભાટની રીત. કબુલ કોડી માનવી ઊપમાન તણી વધવાટ; એશીયાળો ઉભો નવ રહે, તે તો ભારે ભાટ; કરે જમની જખશું, કનુ દ-સોદી ખાય. નવ જયકો નીચને રાય ભાટ કહેવાય. કરેકટારે કોટશું અણિ ઉપરે હા થ; ગાળ ન સાંખે સહેજની, હામ ધણેરી હાથ. ખોલ્યું પાળે પળાવવે, શાહુકારો વટ સાટ; માણુ તજે પર કારણે, તે ભુપતવંત ભાટ. રાખે લાજ લેહિ તણી, જવ તણા મન જનર; દેહશું નેહ ધરે નહિ. એ એધાણુ અકોર. વાત કરે વિનોદની, શાંદંતી ધાટ; રજશમાએ રીઝવે, તે ભુપતવંત ભાટ.

ચોપાઈ—પૃથવિપત પરડી બહુ પ્રીત, મુશ્કી રાજ ભાટારી રીત; શુભ સનમાને પુરણુ પેર, પ્રણા હેતથી તેડ્યો ધેર. આપવા માંડ્યો અઢકો માલ, નિકમ શુ ખોલ્યો વધતાળ, હવે લેજી તો લોભી થાઉં. લોભ તણી વાટે નહીં જાઉ. લોભે કાર ધણેરો મટે, લોભે માન મરજહા મટે; લોભે ન રહે કુળની રીત, લોભે ન રહે પ્રોઢી પ્રીત; લોભ થકી રહે નહી ભાર, લોભે પળે નહી વ્હેવાર; લોભે સઘળા લક્ષણુ જાય, લોભે ભારે હજવા થાય; લોભે વિહયા નવ પોસાય, લોભે પુન્ય સમુણુ જાય; લોભે લક્ષણુ સઘળા શુર, લોભ પાપ સઘળાનું મુળ. બે લોકે બુડાડે લોભ, મોહ રૂપને તે જાણે લોભ. લોભ સાથે વશે સઉ દોષ, સુખનું મુળ તે તો સતોષ; સતોષીને ઝાઝાં માન, સતોષીને શોભે વપુમાન; સતોષીને શાની તુન્ય, સતોષીથી બીજું શું પુન્ય સતોષીને મહીપતી માન, સતોષીને ઝાઝા માન; સતોષ રાખ્યાનો એ અરથ, ફરી લેવા ધરે ન ગરથ, હોમથ શા શોઠ મુજબ, વદ વણર પુરને પ્રધાન; તે કહે સિવ અમો તાહરા, કબુલ કરો રોઠલા આહરા. વણા માનથી તેડ્યો ગામ જીતમ અમમ

ઉતારા ઠામ, પાંચ દિવસ રાખ્યા પર્યાન, પ્રયાસ કર્યું બીડું એક પાનકાંચ સહ-
અ પડાળીસાર, જરેદારી જરકસીના તાર. પાંચ સહજ પુરી પાખલી, હાલ મોહેરે
સોનાની લરી, વધ્યા ખુદી મોતી અમુદ્ય, અધીક રીતે ધીમ અમુદ્ય, દરેક પોડા દરેક
મેલરવણા અવતારીકે દેવાંશી તણા, શયુગાર પૂરેક તણા-જેણી, સોસમદે રોંધ્યા
તેણી. કરો કબુલ અધીપતિ આપ, સરવે રાખને પ્રતાપ, મહા પસાય કરો તે હસ,
ભાટ ભણ્યા અઢકી આશીશ કરોડ દીવાળી તપખો તમે અસીસ નીત નીત કહું
છું અમે, વરણ અઢાર તણી વિવેક, અકલ વણીક તણીતે એક. એક વણીક સમા
ન કો ડાહ્યો નથી, કરોડ લોક બીજ છે કથી. વણીક સમાન નહી દાલ કંઠુવા વંત
કરો કીરતાર, બાંધી છેડાવે મહાજન નામ, વણીક વિના વસે નહિ મામ. ગયું
લંકા રાવણુનું રાજ, વણીક પ્રધાન કર્યો તોતાજ, વણીક વિના નહી વહેવાર, વણી
ક વિના આલે કાર, વણીક વિના વસતું તે ફેકડું થકીસુખ પામેલોક. છપો-છપ
દયા પતિપાળ, આળ એકે નવ ક્ષોલે, નાવટ શાહવટ મુખલ. ધર મની પારણ તોફે
સદાવ્રતની સાચ. લાખ કરો ને લહીએ, પુત્યવંતીમાં પુરુતુર શુદ્ધ કળે કહિએ. માને
મોટા મહિપતી, દેશ વિદેશ કોઠી કરે, રામજ કહે શાહા મુલતાનને, એ ડાહ્યા નર
ચીતમાં ધરે. ચોપાઇ-માન દેઇ સુખોતે માલક, બુલકર્યો શાય તરકાળ; વિક્રમસેન વડ
હથવિવેક, તોલ વાતન મુકે ટેક. હેત મિત સનમાને થણું, તેડયો ભાટ ધેર પોતા તણે
વહેલો પસાય કંઠુધી કીધ, અમણા માલ કીરતીમાં દીધ, અમણા લાલ દલુરી હુવો
સોમચ દશાનો બીજે હુવો; હાથી પોડા મોતી પેઢાર, તોલ અમણાં દીધાં ને કાર,
તેની સંખ્યા કરીએ ભાવ. શામ શરીરે આવે તાવ; કરખી કળ ખાઇને પડે નીરજી
ણ જવ કવીને નડે; જુડો જુડો પોડે વાત, કરે અરણા તેની નાત; છાણા દો ને સમ
જે સરવ, અમણા માલ ખલનો દ્રવ્ય, નિશાન નોખત ધણાં માણુંત; પંચ શબ્દે વા
જંત; હેને માલ સમરખે હથ, શત ડગલાં વોળાવા સાચ. વઢતાળ આશીશ દઇ વ-
જ્યો, પંચ પોતાને મારગ પડ્યો; વીક્રમરાજ સમામાં રહ્યો, ત્યાં વારે એક કડિતકથ્યો.

દોહરા-જેજન એક આપે જઈ, કરા પોતે દિધ; સરોવર પાર કોડામાળી, હરખે
મુકામજ કીધ; હસ્તિ બાંધ્યા હણુહણી, તેજવંત તોખાર; ધાર વાળ ત્યાં ગડગડે, અન
મીશઉ અસ્વાર. ત્યાં જલચર સોહામણા, ખીલ્યાં કમળ અકોર; પાંખી બોલે પ્રીત
શું, મોનર સુચકોર. તમાસ તીરી તે નામનો બોડા બાળે ભાટ; વીમ વીખેશી વેદીયો,
વહ્યો આળ્યો ને વાટ કરજેડી અટકી રહ્યો; પુછયુરાય નામ; કોણું દેશનો અધીપ-
તિ, ઉતર્યો આણે ઠામ. ચીત થકી કહ્યું ચાકરે, ફરી શું પુછે ફેકડું અકલ દોય તે
આળખો, એતો રાખ લોક. વિમ ભતને દિયો, આળ્યો વહાની વાટ; ચિતામાં તે નવ
ચેતીયો રાખ ને તો ભાટ. લક્ષણથી તેણે લહ્યું. મનમાં રાખી ધીર; રાજ લોક
એ તો કહે, વાડ વિકરમવીર. વીમસરવ ભણ્યો, મોટમ કરીને મોટ; શદશા કાગ

કરી પેટો કાણું એક પ્રહોપણું ખોટું પુઠે પ્રસ્તક બાંધિયું, તુંબી પાત્ર કર લીધું, પરદુખબંજન મુખ કરણ એવી આશીષ દિધી, ગઈ બ્રાહ્મણ પ્રતિપાળ મન, પરનાર સહોદર પુર; દેવરૂપ દાતાવાડો, નાવટ કેરું નુર, અતાપ તો પ્રથવીપત સદાજ શાસ્ત્ર મુખણું; કળા બોહોતેરી બહુ ગુણી, પુરણજશ પ્રમાણું. જ્ઞેનશક જ્ઞેતીક લણે, નવે ખંડમાંનાર અદરણી અવનિ કરિ, એવા કોટીક કામઃકલ્યાણ કરે કરણાનિધિ, વિધ્યુવનિતા તુજવાસ, અષ્ટ સ્ત્રીધ નવનિધિ રિદ્ધ, પ્રીત રહો તમ પાસ; સીવપુજત પુદ્ધિ સદા પુત્ય ઉધરે બહુ પ્રીત્ય માનવ નિત્ય મદિમા કહે રૂઢી રાજશ રીત, દુખ ભાગો દુનિયા તણું; જીવો વરસે કરોટ, સુર્યચંદ્ર તપે ત્યાં, હુશે જીત હોડ, રણ હત તે જે તાહરે. ગાંજ ન રહે કોય; ભાવ થકી બ્રાહ્મણ ભણે, જશ સવાયો હોય. વિપ્રે વીક્રમ જાણિયો, દીધી એ આશીશ; વિભાસે વહતાળ મન, પહોર પાછલો દીશ, આણું સમજ્યો આદર કરે પ્રિતે આવ્યો પાસ; મો મયકોડ માહફ, તો નિરચે થાય નિરાશ; જાન્યક જ્યાં નિરમુખ વળ્યો, હાણું ખંખેરી હાથ; પાંચ પ્રદક્ષણા કરિ; પ્રિતે લાગ્યો પાગ. કહે મહારાજ જશો કહાં, આવ્યા ક્યાંથી આજ, ચીત વિષે શું ચીંતવો. સાથે છે કાજ. બ્રાહ્મણ કહે સુણુ પુરપતિ, વિક્રમસેન વડ હથ; દાન માહે ડાહ્યા ઘણું, શુભવાતે સમરથ. કહું હકીકત માહરી કરવા આવ્યો કામ; વાસે વસુ છું વેગળ, આવ્યો સાંભળી નામ, દુખે ડોલે ડુંગરા. મુખ સાગર નિર; ધરતી બાંધિ ધર્મ; ધરમે દ્રઢતા ન રહે ધીર, દુખ દાવા દળ જેટલું, મોટું મેર સમાન; તે દુખ ભાગી મુખ કરે. તે તું મુલ્યો કાન, આણું તો ઉજેલુમાંડેરો દીડો વાટ, આશિવાદ તને મળે, આવ્યો દુખ કહેવા માટ. વૈતાળે વપુ ખોડીયું, નિરાશ થશે જો નેટ; જીવ ગયે જો ભમ થશે, જો પાળી મારી પેટ. ચોપાઈ-કહે મહારાજ તમારું કાજ, ઇંધર સઉની રાખે લાજ, દેવરૂપ છે મોટો દેવ, સકળ લોક કરે તમ સેવ, વિપ્ર કહે સાંભળ મહિપતી માહારામ તો ચંદ્રાવતી; અપુત્રવંત હનો મુજ દેહ, નારાયણ ઉપર બહુ નેહ, મેં ઉપાસ્થા શ્રીમહાદેવ, સકળલોક કરે તમ સેવ, સીવ પુજન ઉંચો મુત્ર, પ્રસવ થયો પ્રતાપિક પુત્ર. બત્રીસ લક્ષણ ચતુર મુખણું, પવિત્ર તેજ પુંજ પ્રમાણું જાણીકરમ કુળ ક્રીતે ક્રીપ. ઉપવિત દાન દયાથી દીધ, વરસ બાર થયા જ્યાહરે તન બોહ્યા મુજશું તાહરે; ભોજન તમ ધેર નહિ ખાઉં, તપ કારણ વનમાં હું બઉં. સંસાર સમાને સારજ નથી. કોટી પુરાણ કહા છે કથી; અપ આવરદાથી નહી કાજ, જે જન્મ્યો નિરચે જાન્ય નામ જેટલાં તેનો નાશ, કાંચી કાયાનો, શો વિશ્વાસ; અમર દેહ અમારી કરે, મરભવાસે સારને અન્તર; ત્યારે મેતે જોડ્યા હાથ, બોહ્યો કાણુ મુતને સાથ; મેં તપ ક્રીધું તુજ કારણે, કાઢી મુકાવું છું. બારણે; વસ્ત મરાસ વરમાં છે ચણા, એ વૈભવ સરવે તમ તણા. અદસ્ત તણિ દીકરી, તુજને પરણાવું પ્રીતજ બરી; આપ રૂપ છે ઇંધર અંશ, વાધે વેલો આપણા વંશ. અમને દુભી જાઓ તમે

નિરંજને દત્ત્યા આપું અમે; કુંવર કહે કહ્યું નહિ વારે; પતિના તે વધુએ
નહી વધે પરણાવે વાધે પરિવાર; છુડતાં યુગ્મ એને નહીં બ્રાહ્મ તથા
લોકમાં વાલ્યુ દાર, શોધી ન મળે નીરમળ નાર. શાલ્યપત શરિભય સતી, મુખ
મામે પોતાના પતિ, મન માની મળે જ્યાહરે, મારે મન કપુતજ કરે. કુંવર હાથ
રીધા મેં કાલ, બુદ્ધિ વિચારી બોલ્યો બોલ, કપુત કરે જીવતી જેહને; હું પર-
ણાવું તરૂંવી તેહને, અનેક સમ ખાધા મેં આરા, પરઠ્યા ઝાઝા પ્રડેહા પાપ. મહિ
દત્યાદિક પાતીક કરમ, કોટી દત્યાદિક બ્રહ્મ; તું કહે તે પરણાવું તુને, નહીં તો પાપ
અઘોએ મુને. બીજી પ્રતિજ્ઞા કીધી વહી; થયો જમાન ધરમ વાને વણે; તેને વર્ષ
થયાં છે પાંચ, ઉણુ થઈ એક તેની આય, એક આમમાં બ્રાહ્મણ એક, વારે મહરથ
ત્યાં વીવેક. તેને પેટ પણુ નહોતો તન, મહાદેવ પુજવા કીધુ મન; ચાર લાખ ચિંતા-
મણી કરયા, ઇશ્વર આપ રૂદેમાં ધરયા. પરમેશ્વર પ્રસન્નજ થયા, પેર પુત્ર એક
આવી મયા; વરસ થયા વાનંતાને સાત, વરખોળે પીતાને માત. મારે તે પુત્રીએ કહ્યું,
બ્રહ્મજ્ઞાનતો મુજને ધનું; પામી પરણાવાના અવતાર, ભાવે નહિ મુજને ભરથાર.
હું તો જન્મ કુંવારી રહું, કશ કશ કોટેથી કહું; પરણ્યાની જે કરશે વાત, કરવી
પડશે દેહની વાત; મા આપે ન ખાધું અન્ન, પુત્ર પરણાવ્યાનું મન. લાઘવ સાત
થઈ જ્યાહરે, તાતને તનયા કહે તાહરે; મુખે તમે જે ભોજન કરો, શાને નથને આંસુ
ભરો. મારે કહ્યું નર કરશે જેહ, તેને પરણું આવીનેહ; સતોખ્યા પિતાને માત. મા-
રા પુત્રે બણે વાત. મનમાં પરણ્યા કેરી આરા, મયો પુત્ર તે કન્યા પાસ; તું કહે
કન્યા હું કરે, વિશ્વ દેખતાં તુજને વર, તે વાતનો કેલ, બેઠી વળતી કન્યા બોલ;
હું કહું તે પેટુ લાવ, ઉતાવળો પરણવાને આસ. તે વાને લખ્યાં બે કર્યાં, સહે
સંબળ ન તે દહક ધર્યાં.

દેહરા-કોટે તે કન્યા કહે, મહાલક્ષ્મી મુજ નામ; વરનું નામ કહયાણુ છે, બે-
ણેબધું ગામ; મહિમા રહે તે નામનો પુરણુ કરે તે પેર, પછે પરણવા પ્રીતેથી આ-
જો મારે ધેર, ચાર સત ધર નાતના; કહું તે વાહાણુ વાહે પછે આવજે પરણવા, જે
વારે ચીત આહે. હાથી એક ઘોડો, એક પામરી એક ચીર; સદગ્ર મોહાર સોના
તણી, તો રહે નામનું નીર. એક એક ધેર એટલું, દહાણું જે દેવાય; નો વચન તારું
પણે, નહીં તો બોલ આપનો બય. કરમાયું મોં કુંવરનું, વિષ ને આગ્યો વાસ; મોં-
ડી વાત મુજ કહી, પ્રીતે બેશી પાસ. આપણુ બીજુક બ્રાહ્મણ શોધ મળે નહીં સવ-
શમજા માંહે ન સાંભળ્યો, દસ્તી ઘોડાને દ્રવ્યમાન ઉતારવા માન ન રચીશે એહ
પ્રપંચ; વચન વીડાયુ આપણું, તે તો તેનો સંમ. કાયા પાડુ કુંવર કહે. મુખ ન
કહું નાકાર; સોંડી મ ભતા સારે. દુઃખસે સૌ સંસાર; પીના કહે કાં પડે તને. અક-
લંબંતું આપ. મોં સાચું ન આપડું, ને નો મુજને પાપનાર મનને માની તુજ

એ, પરજીવ કન્યાય,માં માન્યુ આપુ નહિ,તો મારો તો અન્યાય,વાયદો ક્રષિ: વ
રસનો, અતુર સંતોષ્યા અંત. મન વિચારી આદરે,પછે પળાયો પંથ; પ્રયાગ મરે
પરવરે, વેણી,માધવે બ્યાંહ. દેહ સમરપુ દેવને,તોલ કર્યું મેં ત્યાંય;એમ વિચારી
આવિશો, માળવ દેહ મેલાણ. કીરતિ તે કાને સાંકળી; વિકર,સેન વ.આણ; કુળ
જાળન હાતા, ભસી પુરવમન પ્રસન્ન, હાતામાં કદવત ધણુ, નીમેજ બળે નહિ
નુન્યા; માને સુખ નહિ તે મહિપતિ, હથે લખવરાં આશિષ અમે તો પંથે પરવર્, કાલ
ઉગમતે દીશ.

એપાછ-વજ્રતાળે વિચાર્યું મન,એક મુને નવ જાણે અન્ય;એણે જાણ્યો વી-
કમરાજ, કે સરે દુરબળનું કાજ, જુઠી વાત તણું નહી કામ; શાચી વાતે શા-
રમ,કહો હાથ એકીને બોલ.રાખી ભાર પોતાનો તોલ. વીકરમ તો દે શાધીપતિ,
તેની કરમ બેરબર રતી; ફરે આણુ દેશાવર વાટ, તે છુપત તણા હું બાટ, અથો
જાચવા આણી અરથ, પામ્યો હાથી પોતા ગરથ; એવે તમે દીશ આ દાર, મારો
જાગ્ય તણો નહી પાર. તારી વાતમાં મનડું ધડ્યું, કંધાર્પણમે ત્યારનું કર્યું,જેન
મીત થકી લીજ્યે, કુંવર તણો વિવાહ કીજ્યે; એમાંથી તે એક બદામ,તે નહી
આવે મારે કામ. જાણર્પણ કર્યું જે અમા,એ માલના ભોગદારી તમે,તે જાણણ
તો જતે પડ્યો,એતો સદેહ મનમાં અડ્યો,સાળારા બાટ તારી જાતને,સાળારા તા
સં માત તાતને; મોટું કરી તું બેઠો મન,થઈ બેઠો કેઈ ગુરૂએ પત. લક્ષ આશીષ
નિત તુજને દેઉ, કોઠી એક એનીનહી લેઉ, માગ્યામાં જે માગી લે,નીરખું પાત્રી
તેજા રહે; દીઠી વરતને માગે મુઠ,તેને પાપ બેસે બહુ પ્રઉઠ;ગમે તેવા પણુ જાચક
જન, આપ્યા પુઠે દાઢે તન, હું જાઉં વીકરમને વાસ, માગુ ત્યાં પ્રધવીપતિ પાશ્વ
કપુલ ન કરું તારો માલ. ત્યારે વચન બોલ્યાં વૈતાળ. રાજા લોક કહેવાઈ અમે,
સુખે માલ વિમ લો તમે.વળી જાણું ધરતીના ધણી,લાજુ લક્ષમાં એ લેખ ધણી;
ચીમ કહેજે ન ચેદ દીશ, કહું વાત એક આણે દીશ.તું તો રાજ રાજેશ્વર હામ,જી
જાંબહુ મોટા છે નામ;પાણી રાખ્યું તે નામજ તણુ,શું વળાણ કરું હું ધણું.આ
લોક તે સાચો સુર,રાખ્યું નામ તણું તે સુર;નામ મહિમા રાખે દેખ,એવો પુરુષજ
ચીરલો જ્યે, નામ તો પાડે હેતે દૂરી, બાળપણમાં જાણે મરી. નામ ધરાવે છે
રણુહોડ રાય બરે વ્યાજ એ મોટી ખોડ;નામ હાથ જે જોગીદાસ,વનીતાધેર રણિ
એ પાસ. નામ હાથ છે સુરજ જશુ, તે આંખે નવ દેખે કશુ; નામે સારો મીઠો
ચેર બોલ બોલેજે કડવે જર. હીરા મોતી ઝવેરદાસ,ન મળે હામ ખોટા એક પાસ.
નામ મંગળ સુખમલ કલ્યાણ, કુખદાવાનળ પુંક પલાણ; નામ વાધને હાથી હેર,
ભાર ન ઉપડે તેથી શેર,માદાદેવ કંધુને નામે રામ,કોણ કોણુ જાણે કરે શાં કામ;
નામ પનોતો ન હોય પુત્ર. નામ હીર ન સેવે સુત્ર,નામ ધન પાળ ધધે કરે,ધરણી

ધર મજુરીએ ધરે; ગીરધર નાન પણામાં સાર; દેવ ભાઈ ઉપાડે ભાર, હાથે બોલે
 ઘેલા બોલ, સાચો તોળે ઓછું તોલ; ભુલો નામ વોળાવા જાય, સંતોષી તે ઝાઝુ
 ખાય. રાજ રામકો માગે ભીખ, ઘેલો દે છે સોને શીખ; નાહાનો નામ તે ધરેણે હોય,
 પ્રતાપ નામ ન પ્રીછે કોય. ચતુર નામ તે આછી કરે, નામ નામ મેડકથી ડરે; ઇશ્વ-
 રની જે કંડેણા હોય, નિર નામનુ રાખે કોય. છપ્પો-અક્ષર અમર મરંત, નાહાના
 જન દીકા; ગરૂના નાગો પહેરે વસ્ત્ર વાધ સીંદ કુતરે કરૂયા. પરવત કુંગર પર દેશ;
 મંગળ કંઈક જે દુખીયા; સંતોષી અહકુ ખાય, કાસદુ કરે છે સુખીયા, દયાળ
 માંહે દયા નહીં ખુશાલ કઈ રેતા કરે; શામળ કહે નામ પનોતિયા, કંઈ
 નામ કુંવારા મરે.

દોહરા-પાણી રાખે નામનું, ઘડયા મેં મનથી વાટ; મન એ માન્યું માહરૂં,
 જે રાજ ભુપત ભાટ. શાખ સો એક સાંભળી, તે બોલ્યો વધતાળ, કખાપણ સરવે
 કર્યો, અરથ ન આવે માત્ર. સમરથો મે સરવ તે, એક માત્ર અતોત્ર; પણ વધાં
 શાં પુરૂષનાં, ફરિ ન પેસે બોલ વીપ્ર કહે મરજ નહી, ભિક્ષક જાતની ભીખ;
 માગ્યાં માંહે માગું નહી, શાસ્ત્ર તણી એ શીખ. મધ રાત એમ રાદમાં, પો ઉગ્યો
 પ્રભાત; વિક્રમસેન આમળ કહી, હીત હલકારે વાત. ઉતર્યો એક જોજન જમ,
 વાટ હુવો છે વ્યર્થ; મારે એક વીપ્ર મળ્યો, બોળો બ્રહ્મા એ રથ, દુઃખ કહું દાતા
 તજી, અધીક મોટા જે અરથ; વધતાળે તે ઓળખ્યો, ગણિને આલ્યા મરથ. અંક
 આકારે ઓળખ્યો, માન ભંગ તે બ્રહ્મ; શરમાયો સહુ દેખતાં, ધારણ રાખી ધરમ.
 ભાટ આપે છે ભાવથી, વાડવ કહે જે નાય; અરસપરસ એ બે જણા, રાદ કરે છે
 રાય. વિપ્ર તો જાશે વેણિએ, તીરથ રાય જ્યાં પ્રાગ; હલકારે એવો કહ્યો,
 લેખણ વીક્રમ લામ.

ચોપાઈ-છડી અરવારી વિક્રમવીર આવ્યો રાય સરોવર તીર; હેત પ્રીતને ઉલટ
 ગણે, ઉતરયા ડેરે વધતાળજ તણે. સનમાન શોભીતાં કોડે ક્રીધ, પુછી બાર બેઠેનો
 લીધ, પ્રથમ પુછી એવો બ્રહ્મ, કહ્યો માંડીને તેણે મર્મ; આવતો તો ઉજેણિ માંહ,
 વારે વધતાળ દીકા મેં આંહ. જાણ્યે મેં વિક્રમ મહારાજ, જમતાં નવ લાગે
 લાજ; દુઃખ સાંભળી વીરમે એક, એ ભાટ દેવાંશી દેહ. એના કુળમાં ઘટે એકડું,
 રાખુ પાણિ ઘટે તેકડું; આપવા માંડ્યો સરવે મરથ, રાખ્યો નહી પોતાનો અરથ.
 મેં વિચાર્યું મારે જન, ભલે ભાટ પણ ભીક્ષુક જન; મેં મન સાથે ક્રીધા નેમ, મા-
 ગ્યામાં કેમ લેઉ પ્રેમ. પ્રતીક્ષા મુકી કેમ હઉ, કોઠી એક એની કેમ લેઉ; એમ કહીને
 છાનો રહ્યો, વધતાળે બોલ વિક્રમને કહ્યો. વાડવ આવ્યો મારી પાસ, વિક્રમશે
 ન જાણ્યાની આશ, અલખત એમજ નવ લહ્યો, દુખભંજન કું નવ થયો તે વેળા
 જે કહ કું નાય. તો પાણી રાય વિક્રમનુ જાય, લખ્યા સ્ત્રીગામયુ દોથે દેહ, પરદુઃખ

દેખી ન શકે તેહ; શમણાં માંહે એ દરશન થાય, દુખીયાનું દુઃખ ભાગી જાય. તમ ભરશે અણથો મુને, કેમ ખાંપણુ લગાડું તુને. કહે તે વીંમ મળ્યો તો વાટ, જાણ્યો તો ભુપતનો ભાટ; કોટીક ધન તેણે આપીયું. સંકટ દુખીયાનું કાપીયું, કંઈ કાળાંતર વાતો થાય, પાને પુસ્તકે લેખ લખાય; એણે વાત કહી જેટલે, કળાપણુ કર્યું તેટલે એ પ્રહસ્ત થયું સર્વાધી, સમરથ સામું જોડું નથી; પ્રહસ્ત જેતાં મુખમાં જાય, હશ સદ્ગત વર્ષ દરીદ્રી થાય પ્રહસ્ત જેને અંગે અંડે પીચી સહીત તે નરકે પડે; પ્રહસ્ત માંહે જે કો લે લાંચ, અપુત્ર વંત રહે નવપાંચ; પ્રહારપણુ કર્યું મન સાચ, તે માલ કેમ ઝાઝું હાય.

દોહરો—એક કહે રાખું નહી, બીજે કહે નહી લેઈ; રાખ વિરમે થઈ રહ્યો પ્રત ઉત્તર શો દેઉ. સાબાસ એ ધન ભાટને, અલખત કેમ અપાય; સાબાસ એ ધન ભાટને, ના કહી નાશી જાય, માન દિધાં ધણાં મહિપતે તેડી લાગ્યા ધર એકાંત તેડી પ્રીછંયો, વિપ્રને રૂઠી પરે. ધન પાત્ર છે કેવ તું, મોટમ મોઢે મુલ્ય ક્રીરતીપાત્ર એ છે, શુભ શોભા સમતુલ્ય. શ્રદ્ધાએ આપે તને, જણેછે, સહુ લોક; તમે નીજ્યા છે માગવા પુલે તેતો ફેક. ભુંડા પ્રતિગ્રહ રાજનો, ભુંડે વિચારો વાટ; પવિત્ર પ્રતિગ્રહ એહનો, ભાવીક બીજાં ભાટ, ભુંડે જે જગતને નહી, ચોરી ચાડી ખુન, ક્રીરતીકરીને ધન રજે, લીધે દીધે પુન્ય; નિરદોષ દામ તો એહનો, આપ જાયવા જાય, કરતાપણુ તેમાં કરે, લખ સવાયું થાય, રાય વચનથી રીઝીયો, જેહ બહેરો પ્રહ, એહતા હું દાનપાત્ર, માની લેતાં શરથ શાસ્ત્ર સંકલ્પ કરો, દીધી જળ તુલશીમહી સાચ; કરનારપણુ કરી મુઠીયો. વધતાળે પ્રજળ હાય, આશીશ અતી ધણી વેદમંત્ર તે ડામ. શાખ શાસ્ત્રને અંદ્રવદી; નવે ખંડમાં નામ. વચન કહે વધતાળને, વચન એકશીર થાય; જેમ આપું એ વીંમને, વચન, અમુલજ આપ. અમે અવનીપતી, બોડું તે હોય રાય, કોલ આપે પરિયાતણો, તો બોડું તમ સાચ. વધતાળ કહે વેચાણુ હું, તન મન ધન દેહ પ્રાણ; માગણુપે માગો મહિપતી, એક હસાર તહાણુ. પરકો કોલે પરિયા તણો, નિરમળ મનથી નેહ. ગરથ એથી ચોગણો, લખ્યા મુઠી લેહ. ખાંધી લીધો બોલથી, ના કહિને કયાં જાય, તે વેળાએ ચોગણો રીપી લીધો રાય, હસ્તી ઘોડાને પાખરી, મોટી પહોળી મેદર; ભાટ કર્યો ભુપત સમે, લક્ષ્મી લીલા લેદર; કળીયુગ એછે કારમે, શાસ્ત્ર પુરેને સાખ, આપે જે અંતર થકી લાખ ધણેરો લાખ શોભચંદશા સેકને, તણુ ધણો આપ્યો તરત, સાબાસે તું શાહપત; રાખ્યું માઈ વરત. શાબાસ એ વધતાળને, જે ધણેઈ કામ; પાણી રાખ્યું માહડું, નરપત કહે ત્યાં નામ; કયા કહેવારો કળીયુગો સભા મળશે કરોડ; કેટલા મોહામ ચોકોડે, કેટલાક દેરો બોડ. દાન તેણે દીડો નથી. રાય દીડો છે રાંક; કરમ માટે જે અવતરયા, તેહ તણો સો વાંક, સાચે લક્ષ્મી રહે નહિ, આપે ના હોય હાણુ. કનક કારણુ દેનો સર

તરતી ખાણ, સોમ કહેશે સમજ્યા, કરપી કહેશે કુડ, હાતા પુરૂષ એ પુન્ય
 તેને મન નહી પ્રોહ; ફરી હાર હરતી તણી, પાખરીયા તો ખાર,ભયાં ખમના
 નાકાએ, અલખત અપરંપાર. પંડીત વળાવ્યા પુરવે, બ્રહ્મદશાએ ભાર; સીમાડા
 મુધિ સહુ, વિકરમ વળાવા વાટ.એવા મરવા હશે નહી, પુન્યવંત એ પાક મુધિઠિર
 ની જોડમાં, શાત્ય લખાણિ શાખ, વીંમ મથો અંતનાવતી.પરદી પ્રોહી પેર,એકઠાથી
 એક બેડસો; લાદાણાં પેર પેર. એક પટાળી પામરો, હેમ લખ હજાર; તેના નંદુ
 આણા તણી; અલખતઅપરંપાર, પોતે મહા લક્ષ્મી પરવરી, નિંદુઆણાંની નાત
 જળ મુકયું જ્યા તણું, બ્રહ્મ ભવેરી ભાત, વણજ માંયા વીંમ તે, ભાળે નહીં તે
 જાળ; લક્ષ્મી લેહેર ખુટે નહિ, શોભા રૂડી શાખ. કન્યા પરણાવિ કોટથી, વાંધ્યા
 તેનો વંશ. લક્ષ્મી કન્યા કલ્યાણુવર આજ મુધી છે અંશ, વધતાળ આંચો તે
 વેળા જાણ્યું તાત; મેતીની થાળી ભરી, મળવા આવિ માત.આપી ખલખતાતને
 હયગજ મોતી માન; જંગન કર્યા બહુ જુગતુ શું, દેવરૂપને દામ.સદાવરત બહુ સા-
 ચંચાં, પુન્ય પ્રિતની પવ; અરચ્યા ધન વાવરથો, ધરમ મારમથી દ્રવ્ય રાત્ર કહે
 સડિ ભાટને. વાણી મોહે વરત;વધતાળ વાંધ્યા વિધમાં, પાણી રાખ્યું પત; વરધોડો
 વાસો રહથો, કજી તાતને કામ, દામ ધામ ધન તાહરા, મારે જપવા રામ, પિતા કહે
 પરણાવીએ તો પોચે મન કોડ; વધતાળ વાસ વસે નહી, જુગત કહી કરએડ, વહથો
 હવે મુજ વાયદો, આંદ ષડી નહી જોડ;તપ કારણ વન સંચર, વિનતિ કરી વિવેક,
 લાખેલી પુજ લહી, દેહેર પોતે દીધ; તન મન આકંદ સાનીધી, પુજ કોટીધા ક્રીધ;
 નિશા પહેર એમ વહી મધ, લક્ષ્યા મળીયા લોકપ્રિત પ્રસાદ ઉઘાડીઆ, સમીધો
 સડિને શોક. વધતાળ નહી તે વાસમાં, સડિ જન આંચા સંજ; દીકું બીજું દેહર,
 પંચસુત શીવલીંગ. અચરત પામ્યા લોક સડિ,મુણ વાંધ્યા બહુ ગામ; વધતાળેથર
 લીંગતું પરચું શીવતું નામ; પિતે સડિ પુજ કરે, કાણુજ કનોજ દેશ; સ્વરમ વધ-
 તાળ સ્ત્રીધાવીયો; વપુએ જોળન વશ,લખ્યાં પુરણ તે પંડીતે, એક વીકમપાસ; તેહ
 કહયું શ્રી ભોજને, પુતળીએ પ્રભાશ. હાતા હલ એવું કરે, માહા મનોરય મન; પુછી
 પોતાના પ્રાણને, રાય બેસો આશન. પાઠ કરયો એ પુતળી; મુણ્યો ભોજનુપ વાણ
 કાળીદાસ મથે કર્યાં પ્રાકમ કથા પુરાણ. વીકમ મહિમા સાંભળે, મન કરી પ્રસન;
 પુન્ય આંદ્રાયણુ વરતનું, રેવાનું દરશન, કથા સાંભળી જેકરે, અન્નવન્ન દક્ષણાદાન
 આ લોકે જશ ઉપજે, પરલોકે હરી માન, એમ કહીને પુતળી, આપે મધ આદાશ;
 એહ કથા પુરણ થઈ,કહે કવી શામળદાસ. આતા વકતા સમજતા,કહે કવી કરએડ;
 શામળજાટ કહે બોલએ, જેજે શ્રી રણહોડ.

વાંચવા લાયક પુસ્તકો.

વિવેકાનંદ જીવનચરિત્ર	૩-૪	બાલશાહી બીરબલ પાકું પુઠું	૧-૮
દક્ષિણનો વાષ	૩-૦	લાલ દીવો	૦-૮
સ્તુવાનોએ જાણવાની અને પરજી-		બુદ્ધત્વ ઇત્રજ્ઞાન	૦-૧૨
લાઓને પાળવાની બાબતો	૦-૩	એકાદશીનીકથા પાના ચોપડી	૦-૧૨
જીવજુસ્ત બલો	૦-૧૪	ગરૂડ પુરાણ (અન્નરાત્રીમાં)	૦-૧૨
સાચા તત્ત્વજ્ઞ સાવિત્રી ને		અષ્ટાશ્વાસી રૂઢી સટીક	૦-૧૨
સિ જી રાજ અને જસમાઓડણ	૦-૫	પૈસા કેમ કમાવા ?-ચોડી	
અચક્રે જીતાવલીને ગેળી		મુઝીમાંથી લક્ષ્યાધિપતિ કેમ	૧-૮
અમલકાર	૦-૮	ઘવાય તેની સંપૂર્ણ સમ-	
સચિત્ર સત્સંગ ભજનાવલી		જાણ આ પુસ્તકમાં છે.	
પ્લેજ કાચળ પાકું પુઠું	૧-૮	નગીર	
સોનેરી બાઈ-ડીંગ		દુષ્ટ પ્રકાશ	
ગોબાહરણ મોઢું	૧-૬	સ્વામી દયાનંદ સરસ્વતિ	૨-૦
સચિત્ર રામલીલા ભાગ ૧ લો	૦-૧૦	૨૦૦ વર્ષનું પંચાંગ-	
" "	૨ જો	બાપારી અને પંધાદારીઓને	
બે ભાગ ભેગા	૧-૪	અતિ ઉપયોગી છે. કાચુ પુઠું	૩-૦
સચિત્ર મોઢું તુલસીકૃત		પાકું પુઠું	૩-૮
રામાયણ	૬-૦	ભારતીય સાંસ્કૃતિક	૨-૮
ગીરધર કૃત રામાયણ	૪-૦	અચૂતાનંદ ભક્તિવક્ત્રી ભરપુર	
શુદ્ધકાન્થ દોહન ૧-૫ ભાગ	૧-૮	આપવાનો સંગ્રહ	૩-૦
સુદા બહોતેરી	૨-૦	મનુસ્મૃતિ	૩-૮
અન્નરાત્રી બાપાનું પંચીકરણ	૧-૮	સાહિત્ય દર્શન	૧-૧૨
શોભના યાને સુધામય સંસાર	૦-૬	સમાજ	૧-૦
સચિત્ર વિશાલ પ્રતિમા યાને		પ્રજ્ઞાત	૧-૮
ભક્ત કે રક્ષક ?	૧-૮	બાલશાહી કથાકુંજ	૧-૮
રસીક ધોળ પદ	૧-૦	વિચાર સાગર	૫-૦
અડીપાક સંગીત	૧-૮	સુધરેલી સીતા	૨-૮
પંચરત્ન ગીતા	૧-૧૨	રાવપુત્ર કથાકુંજ	૧-૮
સચિત્ર સત્યનંદરાયજીની કથા		શાંતિ નિઠેતન	૨-૪
(બે ભાગો સાથે)	૦-૬	અજ્ઞ લક્ષ્મી	૧-૦
મિત્રમની વાળી	૦-૧૨		

જીવસેલર રજુછોડલાલ મોતીલાલ શાહ

ગીચરિત્ર-અંબહાવાદ.

પુત્રીની બેપરી ૦-૮-૦	રાજબાપા (૬) સહેલાઈથી
વિધવા વરસાદ ૦-૮-૦	શીખવાનું સાધન કી. ૧-૮-૦
પાપણ પરીકું ૦-૮-૦	સચિત્ર ડાકસાગ્ર કી. ૧-૮-૦
જગમો જાગર ૦-૮-૦	કુખર પ્રકાશ કી. ૨-૦-૦
સપ્તરત્ની શોધમાં ૦-૮-૦	રસીક ધોળ પદ કી. ૧-૪-૦
ડોકરે કે કૈય ૦-૮-૦	સુડા બહેતેરી કી. ૨-૦-૦
કપડસીકું ૦-૮-૦	શુદ્ધ કાવ્ય દોહન ૧ થી ૫ ભાગ કી. ૨-૦-૦
બેરી કુટું ૦-૮-૦	ગીરવર કૃત રામાયણ ... કી. ૩-૦-૦
સેવળ વરનાની સતી ૦-૮-૦	તુલસી કૃત રામાયણ ... કી. ૬-૦-૦
સેવળ શેરાણી ૦-૮-૦	પેસા કેમ કમાવા? (વ્યાપારી
બાળિ તેજબા ૦-૮-૦	તાલીમ શીખવાનું સર્વોત્તમ
તેનો સુ કસ્ટુરી ૦-૮-૦	પુસ્તક) કી. ૧-૮-૦
વેળા ૦-૮-૦	સ્વામી દયાનંદનું છવન ચરિત્ર કી. ૨-૦-૦
હયગ્રજ મોર્ત ૦-૮-૦	નરીર કી. ૧-૦-૦
બચ્ચીસ પુત્રા સંગ્રહ ... ૨-૮-૦	પંચીકરણ કી. ૨-૦-૦
સાંતનાથ બાક મંત્ર ૦-૮-૦	માઠી ગાયત્રીમાળા બાર ભાગ કી. ૦-૧૨-૦
બાલક બુતાવળા ૦-૮-૦	" " બાક ભાગ કી. ૦-૮-૦
હીરોની કે કૈય ! ૦-૮-૦	" " જ ભાગ કી. ૦-૮-૦
બાલકના નાથ ૦-૮-૦	મહાભારત વલ્લભ વ્યાસનું કી. ૬-૦-૦
બાલકના બંડાર ૦-૮-૦	વિવેકાનંદનું છવન ચરિત્ર
કૃષ્ણ મુદામા સચિત્ર ૦-૧૦-૦	સચિત્ર કી. ૩ ૪-૦
	સ્વામી રામગીર્થનું છવન ચરિત્ર ૨-૮-૦

પુસ્તકો વેચનાર વ્યાપારીઓને સુચના.

હાલમાં મળેલા શ્રી, શ્રી, શ્રી અને સચિત્ર પુસ્તકો બહાર પાડ્યાં છે. તમારા તમારા સચિત્ર તેજબારે પુસ્તકો ગદ્ય ર પદ્યનાં બધાં છે. આપ આપણું નામ મેળાવવા તો કૃપા કરી તમારા પુસ્તકો જાણવનાં રહીશું.

ગામેગામ એજન્ટ જોઈએ છે.

તમારી જોઈએ વ્યાપાર કરનાર હોય તમારી સાથે થોડા પચીસ રૂપિયાનાં અમારાં નામનાં ને સચિત્ર પુસ્તકો રાખવા તો કૃપા કરીને મેળાવનાર તમારાં મેળાવનાર.

ઉપરનાં તમામ પુસ્તકો તથા બીજાં દરેક પુસ્તક મંગવાનું સ્વાગત.

પ્રકાશક રણછોડલાલ મોતીલાલ શાહ.

રાંચી-૩-અમદાવાદ.

वा.ये.
सचिव

સાથે સતી સીતા.

५॥ ०-३०-०००

ಕರ್ನಾಟಕ ಸರ್ಕಾರ (ಸಂಖ್ಯೆ) ೧೯೮೨

[illegible]

— (संख्या, संवत्सरीय, एवं चालू) ८-१०-० —

જુલોદર રણછોડલાલ મેતીલાલ, શીખીરોડ—અમદાવાદ.

[illegible]

